VALIKJUTUD

SISUS:

A. P. Tšehhow,
Bernard Shaw,
A. Conan-Doyle,
Eerik Laidsaar,
E. ja S. Shatrowid,
Teddy Lennox,
N. Bell, Virg. Dale,
S. Rohmer, Ormus,
M. Ferguson,
Astrid Birgers,
M. Olofsson jne.

Kokku 25 juttu.

JAKOB LOOSALU KIRJASTUS, TALLINN

VALIKJUTUD

KOGU VALITUD NOVELLE JA LÜHIJUTTE
MAAILMA JA EESTI LOETAVAMAILT
AUTOREILT

ESIMENE RAAMAT

2587S

KIRJASTUS J. LOOSALU TALLINNAS

2

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis
1940: 01061
160600

Eestimaa Trükikoja A.-S. Tallinn 1940

A-11630

SIREEN / A. P. TŠEHHOV

Peale istungi kogunesid N. rahukogu liikmed nõukogu tuppa, et võtta mundrid seljast, minutikene puhata ja sõita koju lõunatama. Kohtu eesistuja, väga silmapaistev isik, koheva põskhabemega, kes ühe äsja arutatud asja üle oli jäänud oma „eriarvamise juurde", istus laua taha, et seda ruttu kirjalikult põhjendada. Rahukogu alaline liige Milkin, tumeda, melankoolse näoga noormees, kes omas filosoofi kuulsuse, oma elu mõtte otsimisega, seisis akna juures ja vaatas kurvalt õue. Teine alaline liige ja üks aukohtunikest olid juba läinud. Järeljäänud aukohtunik, raskesti hingeldav paks mees ja abiprokurör, kahvatu ilmega noor sakslane, istusid diivanil ja ootasid, kunas eesistuja lõpetab kirjutamise, et siis üheskoos sõita lõunatama. Nende ees seisis väikene, karvakestega kõrvade juures ja muheda vaatega rahukogu sekretär Shilin. Paksule mesimagusalt otsa vaadates, seletas ta poolhäälel:

„Me kõik soovime süüa, sest et oleme väsinud ja kell on juba neli, ent siiski, kallis Grigorij Savvitsh, see pole tõeline isu. Tõeline hundiisu, kui näib, et võiks oma lihase isa ära süüa, on ainult peale kehalist pingutamist, näi-

teks, peale jahti, või, kui oled ühe joonega sada versta maha käinud. Ka tähendab palju ettekujutus. Ütleme, et te tulete jahilt ja soovite isuga süüa, siis te ei tohi kunagi mõtelda targalt; tarkus rikub alati isu. Kõik filosoofid ja õpetlased, nagu te isegi teate, on sõõgi juures kõige viimasemad ja neist halvemini, vabandage, ei sõõ isegi sead. Koju sõites peab hoolitsema, et peas poleks muud mõtet, kui ainult napsikene ja suupiste. Kord, teel, ma sulgesin silmad ja kujutlesin end põrsana. Ja kas teate, mul tekkisid kõhtu isust otse krambid. Kui te jõuate koju, on tarvis, et kõõgist tuleks teile vastu mingisuguseid toidu lõhnasid ..."

„Praetud haned lõhnavad suurepäraselt," ütles aukohtunik õhku ahmides.

„Ärge rääkige, kallis Grigorij Savvitsh, part või nepp võivad vabalt kümme silma ette anda. Hanel pole iialgi nii peent lõhna. Kuid kõige paremini lõhnab ikkagi värske sibul, teate, kui hakatakse just praadima ja ta, saate aru, pannil säriseb. Nii's, kui te jõuate koju, peab laud olema juba kaetud, te istute laua taha, panete salvräti ette ja sirutate käe aeglaselt viinakaravini järele. Ja te ei vala seda mitte pitsklaasi, vaid mingisugusesse vanaisa hõbedasse karikasse, ega joo kohe, vaid enne ohkate, hõõrute käsi, vaatate ükskõikselt lakke, siis, kiirustamatult tõstate ta, napsi muidugi, huulte juurde ja — silmapilkselt jooksevad teil kõhust, üle kogu keha värinad ..."

Ja sekretäri näole tekkis magus õndsus.

„Värinad ..." kordas ta keelt laksutades. „Niipea, kui olete joonud, peate kohe suupistet peale võtma."

„Kuulge," ütles eesistuja sekretäri otsa vaadates, „rääkige tasem! Ma pean teie pärast juba teise lehe ära viskama."

„Ah, vabandust, Pjotr Nikolaitsh! Ma olen tasa," ütles sekretär ja jatkas sosinal: „Ja suupistetki, kallis Grigorij Savvitsh, tuleb võtta ka oskusega. Peab teadma, mida peale süüa. Kõige parem suupiste, kui te tahate teada saada, on heeringas. Olete sõõnud tükike heeringat sibulaga, äädika kastes ja, kui tunnete kõhus veel värinaid, võtke paljast silmu, või kui soovite, siis sidrunisoodaga, sellepeale redist soolaga ja jälle heeringat. Kuid üle kõige on ikkagi soolatud kukeseened sibulatega, kui nad on hästi peeneks lõigatud ja, saate aru, provanks-õliga üle valatud! Ent kalamaksa-pasteet — on lausa õnnetuseks!"

„M-ja . . .," nõustus aukohtunik silmi pilgutades. „Suupisteks on ka head noh . . . kupatatud valged seened."

„Jah, jah, jah, sibulatega, teate, loorberilehtede ja muu vürtsiga. Tõstad kastrulikaane ja sulle lõõb vastu seenelõhn'. . . ma ütlen, isegi pisarad võtab teinekord silma. Aga, kui kõõgis peaks valmistatama meeldivaid pirukaid, pead silmapilk, aegaviitmatult, kohe võtma teise napsi."

„Ivan Gurjitsh!" lausus eesistuja nutuse häälega. „Ma pean teie pärast rikkuma juba kolmanda lehe!"

„Kurat seda teab, mis see on, et ainult sõõgist mõeldakse!" turtsus filosoof Milkin, tehes põlgliku grimassi. „Kas siis elus pole tõepoolest muid huvisid, kui ainult seened ja pirukad?"

„Pirukate eel tuleb kindlasti juua," jatkas sekretär poolsosinal; ta oli juba nõnda süvene-

nud, nagu laulev öökull, kes peale oma enese häält ei kuule enam mitte kui midagi. „Pirukad peavad olema nõnda isuäratavad, et neid vaadateski on piin. Silmitsed neid, lõikad tükikese, ja nagu ei raatsikski seda võtta. Aga kui hakkad sööma, tilgub temast võid pisaratena, ise on teine niisugune mahlakas, munadega, sibulatega ...“

Sekretär sulges silmad ja avas suu kuni kõrvadeni. Alaline rahukogu liige sai rahutuks ja, vististi, kujutas endale pirukat, närvitses sõrmedega.

„Kurat teab mis ...“ torises kaasistuja, minnes teise akna juurde.

„Kaks tükki saad süüa, aga kolmas löövb juba vastu,“ jatkas sekretär ohates. „Nagu olete lõpetanud pirukatega, siis, et mitte isu ära rikkuda, laske otsekohe anda kapsasuppi ... Kapsasupp peab olema päris tuline. Kuid veelgi parem on peediborsh väike-vene moodi, singi ja viinivorstikestega. Sinna juurde veel koor ja värske petersell ... Suurepärane on ka neerurosolnik. Aga, kui armastate suppe, siis kõige parem on ikkagi sarnane, kus on hästi palju rohelist sees, nagu: porknaid, spargleid, lillekapsaid ja muud sarnast kraami.“

„Jah, tore asi ...“ ohkas eesistuja, silmi paberilt tõstes, kuid otsekohe katkestas alustatud lause ja anus: „Jumala eest, jätke juba! Nii ei saa ma õhtukski valmis oma eriarvamisega! Juba neljanda lehe rikkusin ära!“

„Ma ei räägi enam!“ vabandas sekretär ja jatkas sosinal: „Niipea, kui olete lõpetanud borshi või supi, laske kohe kala lauale tuua. Kaladest on vasturääkimatult kõige parem praetud koger koores; ainult, et ta ei lõhnaks mudast

ja oleks õrn, selleks tuleb teda elusana hoida kogu öö-päeva piima sees."

„Hea on ka kallerdises sterlet," ütles aukohtunik, silmi sulgedes, kuid samal hetkel, kõigi imestuseks, ta hüppas istmelt, tegi elajaliku näo ja rõõgatas eesistuja poole: „Pjotr Nikolaitsh, kas te varsti lõpetate? Ma ei või enam oodata! Ei või!"

„Laske mul lõpetada!"

„Noh, siis ma sõidan üksinda! Kurat teiega!"

Paks heitis käega, haaras mütsi ja tagasivaatamatult jooksis toast minema. Sekretär ohkas, kummardus prokurõri-abi kõrva juurde ja jatkas tasasel häälel:

„Head on ka sudak ja karus seentega, tomatikastes. Kuid kalast ei saa sõõnuks, Stepan Frantsõtsch; see sõõk pole oluline, peamised pole kalad ega kasted, vaid praad. Millist lindu te kõige rohkem eelistate?"

Prokurõri-abi tegi hapu näo ja ütles ohkega:

„Kahjuks ei saa ma teile kaasa tunda: mul on kõhukatarr.

„Jätke! Kõhu katarri on arstid ainult välja mõelnud! See on rohkem uhkushaigus. Te ärge pange seda tähelegi. Ütleme, et te ei taha süüa, või teil on halb, — sõõge! Kui, näiteks, teile pakutakse nurmkanakest, või paari rasvast põldpüüd, siis unustage igasugune katarr, ausõna. Või praetud kalkun? Valge, rasvane, mahlakas niisugune, pehme, teate..."

„Jah, võibolla on see tõesti maitsev," ütles prokurõriabi, kurvalt naeratades. „Kalkunit ma peagu sõõksin."

„Mu jumal, ja part? Kui võtta noor part, keda alles esimesed külmad on lendu ajanud ja seda hautada kartulitega, — muidugi, kartulid

ei tohi väga väikesteks tükikesteks lõigatud olla, ja nad peavad olema pruunistatud, hästi läbi hautatud pardi rasvast, ja et...“

Filosoof Milkin tegi kohutava näo ja, nähtavasti tahtis midagi öelda, kuid siis laksutas keelega, vististi kujutades praetud parti, ja, kellelegi sõna lausumata, haaras mütsi ja ruttas minema.

„Jah, tõepoolest ma sööksin ka parti...“ ohkas prokurőriabi.

Eesistuja tõusis laua tagant, kõndis tüki aega mööda tuba ja istus siis uuesti.

„Peale prae saab inimene söönuks ja jääb roidunuks,“ jatkas sekretär. „Siis on keha väsinud ja hing rõõmus. Siiski, võite peale võtta veel mõne klaasi koduveini.“

Eesistuja turtsatas ja heitis täiskirjutatud lehe paberikorvi.

„Ma pidin ära viskama kuuenda lehe,“ ütles ta vihaselt. „See on halastamata!“

„Kirjutage, kirjutage!“ sosistas sekretär. „Ma ei sega enam! Ma niisama tasakesi! Te ei pane pahaks, Stepan Frantsõtsh,“ jatkas ta vaevalt kuuldava häälega: kodutehtud veinid on alati paremad igasugusest shampanjast. Juba esimese klaasi järele haarab teid niisugune roidumus, et teile näib, nagu polekski te oma kodus tugitoolis, vaid kusagil kaugel, Austraalias, mingisuguse jaanalinnu seljas...“

„Ah, Pjotr Nikolaitsh, sõidame!“ ütles prokurőr rahutult jalaga trummeldades.

„Jah,“ jatkas sekretär. „Veini vahele on hea sigarit tõmmata ja rõngaid lasta. Sel ajal tulevad pähe kõiksugu ilusad mõtted: nagu oleksite generalissimus, või oleksite abielus maailma ilusaima naisega ja see iludus ujub kogu päeva,

teie akende ees basseinis, kuldkalakestega võidu. Ta ujub, ja te laulate talle laulukest."

„Pjotr Nikolaitsh!" anus prokurőriabi.

„Ja-ah," jatkas sekretär. „Peale suitsetamist tõmbate hommikukuue hõlmad koomale ja ai-daa voodisse! Jääte lamama seljakile, kõhukene űlal, ja võtate kätte ajalehe. Kui silmad tűkivad kinni ja kõht täis, on hea lugeda poliitikat: seal, Austriaga, pole asjad korras, seal Prantsusmaal, on kellelgi halvasti läinud, või Rooma paavst vastuollu sattunud... loed ja endal on nõnda hea."

Eesistuja hűppas püsti, viskas sule kõrvale ja sirutas mõlemad käed műtsi järele. Prokurőriabi unustas oma katarri ja tõusis samuti.

„Sõidame!" hűűdis ta.

„Pjotr Nikolaitsh, aga, kuidas jääb teie eriarvamisega?" ehmus sekretär. „Misajaks ma võin seda oodata? Te peate ju kella kuueks linna sõitma!"

Eesistuja heitis käega ja kadus ukse taha. Prokurőriabi heitis samuti käega, võttis oma portfelli ja järgnes eesistujale. Sekretär ohkas, vaatas etteheitvalt neile järele ja hakkas pabereid korrastama.

MA EI KAEBA... / V. DALE

Mängisin klaveril, kui minu tütreke Betty tasahiljukesi poetas enese tuppa.

— Emake, on see wäga kurb laul? — küsis ta, kui ma just wõtsin wiimaseid akorde.

Ma waatasin tema wäikesele murelikule näole.

— Jah, tütreke, see on wäga kurb!...

— Sa nutad, emake! — ja mu wäike silmatera wedas näpuga aralt mu põske mööda, nagu tahtes sealt kuiwatada midagi...

Tõstsin käe ja puudutasin oma niisket põske. Jah, Bettyl oli õigus, — pisaraid weeres mu palgeid mööda...

Ma laulan juba aastapäewi raadio-ringhäälingus, — wiisteistkümmend minutit igal reedel. Ja juba saab wiis kuud, kui mulle makstakse selle eest. Arthur, minu mees, ja Betty on wäga uhked sellele. Ma ise — samuti. Ainult, kui mulle meenub Olga Moor, kes nii äkitselt suri minu majas, — siis pilwed kipuwad tumestama minu muidu nii õnnelikku elu.

Ta suri wiis aastat tagasi. Suri, näidates, kuidas wõib naine armastada...

See oli wiis aastat tagasi...

Samal suwel minu lauluõpetajanna, madame Lebrun, awaldas mulle, et minu hääl on niiwõrd hea ja wäljatöötatud, et minul tema juures pole enam midagi teha. Juunis ma pidin sõitma wälismaale.

Minu ärasõidupäewa õhtul läksin koos Arthuriga surnule aiapeole, et sealt siis lõbusas tujus siirduda otse rongile.

— Sa ei saa täna sõita, Catrine! — mangus ta minu kallal, kui olin teatanud talle oma eelseiswast sõidust wälismaale. — Ei saa, kuule mind!... Sest juunis pidime ju abielluma!...

— Me wõime pulmad ju edasi lükata, Arthur, armsam, — katsusin ma wastu rääkida, olles mitte wähem pahane eneselе ja oma kapriisidele.

Kuid ma jäin kangekaelselt oma ettewõtte juure kindlaks.

— Kui armastatakse, siis ei lükata kunagi edasi... Sa pead walima minu ja oma karjääri wahel...

— Aga, Arthur, kuidas sa ei mõista!...

— Ma wäga hästi mõistan, et...

Samal hetkel me märkasime, et me pole mitte üksi, — meie lähedusеs seisis mingi tume kogu... Kui see tegi sammu minule lähemale, ma tundsin kohe, see oli Olga Moor.

Ja ma sel hetkel tundsin end wäikse tütarlapsena, peaaegu plikakesena... Pärast wanemate pikki kõneluisi (ema ei tahtnud minna, ja isal tuli kaua talle n. ö. anku pähe rääkida), wanemad wiimaks ühisel nõul wõtsid minu kaasa külaskäigule Olga Moori juure, kes siis oli just koju jõudnud ja tundis end pisut haiglasena .

Alstudes tema põhjalikult tuulutatud tuppa, nägin ma oma ees harulдaselt ilusat naist, aastat kakskümmend kuus. Ta lamas diiwanil ja meie sisseastumisel tõusis wiisakalt.

— Kui armas see on teie poolt, mind tulla ka waatama! — wäljendas ta meeldiwa häälega. — Istuge, palun! Ma kohe korraldan tee lauale, — ja ise laskus tagasi patjadele.

Selle kahe tunni jooksul, mis me weetsime Olga juures, kohtles ta meid harulдaselt wiisakalt, ent ma tundsin, et ema polnud nagu millegagi rahul, ja isal oli miski pärast justkui wäga piinlik tunne.

Waadeldes tema rohkearwulisi fotoüleswõtteid karusnahkades ja briljantides, mis olid tehtud tema ülesastumiste ajal Prantsusmaal ja Sakſas, ma ei mõistnud mitte, miks tema nii noor ja kuulus lauljatar tuli tagasi meie linnakesesse!... Ja miks meie teda külastame, kui ema seda ei tahtnud?...

Ent samal ööl sain ma wastuse neile küsimustele...

Läbi oma toa awatud akende ma kuulsin, kui kõnelesid werandal omawahel minu wanemad.

— Wõib-olla, et mul ei ole ka õigus, — algas ema, — kuid...

— Kuid oma hinge sügawusis sa ikka weel oled armukade tema päraſt, — lõpetas isa ema jutu. — Mõtle ometigi, Anna, see on ju wäga ruumal!

— Ei, ma pole mitte armukade. See on hoopis midagi muud... Kuid ma olen kindel, et tema hingepõhjas pesitseb ikka weel wiha minu wastu. Ma tunnen, et ta mitte kunagi ei andesta mulle, et armusid minusse, et abiellusid minuga, kui tema saabus Euroopast, oodates...

— Tühi lora! — katkestas tema jutu isa.

Minu wanemad kadusid werandalt ja ma ei kuulnud enam nende mõtetewahetust. Kuid ka selleşt kuuldust jatkus... Nii noor kui mina olin siis, mõistsin ma kõik.

Ja kui järgmisel päewal päraşt meie külaskäiku ta müüs oma maja ning sõitis Pariisi, — ma ei imestanud põrmugi.

Ning nüüd, kümne aasta päraşt, nägin ma teda jälle...

— Olga Moor! — hüüdsin ma imestuseşt. — Millal teie saabusite?...

— Juşt täna, — wastas ta mulle oma pehmes toonis, — kellawiiese rongiga... Kuidas olete teie ka kaswanud, Catrine!... — wenitas ta oma sõnu, mind mõõtes oma pilkudega. — Teie olete nüüd wist kahekümneühe-aastane, kas pole nii?

— Jah, kakskümmendüks...

Ta muigas pisut kurwalt.

— Kuidas lendawad aastad! Mina olen juba peagu wanaeit... Kuidas elawad teie wanemad?

— Tänan, hästi, — wastasin ma, mitte weel täiesti toibunud oma imestuseşt.

Ta läitis sigareti, ja selle mitteühtlaşel nõrgal walguşel ma nägin, et ta oli tõesti wananenud ja õige tunduwalt, hoolimata selleşt, et ta nägu oli tugewasti wärwitud.

Ma esitasin talle Arthurit. Uudishimulikult waatles ta minu meeşt, sirutas talle oma käe, mis oli ikka weel nii kaunis.

— Teie mees, Catrine, mis? — küsis ta minu poole pöörates.

Ma miskipäraşt jahmusin ja esimeşes kohmetuses ei leidnud wastuşt.

— Jah... minu mees... — sain ma wiimaks üle huulte.

— Ma kuulsin, et teie kawatsete sõita Euroopasse laulu alal en\ täiendama... On see õigus, Catrine? — taas kõnetas mind Olga.

Ma waatasin Arthurile ja wangutasin peaga.

— Jah!... Ma kawatsen nimelt sõita juunis Pariisi.

Ta kustutas sigareti.

— Soowin õnne, armsam! — wäljendas ta südamlikult. Ja hetke hiljem lisas: — Astuge ka minu poolt läbi enne äraſõitu. Ma nii wäga tahaksin kuulata teie laulu. Ja, wõiboolla, saan teile anda ka mõned õpetajate ja pensionide aadressid ...

Ma lubasin. Ja ma olekſin ka tingimata pidanud oma lubadust, kui ma mitte poleks kogu see kuu olnud nii kinni oma tööga: prantsuse keele tunnid madame Lebruniga, lõpmatud riiete-kostüümide proowimised, õhtud koos Arthuriga, kuni me wiimaks lõplikult läksime riidu ning meil polnud üksteisega enam milleſtki rääkida.

Olga Moor ise tuli mind külastama augusti lõpul.

Emat polnud kodus ja ma istusin klaweri taga, hajameelselt klimberdades mingit prantsuse laulukest ... „Armastus, armastus ...", kui kuulsin awatawa ja suletawa ukse häälitsusi. Ma pöörduſin ja nägin Olgat, mingis ebatawalises mustas kostüümis.

Ma tõusin äkki.

— Olga! ... Teie?! ... Kui tore, et tulite! Istuge! ... Ja lubage minul pakkuda teile ...

Ma tahtsin ütelda: „tassi teed", kuid meenus, peale Pariisist saabumise Olga wäga wabalt suitsetas ja jõi. Ning ma jatkasin:

— ... klaasi ema burgundiweini? ...

Ent Olga eitawalt wangutas peaga:

— Ei, ma tänan! ... Arstid keelasid minul joomise ja suitsetamise ... Ma tulin lihtsalt kuulama teie laulu ... Palun, laulge, Catrine, midagi!

Ma istusin uuesti klaweri taha ja awasin „Carmeni".

Mulle endale näis, et laul õnnestus, kuid just aaria kesſkohal Olga peatas minu:

— Ei, Catrine ... Laulge midagi lihtsamat! Ma saadaksin teid klaweril, — ja ta istus klaweri taha. — Laulge, waat', seda, näiteks: „Ma ei kaeba ... Ka siis, kui mu süda on purustet, ma ei kaeba ..."

Olin seda kunagi tunnis laulnud ja nüüdki algasin seda romanssi.

Ent jällegi Olga peatas minu:

— Ei, Catrine, mitte nii ... Laulge seda nii, nagu olekſite ka midagi sarnast isiklikult läbi elanud ... Nagu oleks teil endal kõik elus lõpetatud. Unustage, et olete kunagi õppinud laulma. Pidage ainult ühte meeles, et see naine on kaotanud kõik, mis tal olnud elus, — armsama, au, õnne ... Et ta on jäänud täiesti üksi, ka ilma aineliste

hüwedeta ... Ja et tal jatkus weel jõudu saata neid kellelegi naisele öeldes, et ta möistab kõik, aga — ei kaeba ...

Ma algasin siis oma romanssi pisut ebakindlalt, püüdes aimata seda järele, milleşt köneles Olga: püüdes laulus ka midagi läbi elada ... Tunda end nii, kui oli siis, kui läksime riidu Arthuriga, ja kui ta lahkus sõnagi lausumata, kui kõik minu ümber jäi nii tühjaks, ilma nende kallistuste ja sundlusteta, kui ei jäänud enam midagi muud, kui minu laulud ...

Ja ma tundsin, et minu hääl muutus üha tugewamaks ja elawamaks, äratatud mingile wõimsale elamusele tolle kurwa naise mõjul.

Kui ma lõpetasin, ma miskipärast tundsin enese wäga wäikesena ja õnnetuna.

Miski ei seganud meie waikust. Olga istus wäga waikselt. Ta näis mulle tol hetkel weel enam wanemana ja wäsinuna. Ja tema õhetawaid põski mööda weeres kaks rõõmupisarat.

— Suurepärane! — köneles ta muigel tasa. — Oiwaline! ...

Ma imestasin: ma nii olin tahtnud temas tekitada elamusi oma aariaga „Carmenist", mida ka mõistsin mitte halwasti, ja see ei õnnestunud mul. Ja nüüd mitte põrmugi püüdes, olin tema sütitanud selle lihtsa laulukesega, tema, kes oli Euroopa kuulsamaid laulijatare! ...

— Tähendab, teile meeldib minu laul? — kergelt hingeldades, küsisin ma.

— Ma könelen sõnadest, — need on suurepärased! Mis aga puutub teie häälesse ... Kes on ütelnud, et teil on häält, Catrine?

Kui kaua ma olin seisnud nii liikumata, ei tea. Mulle näis, et mööduş terwe igawik. Minul ei olegi siis häält? ... Olga on, arwatawasti, hullumeelne, wõi mõistmata, wõi ...

Ja äkki minu mälestuses kerkis too pühapäew, kui minu isa mõjutas ema minema Olga juurde. Too pühapäew, kui ma, siis weel lapsuke, lamasin ilma uneta, mõeldes ikka sellele wihale, mis wõis põleda Olga südames ... Ja kõik sai mulle selgeks.

— Kuid see pole mitte nii! — karjatasin mina. — Mul on häält. Ja pealegi hea hääl! Ma tean seda! ... Ja kõik teawad ... Teie aga könelete seda lihtsalt nii, et wihkate mind ... Sest teie olete mind alati wihanud! ... Sest minu isa oli armunud minu emasse, teie aga tahtsite ise teda, ent — ei suutnud ...

Ma katkestasin äkki. Mida ka Olga oleks ütelnud, mul polnuks mitte õiguſt kohelda teda nii: ta oli ju wanem ja pealegi — minu külaline... Ja, kui Olga tõusis istmelt ja astus minu juurde, — mul hakkas häbi oma sõnade pärast.

— Teie mõtlete, et ma tahtsin teie isa ja e i s u u t n u d teda omandada, Catrine?... See on ju täielik jaburdus! Teie isa tegi minule ammu ettepaneku, ammu, kuid ma ei tahtnud teda, waid kippusin Pariisi...

Tema hääl muutus äkki nukraks.

— ... Ja — laulma!... Ning ma sõitsin ja algasin oma lauluga. Muidugi mitte kohe, — enne tuli tublisti õppida. Keeli, näiteks, — saksa, prantsuse, itaalia... Ja palju muid aineid, milleſt teil pole aimugi... Oli õpetaja, kes armus minusse. Oli ka õpetaja, kes peagu oleks häwitanud minu hääle... Kuue aasta õppimise järele, milleks minu isa oli kulutanud kahekſateist tuhat... astusin ma üles „Toscas". Esinesin ja... kukkusin läbi. Suurima löögi sain arwustuselt. Mul tuli alata kõike uuesti. Samal ajal suri mul isa, ja mul polnud enam raha, millega oleksin wõinud tasuda oma kostüümide eest. Siis sai minuſt kellegi paruni... sõbratar. Ta korraldas minu esinemise ja seekord kohelsi mind igati suurte owatsioonide ja heakskiiduga... Hiljem aga kohtas too parun tütarlast, nimega Dolorez ja... Nii, nagu ma juba ütlesin, — mina laulsin...

Siis pöördusin ma siia tagasi. Mitte selleks, et abielluda teie isaga, nagu wist ka paljud arwasid. Ei, lihtsalt, mul oli siin maja. Wäga hilja oli juba mõelda abiellumisele teie isaga... Ta oli märksa muutunud. Muutunud olin ka mina. Ma poleks saanud talle pakkuda maja, ulualuſt, kuid ta wajas seda kõige enam. Oli aeg, kus ma tõesti seda kõike oleksin wõinud pakkuda talle, kuid siis... olin ma rumal. Ning siis, peale Pariisi, paruni, lawa... oli juba wäga hilja teha tagasikäiku... Mina poleks mitte nõustunud, kui ta seda oleks ka palunud. Teie ema sarnanes wäga temale, — waat', seepärast just ei armastanud teda... Aga, Catrine, teie nutate!... Teie ei tohi mitte nutta!... Waadake, ega ma ei kaeba... Ja ma pole ka kunagi kaebanud. Kuigi ma pole eluſt saanud seda, mida tahtsin, — siiski midagi olen siin maa peal saawutanud: ma olen olnud kuulus lauljatar! Ma tundsin, mis on kuulsuse wõlu ja au... Kuigi raskustega tuli wõidelda, olen siiski tipule jõudnud...

— Aga nüüd, armas laps, — haaras Olga pehmelt minu käe, — teie, arwatawasti, mõistate, miks ma ütlesin, et teil pole häält: ma tahtsin olla saatusest targem, teda murda tahtsin, kuid ma — *ei suutnud seda*. Ja ma olen kindel, kuigi jõuate ka kord oma wõimiste tipule, saawutate au ja ... hiilgust, — ent teie ei leia mitte seda, mida otsite. Uskuge, seal on — waid maskeeritud elu ja — tühjus ...

Kuid ei suuda mina teie eest otsustada, — teie ise peate tegema õige waliku. Teil on, armas laps, häält ... Imetoredat häälematerjali! Ja kui teie tunnete, et see on teil kõige kallim siin maailmas, — siis sõitke. Ärge mitte laske minust ennast ekstitada! ...

Muide, ma ei saaksi teid peatada: teie sõidate, nagu sõitsin ka mina omal ajal. Kuid, kui sõidate, jättes oma pool südant siia Arthuriga, — siis jääge! Jääge, ärge mitte sõitke, et mitte hiljem kahetseda! Räägitakse, et ainult lauludes on armastus igawene, — see pole mitte nii. Armastus lahkub, kaob ja temaga kõik, mis elus kaunist, jääwat ...

Olga peatus ja wäsinuna laskus tugitooli.

— Kuid, ma olen öelnud kõik, mida mõtlesin. Nüüd, Catrine, kuigi ma warem keeldusin, — palun, tooge mulle klaas weini!

Ma ei saanud kohe liikuma. Ma seisatusin, mõtlemata millegi üle ... Ma põlesin hetke igatsuses wiskuda Olgale kaela ümber ja suudelda teda ... Kuid miski tema näos köneles ja andis mulle mõista, et ta ei waja kaastunnet, halisemisi ...

Silmad täis pisaraid, ma lahkusin söögituppa ja walasin klaasi weini, ka sigaretid, warem walmis pandud, wõtsin kaasa ...

— — — — — — — — — — — — — — —

Ma juba ütlesin, et Olga Moore ootamata warises kokku meie majas ... Ma leidsin ta põrandal klaweri läheduses, nagu kätega kaetud ...

Ja nüüd, kui ma laulan seda laulu, — ma ikka ja jälle nutan, mul on kahju Olgast.

Ma tahtnuks, et ta näinuks Arthuri uhkust, kui ta sõidab mulle järele raadioringhäälingu stuudiosse. Ja kuigi minu karjäär, wõibolla, ei saa kunagi olema suur, hoolimata Arthuri ja Betty imetlusist ja heakskiidust, — ma olen õnnelik ning ma *ei kaeba* ...

AUGUSTUS KAITSEB ISAMAAD / BERNARD SHAW

Maailmakuulus iirlane, kes oma terava sarkasmi ja lahastava kriitikaga on ühtlaselt jumaldatud ja vihatud, annab meile siin lõikava paroodia sõjaaegsest Inglismaast. Lugu on kirjutatud hiljuti ja sellepärast toome selle, kui B. Shaw' viimase ning värskeima kirjutise, näitena Inglise sõjaaegsest elust, vaadatuna maailmakuulsa „irvhamba" prilli läbi.

Linnapea wastuwõtutuba Little Pifflingtoni linnakese raekojas. Lord Augustus Highcastle, walitsewa klassi filmapaistew esindaja, oiwaliselt säilunud oma 45 eluaasta juures, koloneli mundris, istub mugawalt kirjutuslaua taga. Ta loeb „Morning Post'i", jalad lauale tõstetud. Kirjutuslaua wastas seinas, pisut wasemal, on uks. Lord Augustus istub seljaga akna poole. Kaminasse on ehitatud gaasiahi. Laual elektrikell ja telefon. Seintel ilutsewad paraadmundris ja kuldketiga endiste linnapeade portreed. Tuppa astub elatanud ametnik wäikese, halli habemega, põsthabemega ja erepunase ninaga.

Augustus (laseb jalad laua alla ja koristab kähku ajalehe): Hallo! Kes te olete?

Amentnik: Selle asutuse koosseis. (Ametniku kõlbmatuse muljet, mille kutsunud esile tema vanus ja välimus, suurendab veelgi kerge luksumine.)

Augustus: Teie — selle asutuse koosseisu? Mida te tahate sellega öelda, mu härra?

Ametnik: Seda, mida ma ütlesin. Siin pole enam teisi.

Augustus: Lori! Kus siis teised on?

Ametnik: Väerindel.

Augustus: Väga hea. Oiwaline. Aga miks te pole väerindel?

Ametnik: Olen väeteenistuse kohustuse eest väljas . Wiiekümneseitsme aastane.

Augustus: Te võite siiski veel täita oma kohust Inglismaa vastu. Tagawarawäes on teist veel vanemaid; te võiksite astuda vabatahtlikuna territoriaalwäkke.

Ametnik: Ma tahtsingi minna vabatahtlikuna.

Augustus: Miks te pole siis sõjawäelase mundris?

Ametnik: Mulle öeldi, et mind ei võeta, isegi siis kui minu eest juurde makstaks. Mulle öeldi: „Kasi koju, vana tobu!" (Talumatu solwamise tunne, mis seni vaid hõõgunud temas, lööb äkki ägedasti lõkkele.) Poisinolk Bill Night, kelle ma kaasa võtsin, võeti vastu ja sai tasu. Aga minule ei antud midagi. Kas see on õiglane? Riik läheb kus kurat. Niisugune on minu arwamus.

Augustus (tõustes, pahaselt): Teie arwamust ei küsita, mu härra, ja mina ei luba teid rääkida niisuguseid asju minu juuresolekul. Meie riigitegelased on kuulsaimad isikud maailma ajaloos. Meie kindralid on võitmatud. Meie sõjawägi tekitab imetlust

kogu maailmas. (Raewutsedes.) Kuidas te julgete öelda mulle, et meie riik läheb kus kurat?

Ametnik: Aga miks Bill Nightile anti tasu, kuid mulle ei makstud isegi trammisõitu wälja? Ja need on teie arwates riigitegelased? See on ju lausa röövimine, muud ei midagi!

Augustus: Küllalt! Palun lahkuda. (Jstub ja wõtab sule, kawatsedes töötada. Ametnik astub ukse poole. Augustus pöördub tema poole külma wiisakusega). Paluge sekretär minu juurde tulla.

Ametnik: Mina olengi sekretär. Ma ei wõi siit lahkuda ja ühtlasi paluda ennast ilmuda teie juurde, eks?

Augustus: Ma ei salli häbematusi. Kus on see härra, kellega ma olin kirjawahetuses? Kus on härra Horatio Floyd Beamish?

Ametnik (tagasi tulles ja kummardades): Siin. See olen mina.

Augustus: Teie? See on ju naeruwäärt. Mis õigus on teil nimetada ennast nii kõlawa, kuulsa nimega?

Ametnik: Wõite nimetada mind lihtsalt „Beamish."

Augustus: Kas tõesti pole kedagi, kellele ma wõiksin teha korraldusi?

Ametnik: Ainult mina ja mitte kedagi teist. Ja minagi olen walmis käega lööma ja ära minema. Ärge sundige mind selleks. Minusugust wana kändu on nüüd kõigile tarwis.

Augustus: Kui poleks sõda, ma wallandaksin teid siinsamas ülemuse mitteaustamise pärast. Aga Jnglismaa on hädaohus ja selliste hetkel ma ei julge mõelda oma isiklikule wäärikusele. (Karjub Beamishile.) Aga ka teie, wilets usside, peitke oma wäärikus, wõi muidu ma arreteerin teid kohe Riigikaitse seaduse alusel!

Ametnik: Mida läheb mulle riik korda? Kus on minu tasu?

Augustus: Teie tasu käigu kuradile! Kas saite minu kirjad kätte?

Ametnik: Jah.

Augustus: Eile õhtul pidasin siin koosolekul kõne. Läksin kohe rongilt koosolekule. Kirjutasin teile, et loodan koosolekul kohtuda teiega. Miks te ei ilmunud?

Ametnik: Politsei ei lasknud mind teie juurde.

Augustus: Kas te teatasite politseinikele, kes te olete?

Ametnik: Nad tunnewad mind. Seepärast nad ei lasknudki mind läbi.

Augustus: See on lihtsalt rumalus. Aeg on raputada seda linnakest. Ma pidasin parima kõne oma elus, kutsudes elanikke üles astuma wabatahtlikena sõjawäkke, aga oleks ükski teinud minu sõnade järele!

Ametnik: Mida's te ootasite? Te rääkisite, et meie wapraid sõdureid hukkub iga päew tuhandeid, kuni kestab suur pealetung. Nad annawad elu meie Little Pifflingtoni eest, ütlesite teie. Nii ei wärwata inimesi sõjawäkke!

Augustus: Aga ma kriipsutasin alla, et lesed saawad pensioni.

Ametnik: Kuulsin. See oleks tore, kui sõjawäkke peaksid minema lesed.

Augustus (tõustes, wihaselt): Siin linnas elawad ainult argpüksid! Ütlen seda täie wastutusega: argpüksid! Nad loewad endid inglasteks ja kardawad wõitlust.

Ametnik: Kardawad wõitlust? Olekste näinud neid peo eelõhtul!

Augustus: Jah, nad wõitlewad üksteisega, aga sakslastega nad ei taha wõidelda.

Ametnik: Neil on põhjust võidelda üksteisega. Aga milline põhjus võib neil olla võidelda sakslastega, keda nad pole näinudki? Neil pole kujutlusvõimet, waat', milles on asi. Tooge sakslased siia, siis nad võitlewad nendega nagu kord ja kohus.

Augustus (istub uuesti): Hm! Sakslased tulewad siia, kui me ei võta tarwitusele abinõusid. Kas te täitsite minu käsu majandusliku kokkuhoiu suhtes sõja puhul?

Ametnik: Jah.

Augustus: Tähendab, bensiini antakse neli korda wähem kui enne?

Ametnik: Neli korda wähem.

Augustus: Ja te teatasite autotehaste omanikele, et nad ilmukšid minu juurde läbi rääkima nende tehaste muutmise kohta sõjalisteks, kuna neil praegu ju pole kellelegi autosid walmistada?

Ametnik: Küllap ikka on! Nad walmistawad praegu rohkem autosid kui kunagi warem.

Augustus: Kuidas nii?

Ametnik: Nad teewad wähemaid sõidukeid.

Augustus: Uusi autosid?!

Ametnik: Wanad autod neelasid üks gallon *) bensiini iga kaheteistkümne miili peale. Nüüd nõuawad kõik autosid, mis sõidakšid ühe galloni bensiiniga kolmkümmendwiis miili.

Augustus: Las sõidawad rongiga.

Ametnik: Ronge ei ole. Roopad on ära võetud ja wäerindele saadetud.

Augustus: Kor-r-r-at!

Ametnik: Aga inimestel on tarwis liigelda.

Augustus: See on kole! Mul olid hoopis teised kawatsused.

---

*) 1 gallon = 4,54 liitrit.

Augustus: Armuline härra!!!

Ametnik seletades: Räägitakse, wanasarwikul enesel olewat kogu põrgu heade kawatsustega sillutatud.

Augustus (leentoolilt püsti karates): Te ehk tahate wihjata, et põrgu on sillutatud minu heade kawatsustega? Inglise kuninga walitsuse heade kawatsustega?

Ametnik: Mina ei taha midagi wihjata, kuni kehtib Riigikaitse seadus. Selline tegu pole hädaohuta.

Augustus: Mulle räägiti, et teie linn on annud kogu Inglismaale eeskuju majandusliku kokkuhoiu alal. Tulin siia, et lubada teie linnapeale baroneti-tiitlit tema teenete eest.

Ametnik: Linnapeale ? Aga minu osa?

Augustus: Kelle — teie osa? Teie olete — null! Närune linnake. Ma olen pettunud. Hinge põhjani pettunud. (Wiskub leentooli.) Lihtsalt süda hakkab iiweldama.

Ametnik: Mis me's weel wõime teha? Me oleme kõik sulgenud. Pildigalerii on suletud. Muuseum — suletud. Teatrid ja kinod on suletud. Me pole enam poole aasta jooksul filme näinud.

Augustus: Ja teie, mu härra, tahate minna kinno, kui waenlane seisab wärawa taga?

Ametnik (süngelt): Nüüd enam mitte, kuid alguses oli mul pööraselt igaw. Ma peaaegu pidin rotimürki wõtma.

Augustus: Mis teid siis takistas?

Ametnik: Mulle soowitati pigemini wiskit juua. See päästis mu elu, kuigi ma hommikuti pole just heas wormis, nagu te ehk ise märkate (luksub).

Augustus: Küll olete aga kena! Kas teil pole häbi mulle silmi waadata ja tunnistada, et te olete wastik joodik?

Ametnik: Noh, mis selleşt? Nüüd on sõda ja kõik on muutunud. Peale selle kaotaksin ma koha, kui jookşin eneşe kõrtşis täis. Mina olen wäärikas inimene ja pean wiina oştma kaupluşeşt, et şeda kodus juua. Aga alla kwarti *) ei müüda. Kui mulle oleks enne sõda öeldud, et ma joon päewas terwe kwarti wiskit, ma poleks uskunud. Waat' milleks on sõda hea: ta äratab inimeşes jõuduşid, milleşt inimeşel polnud warem aimugi. Te işe rääkişite selleşt eile oma kõnes.

Augustus: Ma ei teadnud, et räägin molkuşele. Kas teil pole häbi! Sellele joomişele ja logerdamişele tuleb lõpp teha. Ma panen şiin korra maksma. Tulen şiia hommikuti warem, kuni asjad şaawad korda. Olge head, — et igal hommikul kella pooleks üheteiştkümneks minu jaoks oleks walmis pandud taşs kohwi ja kaks şaia.

Ametnik: Saiu ei ole. Ainuke pagar linnas, kes oskas küpşetada saiu, oli şakslane; ta şaadeti eraldusлaagrişşe.

Augustus: Ja tehti hästi. Kas şiis ei leidunud inglaşt, kes oleks tema kohale aşunud?

Ametnik: Leidus küll. Aga tema oşutus şalakuulajaks; ta şaadeti Londoni ja lasti maha.

Augustus: Inglane lasti maha?!

Ametnik: Aga on ju päris selge, et kui şakslastele on tarwis şpiooni, şiis nad ei wõta şakslaşt, kes äratuks kõigis kahtluşt.

---

*) 1 kwart = 1,1359 liitrit.

Augustus (uuesti tõustes): Teie, lurjus, tahate öelda, et inglane wõib raha eest ära müüa oma kodumaa?

Ametnik: Ma poleks seda üldse öelnud, aga siin leidub inimesi, kes punase krossi eest on walmis ära müüma isegi oma ema, kui ainult juhus esineb.

Augustus: Beamish, ainult räpased linnud roojastawad iseoma pesa!

Ametnik: Mina ei määri Little Pifflingtoni. Mina ei kuulu walitsejarassi klassi. Ma wõin ainult seletada teile, miks meil pole saiu.

Augustus (täielise põlastusega): Siis seletage mulle, kust wõib leida mõistliku isiku, kes wõiks täita minu korraldusi.

Ametnik: Üks meie tänawapühkijaid oli õpetaja, enne kui kool majandusliku kokkuhoiu huwides suleti. Wõibolla tema kõlbaks?

Augustus: Mis? Kui meie tublide sõdurite elu kaewikuis ja Briti riigi saatus sõltuwad mürskude arwust, raiskate teie raha tänawate koristamiseks!

Ametnik: Me oleme selleks sunnitud. Me kord juba loobusime tänawate koristamisest, kuid laste surewus kerkis siis kohutawalt.

Augustus: Mis tähtsus on niisuguisel momendil surewusel Little Pifflingtonis? Mõtelge meie wapraile sõdureile, aga mitte oma murjani-lastele.

Ametnik: Kui tahate saada sõdureid, siis hoolitsege laste eest. Inimesi te ei saa osta kaupluses nagu tinasõdureid.

Augustus: Beamish, lühidalt öelda, te pole patrioot. Minge alla, oma kabinetti, ja asendage gaasiahi tawalise kiwisöeahjuga. Kaubandusministeerium kutsub meid üles gaasi kokku hoidma.

Ametnik: Sõjawarustuse ministeerium jälle käskis meid süte asemel tarwitada gaasi, sest see olewat odawam. Kumma käsku siis täita?

Augustus (karjub): Mõlemi! Teie asi pole käskusid arwustada, waid neid täita; mitte mõtiskleda käsu mõtte üle, waid tegutseda ja surra. See on sõda. (Rahuneb.) Kas tahate weel midagi öelda?

Ametnik: Jah, tahan palgalisa.

Augustus (kohkudes peagu. lükkab tooli ümber): Palgalisa! Horatio Floyd Beamish, kas te saate aru, et me sõdime?

Ametnik (nõrga pilkega): Jah, ma ikka midagi lugesin selleşt ajalehtedes. Muide, ka teie olete korda paar maininud sõda.

Augustus: Meie tublid sõdurid surewad kaewikuis, aga teie tahate palgalisa!

Ametnik: Mis eest nad surewad? Selleks, et mina wõiksin elada, eks? Aga milleks see, kui mina kõngen nälga selleks ajaks, kui nad tagasi tulewad?

Augustus: Kõik toowad ohwreid ja ei mõtle endile, aga teie ...

Ametnik: Oo ei, kaugeltki mitte kõik. Mis ohwerdab pagar? Söekaupmees? Lihunik? Nad nööriwad minu käest kahekordse hinna, — waat' kuidas nad toowad ohwreid. Mina tahan siis tuua niisamasuguşt ohwrit. Tulewaşt laupäewaşt alates makske mulle kahekordset palka; kahekordset ja mitte pensfi wähem wõi muidu jääte ilma sekretärita. (Wäljub otsustawalt toast, pea püsti.)

Augustus (waatab teda põlastawa pilguga): Minge, wilets sakslaste pooldaja!

Ametnik (astub ruttu laua juurde ja wahib Augustusele ainiti otsa): Keda te nimetate sakslaste pooldajaks?

Augustus: Weel üks sõna ja te wastutate seaduse ees minu wõitlusinnu kahandamise eest. Minge!

(Ametnik kahwatab ja wäljub wapustatuna. Telefon heliseb.)

Augustus (wõtab kuuldetoru): Halloo ... Jah, kes räägib? Ah, sina, Leelutaja ... Jah, olen ükſinda, wõid rääkida ... Mis? ... Salakuulajanna! ... Naine! ... Jah, ma wõtſin ſelle dokumendi kaaſa... Kas arwad, et ma olen nii rumal, et laſen ſelliſt dokumenti käeſt? See on ometi nimekiri kõigi meie õhutõrjepunktide kohta Ramsgate'iſt Skagsnesſini ... Sakslaſed annakſid ſelle eeſt miljoni ... Mis? Kuſt ſee naine wõis ſeda teada ſaada? Ma pole ſelleſt ühelegi hingele rääkinud, wälja arwatud muidugi minu Lucy ... Oo, Toto ja leedi Popham ja kogu ſee kamp ei tule arwesſe; need on korralikud inimeſed. Tahan öelda, et ma pole ſelleſt dokumendiſt räägkinud ühelegi ſakslaſele ... Tühi aſi, ei makſa närwitſeda. Ma tean, et ſa pead mind lolliks, aga ma pole niiſugune loll, kui ſa arwad. Las ſee naine ainult katſub minult kätte ſaada ſeda dokumenti ja ma ſaadan ta Towerisſe enne kui ſa jõuad mulle weel kord helistada. (Ametnik ilmub tagaſi.) Tſſs! Keegi tuli, pane toru hargile. Head terwiſt! (Paneb toru käeſt.)

Ametnik: Kas ühendus katkes? (Tema toon on muutunud piſut wiiſakamaks.)

Augustus: Mis ſee teile korda läheb? Noh, kui juſt tahate teada minu ſidemeiſt, ſiis waadake läbi möödunud nädala ſeltskondlikud teated ja lugege minu kihluſeſt auwäärt Lucy Pophamiga, lord N. noorema tütrega ...

Ametnik: Ma ei mõelnud ſeda. Ma arwaſin, et teie telefonikõne katkestati. Kas wõite üht naiſt näha?

Augustus: Muidugi. Ma wõin naist näha niisama hästi kui meest. Ega ma ole pime!

Ametnik: Te ei saa minust aru. All ootab üks naine, pigemini mitte naine, waid daam. Ta küsib, kas te wõite ta wastu wõtta.

Augustus: Te küsite, kas mul on aega? Ütelge sellele daamile, et ma sain äsja ühe esmajärgulise tähtsusega teate, mille kallal pean töötama terwe päewa, ja et tal tuleb kirjalikult paluda wastuwõttu.

Ametnik: Ma palun, et ta seletaks mulle, mis talle tarwis on. Mina ei keeldu rääkimast iluga daamiga, kui juhus esineb. (Tahab lahkuda.)

Augustus: Pidage! Kas see daam on teie arwates tähtis isik?

Ametnik: Tõeline markiis, minu arwates.

Augustus: Hm! Ja ilus?

Ametnik: See pole naine, waid päris krüsanteem, sir.

Augustus: Mul on äärmiselt ebasobiw teda praegu wastu wõtta; aga isamaa on hädaohus ja me ei tohi mõelda oma mugawustele. Mõtelge, kuidas meie tublid sõdurid kannatawad kaewikuis! Paluge see daam siia. (Ametnik sammub ukse poole, wilistades populaarset wiisikest.) Jätke wilistamine! Siin pole kabaree!

Ametnik: Tõesti? Noh, küllap te näete. (Wäljub.)

(Augustus wõtab laualaekast peegli, kammi ja purgikese wurrudepumatit; istub siis peegli ette ja hakkab tualetti tegema.

Ametnik tuleb tagasi, lastes wiisakasti enda ees tuppa wäga iluga ja elegantselt riietatud daami. Daam hoiab käes toredat wäikest portfelli.

Augustus katab kähku oma tualetitarbed „Morning Post'iga" kinni ja tõuseb, väljendades näol majesteetlikku üleolekut.

Ametnik (pöördub Augustuse poole): Siin ta on. (Daami poole): Lubage teile tooli pakkuda, madam. (Seab tooli kirjutuslaua taha Augustusega wastamisi ja väljub tipiwarwul.)

Augustus: Palun istuge, madam.

Daam (istub): Te olete lord Augustus Highcastle?

Augustus (istub ka): Jah, madam, mina olen see.

Daam (lugupidamisega): Kuulus lord Augustus?

Augustus: Ma olen kaugel mõttest nimetada ennast nõnda; aga mul on siiski kahtlemata teatud õigus sellele, et minu kaasmaalased ja (rüütelliku kummarduse) kaasmaalannad arwestaksid minuga.

Daam (waimustusega): Kui ilus hääl teil on?

Augustus: Madam, te kuulete minu kodumaa häält, mis praegu kõlab mahedasti ja wäärikalt isegi ühe ametiisiku rangetel huultel.

Daam: Palun, jatkake. Te räägite nii ilusasti.

Järgneb wastastikune wiisakate lauſete wahetus. Lord Augustus räägib oma sõjawäeliseſt karjäärist ja teeneteſt isamaale ning nuriseb, et teda pole wäärilisselt hinnatud. Siiski olewat ta walmis täitma oma kohust ja ohwerdama ennast. Küsib siis, millega ta wõiks daamile kasulik olla. Daam esitab küsimuse, kas talle on teada, et keegi salakuulajanna on tal kannul, püüdes temalt warastada õhutõrjepunktide salajast nimekirja. Augustus jaatab ja daam imestub, kes seda küll wõis öelda; wõibolla mõni lordi sugulasisakslasi. Augustus möönab, et tal on ainult kolm õemeeste-sakslast, kuid et ta wihkawat sakslasi kõigest hin-

geſt. Daam teatab, et ſalakuulajanna on tema eneſe wennanaine. Lord Augustuſe ſugulane, „Leelutaja“, armunud ſellesſe naiſesſe ja jutustanud talle, et kindlustuste nimekiri on lord Augustuſe käes. Naine wedanud Leelutajaga kihla, et ilmub Augustuſe juurde, ahwatlewat ſalajaſe nimekirja wälja ja lahkuwat wabalt. Leelutaja wõtnud kihlweo wastu tingimuſel, et naine toob nimekirja tema kätte ſõjaministeeriumi. Augustus kinnitab, et ſee ſellel naiſel iial ei õnnestu. Seejuures annab ta ſõjaministeeriumide kohta üldiſelt õige halwa arwustuſe. Otſides nimekirja, et ſeda kindlamaſſe kohta — oma tasku — panna, ſatub talle kätte pruudi, Lucy, kiri. Kuna käekiri on halb, annab ta ſelle daamile lugeda. Kirjas nimetab Lucy Augustuſt „kalliks haneks“, „wanaks tolaks“ jne.

Sel ajal astub kabinetti ametnik, juba ſõjawäelaſe mundris, ja teatab, et ta on ſõjawäkke wastu wõetud ja oma taſu ſaanud. Augustus wihastub ja karjub, et ta ei laſe ennaſt jätta kaastööliſteta. Ametnik annab talle üle kindluſte ſalajaſe nimekirja, mille lord jätnud hommikul kohwi juures wõõraſtemajja lauale. Daam pakub Augustuſele ümbrikut, kuhu lord wõiks panna nimekirja. Lord ſaadab ametniku wälja, mil ajal daam peidab nimekirja oma portfelli ja paneb lordi nähes ümbrikuſſe nimekirjaga ſarnaſe puhta paberlehe. Augustus peidab ümbriku oma tasku ja daam lahkub.

Augustus kõlistab ja ilmub ametnik. Samal ajal hüüab daam teda tänawalt ja palub ametnikku tulla akna juurde. Ta palub ametnikku olla tunniſtajaks, et ta on takiſtamata tänawale pääſnud, ja lubab kohe tagaſi tulla. Daam ilmubki tagaſi ja palub luba heliſtada ſõjaministeeriumi, Leelutajale. Ta teatab wiimaſele, et on kihlweo wõitnud. Augustus haarab taskuſt ümbriku, awab ſelle ja leiab puhta paberlehe.

Daam wahepeal seletab Leelutajale, et ülesanne olnud wäga kerge. Ta öelnud, et ta olewat sakslanna. Ametnik puhkeb laginal naerma. Augustus wihastub; ametnik kaitseb ennast ta wastu ahjuroobiga.

Näidend lõpeb järgmiselt:

Augustus: Armuline madam, leian teie käitumise wäga ebapatriootiliseks olewat. Te weate kihla ja kasutate kurjasti ametiisikute usaldust, kes töötawad kodumaa hüweks, kuna meie kuulsad sõdurid hukkuwad kaewikuis ...

Daam: Oo, ega ükskinda kaewikuis pole tubleid sõdureid, lord Augustus. Mõni neist ilmub koju tagasi paaripäewaseks teenitud puhkuseks ja ma loodan, et te ei keeldu neile seda lõbu, et nad saawad teie kulul natuke naerda.

Ametnik: Õige! Õige!

Augustus (lahkesti): Noh, hea küll; Inglismaa heaks olen kõigeks walmis!

Kommentaarid jätame lugejate endi teha.

KOSE LAUL / M. OLOFSSON

Mets seisis sũngena ja pimedana, ulatudes peagu metsaũlema maja väikeste akendeni, ja kaugelt kuuldus monotoonne kose laul. Eluruumi hiigelkaminas leegitses suur tuli ja kamina ees tugitoolis istus Helga Bergsby, metsaũlema naiseõde ja kũlaline.

„Siin on õudne," rääkis ta. „Ma kardan üksindust, ma ei saa aru, kuidas sa seda talud, kui Arne ära on. Aga ega te ei viida kaua aega, sina ja Hilja?"

Proua Estrid Denner sidus peegli ees salli. Ta põõrdus ja vaatas naeratades Helga moodsaid heledaid lokke.

„Ära muretse," ũtles ta, „meil on kãia vaevalt kaks miili ja me peame varustuma pühapäevaks, seda sa ju tead. Ma pole kindel, et tunnen teed, muidu võiks Hilja koju jääda."

„Ja sina läheksid üksinda läbi selle sũnge metsa! Pealegi mõistab Hilja vaevalt midagi, mis talle ũtlen. Ei, ma lukustan ukse, ja sul on vist paar uut raamatut, mis ma veel pole lugenud."

„Ust lukustada sa ei või, sest ma usun, et — et üks mees, kes peab keerama sisse garderoobi varnad, tuleb täna. Ta on väga

kena, üks meie paremaid sõpru. Kui ta tuleb, ole hea ja maksa talle."

Proua Estrid suudles õde põsele ja varsti seisis Helga akna all ning vaatas järele kahele kogule, mis kadusid kuuskede vahele.

„Iga nädal on pikk kui kuu —
iga kuu aastapikkune . . ."

laulis Helga.

Ta oli tulnud siia, et puhata ja kosuda — mõtle, kaks tervet kuud haigusepuhkust, niipalju polnud ta saanud puhata kunagi varem. „Iga kuu aastapikkune . . ."

„Halloo, seal see!" Keegi mees koputas halli uksele. „Kas võib kokku saada metsaülemaga või proua Denneriga?"

„Ei, aga ma tean juba varnadest," ütles Helga. „Olge lahke, siit üles, garderoob asub teisel korral."

„Garderoob?" Kas mees naeris või mitte? „Jah, muidugi, kuhu tahate need siis keerata?" Helga vihastus, ja kui ta oli andnud mehele varnadepuntra, läks ta kohe alla. Ta kuulis meest askeldavat seal üleval, vilistades viise „Carmenist". Ta oli neid kindlasti kuulnud raadiost.

Tüki aja pärast tuli ta alla, — töö pidi olema tehtud.

„Kui palju me võlgneme?" küsis Helga.

„Tervitage prouat ja öelge, et tegin selle töö tasuta."

„Ei — võtke vähemalt see siin." Helga ulatas mehele ühe kroonise. Vaeneke! Ta polnud vist lootnud saada nii palju, sest ta punastus, enne kui läks.

Kolmas paar suusajälgi endiste kõrval. . .

Helga oli uinunud, kui proua Estrid ja väike teenijatüdruk saabusid. Ta nägi unes suusajälgi, mis kadusid saladuslikku metsa, ja kuulis pooleldi ärkvel, et õde rääkis varnadest. Ta otsis neid.

„Jah, aga puusepp käis ju siin. Ta ei tahtnud saada tasu tõõ eest, aga ma andsin talle ühe krooni," selgitas Helga unisena.

„Kellele andsid sa krooni? Kuidas nägi ta välja?"

Helga ärkas korraga täielikult.

„Mis on juhtunud? Ta — ta oli veidi imelik — jah, seda oli ta kindlasti. Muide, ta oli pikk, laiade õlgadega, heledate lokis juustega."

Proua Estrid naeris nii, et silmis olid pisarad.

„Tule välja ja vaata seda õiget puuseppa," ütles ta. „Ta on väike, tumeda peaga ja kührakas. See teine — ja, kindlasti oli see dr. Hillfors. Ta ütles, et ta olevat väga huvitatud sinust ja lubas tulla siia. Sa saad aru, oleme kõnelnud sinust palju. Sa mõistad nüüd, miks ta oli nii imelik, kui sa andsid talle ühe krooni."

Aga Helgale ei tundunud see väike episood kaugeltki nii lõbusana, nagu õele. Miks oli mees lasknud end nii kohelda? Ükskõik — ta ei näe teda niikuinii kunagi enam. Arne oli öelnud, et ta soovib minna ametisse lõunapoole ja Helga Bergsby lootis, et ta paigutatakse ümber.

Mõni päev hiljem alustas Helga teekonda tagasi oma tõõ juurde. Kodus ootas teda Brita, kes oli alati ümbritsetud lõbusaist sõbrataridest. Kindlasti oli neil lõbus. Ja just nüüd oli see lõbu Helgale teretulnud. Ta tõmbus kokku kupeenurka ja sulges silmad. Ta mõtles

lõbudele, mis teda linnas ootasid. Kui ta jälle avas silmad, istus keegi härra otse ta vastas. Mees vaatas ükskõikselt aknast välja — midagi selles kuklas, neis heledais lokkis juustes tundus Helgale tuttavana. Nüüd võttis mees välja taskukella. Seal see oli!! — üks läikiv ühekroonine rippus uuriketi küljes. Mees võttis selle sõrmede vahele ja vaatles raha kaua. Siis tõstis ta pea üles, näis olevat üllatunud, tõusis siis ja sirutus terves oma imposantses pikkuses.

„Doktor Hillfors," tutvustas ta end. „Tänan meie viimasel kohtamisel ülesnäidatud lahkuse eest, preili Bergsby."

Ta oli suurepärane. Aarne ja Estrid polnud teda üle hinnanud ja kuna tutvus oli tekkinud niisugusel originaalsel viisil ja kuna reis oli väga igav, võis ainult tänada head saatust. Mees rääkis võibolla liig palju iseendast. „Kuidas võib ta uskuda, et see mind huvitab, et ta alati veedab talvepuhkused Stokholmis," mõtles Helga. Siis oli ta veel veidi entusiastlik oma arvamistes Aarne Denneri kohta. Kui ta oli rääkinud tükk aega, ütles Helga kurvalt:

„Vaene Estrid vajab ka kaastunnet."

„Miks nii?"

„Ah, õudus, talvepimedus. Seal ülal on kole olla. Ainult kose kohin üksinda võib rikkuda närvid!"

„Selle võib ületada raadio ja grammofoniga." Mehe häälde oli tulnud metallkõva toon. „Kas pole alati midagi, mis laulab meie sisemuses, toon, mida elu katsub alati sumbutada. Teie arvate, et see õnnestub paremini suurlinnas, preili Bergsby. Nojah, ma ei võigi kuju-

tada teid seal lumelagendikkudel ja metsavaikuses jalutamas — teie olete hoopis teine tüüp."

„See on häbematus," mõtles Helga vihaselt. Nad vaikisid, ja kui mees tuli tagasi lõunalt, kuhu ta tütarlast polnud kutsunud, märkas Helga, et läikiv maskott uuriketi küljest oli kadunud. See tegi talle haiget, nagu oleks teda löödud, ja veel hullemaks läks, kui tuli ajalehepoiss. Ta andis selle kroonise ajalehe eest.

„Võime ju oletada, et see on viiskümmend ööri, tal on väike kriimustus," ütles mees raha poisile ulatades.

Väike viga — te olete hoopis teine tüüp! — need sõnad helisesid Helga kõrvus. Kas mees oli oodanud, et Helga laulab kiituselaulu mägedele? — oh ei. Miks muutus reis kahekordselt pikaks ja vastikuks. Brita oli loomulikult unustanud vastu tulemast.

„Doktor Hillfors, kas te tahate võtta kaasa ühe paki Estridile, kui te sõidate koju?"

Ja Helga tundis rahuldust, kui mees kirjutas üles telefoninumbri. Aga pärast kahetses ta seda.

Kaks nädalat möödusid, ilma et dr. Hillfors oleks andnud endast elumärki.

Esimesel nädalal istus Helga kõik õhtud kodus ja ootas, et mees pidi helistama. Brita hakkas juba tegema märkusi.

„Sa oled jäänud haigeks seal üleval. Puhasta enda suled ja lenda jälle välja!"

Helga oli muretsenud endale kodust tööd, et oleks midagi, millega aega viita. Ta ei suutnud lennata, ja Brita lõbusad ettepanekud ei suutnud lämmatada seda, mis laulis ta südames. Miks kandis ta alul raha maskotina ja miks

andis ta selle pärast ära? Kui kaua kestab üks talvepuhkus ja miks ei kirjutanud Estrid sõnagi oma kirjas sellest, et dr. Hillfors oli tulnud tagasi?

Kuus pikka nädalat läksid, ja siis oli see ikkagi Brita, kes võttis mehe vastu. Ta tuli ühel pühapäevahommikul, kui Helga oli läinud paari sõbraga spordiplatsile. Aga Brita polnud asjata istunud kümme aastat advokaadifirma kontoris. Resoluutselt võttis ta mehe endaga pikale jalutuskäigule, ja kui Helga tuli koju, kohtasid nad teda jaamas. Helga polnud näinud Britat kunagi nii säravana. Ta ei võinud vastu seista, et ta ka ise läks vähe palavaks. Miks, jumala pärast, oli ta raisanud terve pühapäeva ainult selleks, et öelda:

„Tahtsin teatada preili Bergsbyle, et ma ei saa viia ta pakki proua Dennerile. Ma nimelt ei lähe enam sinna üles. Mul on tegemist siin all."

Brita silmad naersid mehele.

„Teie, doktor, ei näi just sellisena, et sobiksite metsikuisse mägedesse," naeris ta.

„Minul läheb seal hästi," ütles mees. „Aga juhtub vahest väga harva, et sinna tuleb ka teisi inimesi." Ta vaatas Helgale. „Preili Bergsby on ka kuulnud kose laulu," lisas ta.

Siis ta lahkus.

Brita jõudis vaevalt oodata, kuni ta jõudis väljaspoole kuuldepiirkonda.

„Ta on kogu aeg kűsinud sinu järele. Aga mis on sinuga, Helga? — Sa ei nuta ometi.. ? Siin keset tänavat."

„Ei, see on ainult sellepärast, et ma vihkan teda," purskas Helga.

„Ah nii, see on siis see, mida kosk laulab," ütles Brita. „Siis ei räägi me sellest mehest enam, siis on see mure läinud."

Kaks tänavat liiguti vaikides. Siis kogeles Helga:

„Brita, mis — millest kŭsis ta õieti? Ja miks — ei, see on ükskõik."

„Ja, tead sa, seda räägib ta ise pŭhapäeval." Brita katsus hoida oma hääle ükskõikse. „Ta palus luba tulla nimelt siis meile kohvile."

„Meile? — Sa ei arva ometi, et mina pean ta vastu võtma. Kaks või kolm korda on ta olnud häbematu — ja, vähemalt haavanud mind," rääkis Helga. „Nŭŭd on sest kŭllalt."

„Ja," ütles Brita, „sellest ma saan aru. Ta näib tõesti olevat vähe häbematu."

Aga kui õhtul tŭdrukud olid pugenud voodisse, kŭsis Helga peagu sosinal: „Mis päevaks kutsusid sa ta siia?" Ja siis vähe hiljem: „Tead, Brita, ta ei ole siiski päris häbematu."

Brita naeris lõbusat naeru.

„Tumedad mõtted hakkavad selginema," ütles ta.

Kolm nädalat hiljem, kui Bengt ja Helga olid oma esimesel ühisel jalutuskäigul, ja mil tŭdruku käsi oli mehe omas, kŭsis Helga:

„Sinu käitumises on paar tumedat punkti. Ma ei saa aru, miks sa andsid ära raha, kui sa armusid minusse esimesel silmapilgul?"

„Tahtsin näha, kuidas sa sellele reageerid. Ja hiljem, siis ma teadsin — pidin proovima ainult iseennast."

„Kuus pikka nädalat," ütles tŭdruk. „Siis oli see minu pärast, miks sa ei reisinud tagasi."

„Jah," vastas mees. „Me saame ju oodata vähe kauem, palju kauem, võibolla, enne kui leian midagi, et saaksime abielluda. See on nii nagu sa laulsid: „Iga nädal pikk nagu kuu", aga sa pääsed piinadest seal üleval."

Helga oli jäänud väga tõsiseks. Kaua aega käisid nad vaikides, siis ütles ta sosinal:

„See on teine asi, kuulda kose laulu kahekesi. Ma usun — et — ma — saan aru Estridist."

„Teadsin, et sa oled seda tüüpi," ütles mees, „nii et ma võtsin ainult kolm kuud teenistuspuhkust. Ja siis läheme sinna üles, kus kosk laulab: „Iga kuu on nagu aasta..."

PAENUTATUD MÖÖBEL

NÕUK. VENE KIRJANIKUD
E. JA S. SHATROVID

Waikſe, mittemaiſe leina ilme ei lahkunud Stefan Truſewitſhi näolt päraſt tema wabriku „Paenutatud mööbel" natſionaliſeerimiſt. Truſewitſhile teatati, et nüüdſeſt peale hakatakſe wiini toole wälja laſkma ilma tema peremeheliſe abita. See näis endiſele wabrikandile mingi pööraſuſena, kuigi ta oma elu jookſul iſe polnud teinud ühtegi tooli.

Waadeldes melanhoolſelt kaunistuſi laudlinal, Stefan Truſewitſh rüüpas hommikuſt kohwi. Panna Truſewitſh — lokitud ja ehitud daam, heategewa näoga, nagu piibel — ohkas raskelt ja ulatas mehele kuiwikuid. Samas istus ülewõetud firma pärija, nagu kroonprints troonita, gümnaſiſt Staſj.

„Oletame, et ma olen kurnaja!" warjamatu iroonіaga laušus Stefan Truſewitſh. „Oletame! See pole tähtis, palju ma teeniſin igalt toolilt, waid ſee, kas ſellel toolil on mugaw istuda wõi mitte."

„Jumal tänatud," ütles panna Truſewitſh, „meie toolidel istus iſegi Krakowi politſeimeister!"

„Ütlen weel rohkem," parandas oma mõtet ekswabrikant. „Meie toolidel istuſid inimeſed mitmeſugusteſt ſeltskonnaklaſſideſt. Ja ei kaebanud! Seepäraſt, iſegi tööliſte huwides, kes tahtſid kaſutada häid

toole, oli wajaline, et wabrik oleks jäänud minu kätte. Nad ju ise, ilma minuta, ei suuda wälja lasta paenutatud mööblit!... Kus on siin loogika? Miks peab kannatama töölisklass?" küsis Trusewitsh, kelle hääles kõlasid selgesti demokraatlikud noodid.

„Ma siiski arwan, Stefan, et nad peawad sind paluma juhatajaks."

Trusewitsh naeratas skeptiliselt, kuigi salaja hellitas mõtet, et teda kutsutakse wabrikut juhatama. Ta mõtles isegi tingimustest, millistel ta oli walmis seda tegema: 100 zlotti palka ja kasust osasaamine.

Kuid päewad kulusid ja wabrikust ei tuldud teda kutsuma.

Süwenenud oma kurbadesse mõtetesse, wabrikant käis toast tuppa, rikkudes nii teiste perekonnaliikmete meeleolu. Kord Trusewitsh-wanem sattus kööki ja nägi seal heledapäist poissi pimestawalt läikiwates säärikutes. Poiss istus köögitüdruku woodil ja luges „Polska Zbronja" wana numbrit. See oli Josef Przhahhowski — ammuaegne köögitüdruku Jadwiga saworiit, kes elas teadmata milleşt. Tawalise kelmi naeratus säras Josefi ülbel näol. Märganud Trusewitshit, pimestawate säärikute omanik hüppas kähku woodilt.

„Tere õhtust, pan Stefan!" hüüdis wahwalt Przhahhowski. „Mul on heameel näha teid täie terwise juures! Näib, pan, et saate läbi ka ilma wabrikuta. Kuid kuidas saab wabrik läbi teieta?"

Trusewitshile hakkas meeldima eluröömus noormees. Oma peene ja delikaatse märkusega oli ta kohe leewendanud walu wabrikandi haawatud südames.

„Tere, Josef!" noogutas Trusewitsh sõbralikult. „Noh, kas siis wabrikus on tõesti asjad halwad?"

Jadwiga armukesel polnud aimugi selleşt, kuidas olid lood wabrikus „Paenutatud mööbel", kuid ta

tahtis olla pani meele järele, seepärast ta ütles kõhklemata:

„Jsegi saate aru! Mis saab olla head nii suures wabrikus ilma peremeheliku silma ja hooleta?"

„Hm!" mõtles Trusewitsh hetke. „Kas teie, Josef, ei uuriks täpsemalt, kuidas käib töö wabrikus? Siin teile waewatasuks wiis zlotti."

„Kummardun teie ees maani, pan! Homme uurin kõik wälja. Esitan põhjaliku ettekande."

Järgmisel päewal ootas Trusewitsh Josefit suurema kärsitusega kui köögitüdruk Jadwiga.

Wiimaks ta tuli, nagu ikka lõbus ja wahwa. Kuid ta polnud mõtelnudki külastada wabrikut, waid mängis kogupäew piljardit restoranis „Wisla". See aga ei takistanud teda andmast panile täielist informatsiooni:

„Oh, pan, milline kurb olukord!" kõneles Josef ohates. „Peaaegu kogu töö seisab, meistrid joowad ringi, auru pole..."

„Millist auru? Masinad ju töötawad mootoritega..."

„Andestage, pan, eksisin ... Mootoreid just ei jatkugi."

„Nii, nii!... Miks siis ei jätku? Purunemised arwatawasti?"

„Just nii, pan, purunemised ... Igal sammul."

„Rõõmustaw uudis! Tänan, sõber. Milline tubli tuttaw sul, Jadwiga. Teie, Josef, uurige wälja, milleşt on tingitud neil seal takistused. Kuidas on lood poleerimisosakonnas? Palju garnituure annawad päewas? Siin teil kümme zlotti waewa eest."

„Kummardun teie ees maani, pan! Saab täidetud."

Jlus Joſef istus õllekeldris „Karpaadid“ ja jõi maha ſaadud zlotid. Kuid õhtul määratud ajal ilmus ta Truſewitſhi juurde ja ütles kurbuſt warjamata:

„Poleerimiſe oſakond on ſuletud. Ei teata laki retſepti. Ainult teie järgi ohatakſegi.“

„Tõesti?“

„Kuidas ſiis muidu, kui mitte peremehe järgi?“

Firma „Paenutatud mööbel“ endiſele omanikule ſaabuſid heledad päewad täis ſeesmiſt mõtet ja wõlu. Läks hästi ka Przhahhowskil. Ta muutus weel laiemaks, hakkas ſuitſetama ſigareid ja üllatas Jadwigat oma uue edewa rõiwaſtuſe hiilguſega.

Õhtuti oli Przhahhowski oodatud külaliſeks endiſe wabrikandi majas. Jſegi madam Truſewitſh, kes oli kaswatatud kriſtliku moraali reeglite järele, loobus oma puritaanlikeſt waadeteſt ja kiitis heaks Jadwiga ja Joſefi ſuhted. Pan Truſewitſh tänas ſelliſe aruſaamiſe eeſt.

Wiimaks ſaabus kauaoodatud tund. Joſef lõpetas wiimaste tõmmetega pildi, mida ta oli maalinud Stefan Truſewitſhi ſilmade ette.

See oli mõrwarlik pilt häwitawaſt laostumiſeſt, täielikuſt anarhiaſt ja ſegaduſeſt, mis pidi walitſema wabrikus. Nüüd wõi ei iialgi! Juſt täna pidi pan Truſewitſhit wabrikus wastu wõetama kui pääſteinglit ja ſeatama walitſejaks ja juhatajaks igaſugustel tingimustel.

Truſewitſh ſuundus nüüd wabriku poole ſelliſes pilwitus, rooſiliſes meeleolus, milliſt ta oli ewinud oma elus waremini waid kaks korda: kui ſuri wähjahaiguſesſe ta konkurent ja kui tema, Truſewitſh, wabastati ſõjawäeteenistuſe kohuſtuſeſt. Kuid waewalt oli ta ſaanud ligemale wabriku tuttawatele ehitistele, kui ta meeleolu rooſiliſele taewafoonile ilmuſid eſimeſed pilwekeſed. Need olid wastuſõitwad weo-

autod, mis wedasid terweid mägesid oiwaliselt poleeritud wiini mööblit ...

Sel ajal, kui eks-wabrikant pidas läbirääkimisi wabriku uue administratsiooniga, panna Trusewitsh ootas kannatamatult oma meest. Tema ootust jagas kommertspanga hiljutine asedirektor, keda polnud jäetud ametisse.

„Teie ei suuda endale ette kujutada, mis sünnib wabrikus!" köneles panna oma külalisele. „Täieline korralagedus! Laostumine! Rüüd nad haarawad Stefani järele, kui uppujad õlekõrrest."

Asedirektor oli meeleldi nõus peremaisega, awaldades lootust, et pan Trusewitsh oskab ka walitsejana wabrikust saada küllaldaselt kasu. Erutunud finantsisti terwe ja loogilise järelduse lükkas ümber wana Trusewitsh ise, kes murdis äkki sisse külalistuppa.

„See on lausa paradoks!" hüüdis ta. „Enneolematu paradoks! Wabrik on täies hoos! 500 tooli päewas! 200 diiwanit! Selliseid arwe ei tunnud firma ... Kus on too närune lurjus Josef?"

Selgus, et Jadwiga ebajumal oli kõõgis. Kuid ta ei langetanud jultunud silmi Trusewitshi raewuse pilgu ees, waid küsis halastamatu häbematusega:

„Kas siis pan tõesti tahab ütelda, et ka ilma temata töötatakse hiilgawalt? ..."

PÄRSIA PORTFELL / S. ROHMER

LUGU ÜHEST NAISSALAKUULAJAST

— Kui harva meie tänapäeva elus saab inimesele osaks neid hetki, kus hinges tunned tõesti rahu ja sa võid kosuda, — kõneles de Trevilles, vaadeldes kui ta teenija, Perigalles, asetas lauale karahvini, udustaja ja klaasid.

Me olime just saabunud esietenduselt, kus läks kűll lavastuselt suurejooneline, kuid sisult väga igav operett. Trevilles'i korteris, mis asus kuuekordse maja űlemisel korral, tõesti, oli mugav. Kabineti aknaist, kus me istusime, avanes tore vaade Green-parki. Piccadillilt kandus siia műra vaid mingi kauge kajana. Siin, Londoni südames, võis rahulikult tőőtada, juttu puhuda ja mõtiskleda.

— Vean kihla, et see operett kahe-kolme etenduse järele kukub läbi, — kõneles Trevilles, nagu mingit kõneainet otsides ja oma mugavas-rahulikus olesklemises. Ta vahetas oma fraki vanapoolse siidise mantli vastu, toppis jalgade otsa punased nahktuhvlid ja asus siis toppima oma piipu, seda igivana ja lahutamatut kaaslast.

Me vaikisime nii laisavõitu, nagu see on ikka viisiks kahe vana sõbra vahel. Ma armastasin de Trevilles'i ja vaimustusin temast... Ta oli ka tõesti kena, tark, ümbritsetud mingi salapärase romantikaga, — mida kõik, nähtavasti, oli omandanud oma vanaisalt, kapten de Trevillesilt, kardinal Richelieu aegselt kuulsalt mustalt musketärilt.

— Kas te kuulsite praegu midagi? — äkki jahmunult pöördus oma sõbra poole de Trevilles. — Mingi krõbin kostis akna tagant... Minu palkonit sageli külastavad küll need armsad sulekandjad sealt Green-pargist, aga see polnud midagi sarnast...

Vaevalt oli ta sellest kõnelenud, kui mulle endalegi kohe meenus, et, tõesti, kogu aeg ma olin kuulnud mingit kahtlast krõbinat, aga mine tea siiski teiste asju ja kombeid...!

Palkonile viis avar prantsuse aken. Trevilles astus akna juurde, lõi eesriided kõrvale ja kadus nende taha.

— Üks kahest, — järsku kuuldus tema häält, — kas astute minuga ühes ruumidesse, või ma otsekohe pillan teid alla Piccadilly'ile... Valige, ootan...!

Järgmisel hetkel olin minagi sõbra juures palkonil. Ja minu silme ees avanes imelik vaatepilt: de Trevilles hoidis kraest kinni kellelgi mulle tundmata subjektil ja aitas tal ronida üles palkonile... Veel mõni hetk möödus ja osutusime kõik kolm tagasi avaras nõiduslikult valgustatud kabinetis. Selle mahedas valguses silmitsesin ma sõbraga toda kummalist võõrast.

Meie ees seisis mitte pikk mees, tumedas ülikonnas, ülestõstetud kraega, ranitsa viisi kott

seljas, paljajalu, mis näisid poristena või miski ainega ülevõõbatud. Juuksed olid lühikeseks lõigatud, käed õige musklilised.

— Seiske seal, — käskis teda Trevilles, laskudes ise tugitooli ja hakates piipu popsutama. — Teie, järelikult, arvestasite vist, et mind pole kodus?

— Eksite, sir, — tasa kuuldus võõralt. — Ma ronisin mitte teie... vaid hoopis teise korterisse.

— Teise korterisse..? Ja, arvatavasti, loete seda pehmendavaks asjaoluks...?

— Ei, sir. Ma jutustaks teile kõik, kui lubate!

See jultunud roimar, võrdlematu turnija, kes ronib Piccadillyl maja fassaade mööda, läks oma saatusele vastu õige stoilises rahus. Ei silmades, ei häälekõlas, ei liigutusis avaldunud pisimatki tundemärki hirmust. See veel enam huvitas mind.

— Ega teie ometigi ei taha hakata eitama, et olete — roimar? — segasin ma vahele.

— Ei, sir. Päeva ajal olen ma — akendepuhastaja. Aga ööseti, jah, minu elukutse muutus... Ent täna ma tegutsen vaid vahemehena, kellegi ülesandel, — mitte enda huvides, sir!

— Väga iseäralik ja salapärane, — naeris Trevilles. — Noh, kelle heaks teie siis töötate...? Ja mis oli nüüd teie ülesandeks?

Võõras mees lasi oma vaatel rännata meil, vaheldumisi, kord ühel, kord teisel, ning, nagu abi otsides, ukse suunas. Nähtavasti ta ei saanud siiski jääda ükskõikseks.

— Ma ei tohi mitte end segada mingisse rumalasse loosse, — lõpuks ta tunnistas, — sest

ma vast hiljuti tulin Dartmoorist... trellitatud põrgust.

— Ma näen, teie tahte juua, — ütles Trevilles. — Wisky ja sooda on teie käsutuses.

Mees hetke lõi kahtlema, umbusklikult vahtides taas kord Trevilles'ile, kord minule, siis sammus laua juurde, valmistas endale segu ja rüüpas.

— Tänan! — ütles ta.

— Ja nüüd, — jatkas Trevilles, — popsutades oma piipu, — istuge sinna toolile ja vastake ausalt minu küsimusile... Teie nimi...?

— Jan Binn, hüüdnimega — Larry Lizard.

— Kui kaua juba tegutsete röövimisega?

— 1923-st aastast. — 25-mal aastal kukkusin sisse ja olin saadetud Dartmoori. Ja... ma ei tahaks sinna mitte tagasi sattuda!

— Ja siiski, see on nii võimalik, — naeratas Trevilles, — kas pole nii? — Mida's teil täna oli kavatsus röövida?

— Minul oli tehtud ülesandeks tungida teie naabruses olevasse korterisse, kuid seal pole palkonit, ja nii tuli mul kasutada teie oma...

— Vaat, kuidas! Teie, järelikult, tahtsite pääseda Irma Adleri korterisse...?

Minu tutvus Irma Adleriga piirdus vaid lühikeste, mitte sagedaste kohtamistega tõstukis. Teadsin vaid, et ta on välismaalane, lesk, õpib maalikunsti ja elab koos oma teenijaga — korteris, Trevillesi omast vasakul. Veel teadsin ma, et ta on — iludus, oivaliste lohukestega põskedel, vasekarva juustega ja silmist pildus aina sädemeid... Trevillesile, mida aga viimane ise, ainsama inimesena, ei märganud.

— On's ta rikas? — küsis Trevilles edasi.

— Ei tea, sir. Minule tehti ülesandeks, võtta kaasa portfell roosakast pärsia nahast, kaunistatud lilleliste äärepalistustega ja väljalõigetega. Portfell pidi asuma sõõgitoas laual ja täis akvarellvisetega.

— Oletame, et leidsite selle portfelli, — usutas kavalalt edasi Trevilles. — Mis kombel teie oleks tagasi põõrdunud? Kas jälle ronides mööda maja seina?

— Oh, ei! — muigas Larry. — Siis ma oleks juba lahkunud trepi kaudu. — Ja, näis nagu aimavat seda võimalust, järgmisel hetkel harutas lahti oma imeliku ranitsa, tõi sealt nähtavale paari tuhvleid, torkas need jalgade otsa. Siis samast kotist võttis veel mingi mütsiludu ja toppis pähe.

— Ärge rutake, — kõlas Trevillesi muigel huulilt. — Veel üks küsimus: mis on selle inimese nimi, kelle heaks teie töötate?

— Schubert... Kuid ma tunnen teda õige vähe. Meid tutvustas sõber. Kohvikus, Brexstonis.

— Aga kuhu pidite toimetama selle portfelli?

— Sinnasamasse, — „Punane Lõvi", Brexstone, — homme hommikul.

— Saabus mõnd pikka hetke vaikimist. Trevilles popsutas armetult oma piipu, mina suitsetasin tagasihoidlikult sigaretti. Larry vahtis meid mõlemaid oma sädelevate sügavate silmadega.

— Jatkake oma tööd, — ütles äkki Trevilles —: võtke's too portfell. Kuid teie ei vii seda mitte Schubertile, vaid annate siinsamas minu kätte... Ärge kartke, — siin ei ole mingit

püünist. Mind lihtsalt huvitab, milleks läheb seda Schubertil tarvis! Ja teie abiga saaks ma seda teada. Küll ma hiljem portfelli tagastan proua Adlerile. Selge...?

— Jah, sir... Aga mis siis minust saab?

— Teie pääsemine oleneb teie osavusest, — vastas Trevilles, — tooте portfelli, — võite ilma takistuseta lahkuda siit. Kui teie aga ei too, — annan teid otsekohe politsei korraldusse... Nii siis, ma ootan teid palkonil, — lisas ta juurde hoopis teises toonis, — rutake aga nüüd!

Larry viskas jalast tuhvlid ja toppis need uuesti tagasi oma kotti, kinnitas siis selle ka oma selga ning pöördus palkonile. Temale järgnes Trevilles, ja viimase kannul mina.

Kassi osavusega ületas Larry palkonivõre. Maja sein oli raudbetoonist, täiesti sile. Hinge kinni pidades vaatasin ma, kuidas ta nagu vajutades sõrmi ja varbaid kiviseinasse, liikus naaberkorteri akna suunas... Inimene Piccadilly kuristiku kohal...! Lõpuks ta käed haarasidki juba aknalauda ja Larry rippus Irma akna all.

Õhuaken oli avatud. Kord end väljasirutades, kord kokku tõmbudes, nagu uss, kiskus ta end kõrgemale. Ulataski viimaks käe torgata õhuaknast sisse... Varsti avanes terve akna pool. Heites veel kord pilke meile, kadus too mees Irma Adleri korterisse. Aken tõmmati tasa enese järel kinni.

— Teie valvake siin, — sositas Trevilles. — Mina ootan all trepikojas, — ja ta kadus.

All tänavail kees Piccadilly öoelu. Siin-seal süttis ja kustus tulesid. Minu vastas, üle tänava,

oli hulk heledasti valgustatud tuntuima võõrastemaja aknaid. Ent mind huvitas vaid üks asi, — valgustamata aken, mis asus minust vasakul. Imelik, nagu liig kauaks jäi ta suletuks...!

Ja äkki ma kuulsin hääli. Kohe ruttasin ma tagasi kabinetti.

— Suurepärane töö! — imestas Trevilles. — Teie olete geenius, mr. Binn! — Palun, jooge veel wiskyt, — küllap olete väsinud... Sõber, ole hea, vaata mis selles leidub, — ütles de Trevilles, ulatades portfelli minule. Aga ise hakkas ta valmistama jooki erilise agarusega, nähtavasti selleks, et oma tähelepanu protfellilt mujale juhtida.

Temse kallas... Green-park varajasel hommikutunnil... Roosiaed... Terve mapp kauneid, korralikke, kuid kaugeltki mitte esmaklassilisi visandeid. Lehitsedes neid, ma ikka enam ja enam imestusin, milleks küll võis neid tarvis minna saladuslikule Schubertile.

Ja äkki ma peagu oleks karjatanud: minu pihku sattusid mingid joonised.

— Vaat, see on leidus...! sõnas de Trevilles. — Need on tähtsad dokumendid! Kaks päeva tagasi need varastati staabist...! sosistas ta mulle.

De Trevilles oli alati ümbritsetud mingi saladusega, isegi oma paremaile sõpradele. Ma arvasin, et ta on juba ammu erus ja enam ei tegele vastuluures... Nähtavasti oli ta aga teistkordselt teenistusse tagasi astunud, kuid mingil põhjusel varjas seda. Jooniseid oli neli. Lukustades need oma laua laekas, Trevilles veel kord lehitses akvarellmaale, pani nad siis

korralikult kokku portfelli ning asetas oma kirjutuslaua nurgale.

Meie kutsumata kűlaline ei lasknud pilke portfellilt, ja neis silmades oli näha kustumas lootuse viimaseid tulukesi.

— Tähendab, teie pidite homme hommikul kohtama härra Schubertiga „Punases Lõvis"? — lõpuks põõrdus Trevilles võõra poole. — Kuulake nűűd tähelepanelikult, mis ma teile räägin... Olge seal määratud ajal. Soovitan teile, ärge mitte eksige ja minge õigel ajal! Kui näete härra Schubertit, siis őelge talle: „Kõik on kadunud, — minul ollakse jälil... Põgenege!" Ebaõnnestumisel, mainige enese kohta, et teil tuleb põõrduda tagasi Dartmoori.

— Saan aru, sir. Ma űtlen talle „põgenege!" — ja ka ise lasen jalga imekähku, kas nii?

— Ja, jah, just nii! Aga vaadake ette, ärge mitte nűűd midagi, mis ma kõnelesin, tegemata jätke, sest teadke, et teie saatus on praegu teie oma määrata! Aga nűűd, võite minna. Head őőd!

De Trevilles avas ukse. Larry toppis jalad saabastesse ja kiskunud műtsiludu silmadele, väljus ruumidest.

— Geniaalselt mõeldud ja samaväärselt korda saadetud vargus, — űtles Trevilles võõra lahkumise järele. — Kahju, et publik sellest kunagi midagi teada ei saa! Kui see bandiit ei oska tolle Schuberti mitte ära anda, — kűll Scotland Yard tema tabab nii-kui-nii. Ja see Larry saab aitama... Jah, see Larry, űldse on űks väärtuslik tűűp!! Aga kui imelik, — äkki, naeratades, muutis ta kõneainet. — Ma alati räägisin, et tunnen saladusi — romaani —

Ex bibl. univ. Tart.

roima — juba versta maa tagant... Kuid, seekord ma kűll magasin sisse nii, et sűndmused ise peagu jõuga tunginuks minu kabinetti...

— Edaspidised sammud astume kui proua Adler jõuab tagasi, — veidi peatunud, jatkas ta. — See on täiesti imelik, kuid... Irma Adlerit ma mitte kunagi pole kahtlustanud... Kuid nűűd on selge kõik: keegi on varastanud need dokumendid, ja too naine on need ostnud, et pääseda konkurentidest. Keegi neist muidugi palkas siis Larry... Proua Adler kuulub kahtlemata ohtlikumate inimeste hulka, ta on — salakuulaja...

— Aga mina ei mõista, kuidas ta võis jätta sellised hinnalised dokumendid protfelli, mis vedeleb lõpuks kusagil sőőgitoas. Mitte űksi salakuulaja, vaid iga arukas inimene lukustanuks need rahakapi uste taha...

—... kust ka kõige viletsam kriminaalpolitseinik nad otsekohe leiaks, — segas Trevilles naerdes vahele. — Ei, ei, minu sõber. Tema elab ja tegutseb avalikkuses tuntud kunstikooli õpilasena. Mis on sűűtumat kui akvarellvisanditega täidetud maalide mapp?!... Dokumente, kui on tegemist õige vargaga, tuleb ikka otsida selliseist paigust. See daam mängib kõrget mängu, aga tema roosakas portfell toob talle määratud kasu...

Meie kuulsime, kui liikus tõstuk koridoris. Peatus űlemisel korral.

— Head őőd! — űtles kellelegi Irma.

— Ja nűűd ei saa teisiti, kui... — ohkas Trevilles, — kohustused sunnivad, — ja ta toppis uuesti end õhturiietusse.

Me kõlistasime. Irma avas meile ukse. Ei tea miks, — kuid päeva ajal mulle näis, et tema silmad olid — sinised. Nüüd aga ma vaatasin, ja mulle näis, et ta silmad olid — rohelised, suured ja sätendavad ja piiratud selliste tumedate ja tihedate ripsmetega, milliseid võib kohata vaid mõne moezhurnaali lehekülgedel... Ta oli õhtutualetis, mis silmatorkavalt jättis vabaks ta valged õlad ja seljaosa. Need silmad ja hambad, ja nood lohukesed põskedes ja, nähtavasti, ka juuksed, kõik, kõik lõid nagu korraga isemoodi elule — särama ning kogu ta olemusest väljendus suurt headmeelt, kui Trevilles astus ta ette.

— Oh, härra major, — hüüatas naine, — kui tore, et, lõpuks, ometigi suvatsesite ka mind külastada!

Ma seisin tagapool ja minu käes oli too portfell. Kaunis Irma ei märganud ei mind, ega portfelli.

— Andestage minu nii hilist külaskäiku, — ütles Trevilles, — kuid peale kõike seda, mida ma äsja läbi elasin, mul tekkis vajadus teid näha! Siin on ka minu sõber! — esitas ta mind naisele.

Ei ,tont võtaks, Trevilles oskas naistel tõesti päid segi ajada! Alati tagasihoidlik, hästikasvatatud. Irma seekord oli nii erutatud, et ka nüüd ei märganud mind, polnud tähele pannud Trevillesi paljuütlevaid sõnu, ei ka portfelli, mille ma selleaja sees, naisele märkamata, asetasin ühele kõrvallauale. Tema silmad ja kogu ta tähelepanu olid kiindunud Trevilles'ile.

— Loodan, et teie ei keeldu minuga joomast klaasi kokteeli — naeratas ta.

— Tänan teid, miss Adler, — vastas Trevilles, — kuid enne ma tahaks teile jutustada, mis on täna juhtunud teie ruumides.

— Minu ruumides?!... Oh, ma palun, mida...!

Ta seisatus otse Trevillesi vastu. Nüüd seirasid need muide nii kaunilt näivad silmad kui kaks saladuslikku rohelist tulukest. Ta mõistis meeldida meestele ja sai ka ise sellest aru...

— Teie juures oli täna vargus, miss Adler!

— Vargus, minu juures?! ... Kuidas?... Millal...!?

Rohelised silmad kiskusid õige pisukesteks. Irma ruttas uhke veneetsia lauakese juurde, kuid sellel oli vaid mingi pisikujuke ja vaas lilledega. Ta pöördus ümber, — ja meie ees seisis mitte endine koketne iludus, vaid surmani ehmunud naine.

— Teil on õigus... Mult on varastatud väga hinnaline ese....

— Vaadake, just seepärast ma külastasin teid, — ütles Trevilles. Ta võttis portfelli ja andis selle omanikule üle. — Ma märkasin inimest, kes väljus teie korterist, miss Adler, ja võtsin talt ära portfelli, mis, õnneks oli ka vist ainuke ese, mille ta suutis varastada. Ent roimar ise pääses põgenema... Ma olen peagu kindel, et kõik teie hinnalised esemed on kohal, ja, seda rohkem, ma arvasin juhtumist teatada Scotland Yardi. Võibolla, et pole veel hilja ja ta püütakse kinni.

Irma Adler võttis protfelli. Ta mõõtis Trevillesi sügava uuriva pilguga. Siis hoolimata, ja nii kauni liigutusega, et ma tahtmatult vaimustusin tast, viskas ta portfelli toolile.

— Tänan, — ütles ta. — Kellelgi tobedal on tulnud päh̃e mõte, varastada selle eseme! Kuid see on leitud, ja tänu sellele, me võiksime lähemalt tuttavaks saada, ma olen õnnelik, et see kõik nii juhtus... Aga nüüd ma loodan, nii teie, kui ka teie sõber... — algas ta, uuesti naeratades.

— Nii mina, kui ka minu sõber, — ütles de Trevilles, tõustes, — peame kohe teid üksi jätma. Teil, miss Adler, jääb veel vaid viis minutit, et kontrollida oma portfelli sisu... Peale seda astub esile Scotland Yard.

— — —

Veel kord sel õõl de Trevilles heitis endalt fraki, asendas hommikumantliga ning hakkas oma savipiipu toppima. Meie vaikisime ja kuulatasime. Ja, lõpuks, me kuulsime neid hääli, mida ootasime...

Avatud uks — ruttavad sammud — tõstuk mis tõusis üles, — ja, lõpuks, tõstuk, mis laskus alla...

— Ja nüüd saabus lõpp, — ütles de Trevilles. — Naine kadus...! — Trevilles haaras telefonitoru. — Irma Adler, rohelissilmaline iludus, — meie poliitiline vaenlane, ja seda enam, ma lasen ta vabadusse. Ma ei oleks mitte talitanud nii, kui saatus oleks mind kokku viinud nais-salakuulajaga, kes oma isiklikes huvides müüs isamaad võõraste huvides. Ent Irma Adler tõõtab oma isamaa heaks... Selliste naiste ees võtan ma alati mütsi maha sügavas austuses nende vastu.

VASTUS SLT. 7766 / P. LÜTKEN

Swen Stenssson istus ja mõtiskles. Ta soowis koostada ladusat ja hästiformuleeritud kuulutust. Swen wajas perenaist, kes hoolitseks tema eest nüüd wanuspäewil, aga polnud weel jõudnud selgusele, milline see kuulutus peaks olema. Ta oli ennegi kuulutanud ajalehis ja tal oli olnud nii mitugi perenaist, kuid nad olid kõik wäsinud wõi tüdinenud töötegemisest ja läinud oma teed. Ja ta ei teadnud nende lahkumise tegelikku põhjust.

Wast wiga oli kuulutuses — halwasti kokkuseatud — kuigi ta awaldas igas kuulutuses oma ausa nime koos tiitliga, end. linnawolikogu juhatuseliige. Noh, see ju pidanuks mõjuma. Nimelt Swen Stenssson ei suutnud unustada, et ta oli kunagi olnud linnawolikoguliikmeks, ja et tal oli ütelda märksa rohkem kui mõnel teisel harilikul surelikul. Jah, ainult weel see puudus, et mõni hakkas seletama, et ta ei saa läbi perenaistega!

Kahele wiimasele kuulutusele üldse ei wastatud ja mitte ükski hing ei käinud end pakkumas.

„Sa ju wahetad perenaisi nagu mõni peenem daam sukki, Swen," ütles talle naaber. „Naised wist arwawad, et sinuga ei saa hästi läbi."

Mine nüüd tea! Igal juhul, see polnud Sven Stensson siis, et perenaised ei püsinud tema juures. Ta ju kohtles neid viisakalt ja sõbralikult, arvas ta. Esimesed päevad nad tuulutasid, tolmutasid ja küürisid, nii et kogu maailm oli segi. Pakkusid kohvi, ja jutustasid oma elust, naljatasid ja püüdsid kõigiti teha vanamehe elu rõõmsamaks. Aga mõne aja pärast juba põrnitsesid vihaselt ja jõid kohvi kuski üksinda ja ei vaadanudki enam vana Svenile. Ning lõppeks panid oma kompsud kokku ja olidki läinud.

„Mulle on see küll arusaamatuks mõistatuseks, miks nad põgenevad minu juurest," ütles Sven Stensson oma naabrile.

„Pole siin midagi arusaamatut," vastas naaber. „Nii nagu sina koostad kuulutusi, saab igaüks aru, et sa otsid sellist perenaist, kellega kavatsekssid abielluda. Ja see on täiesti arusaadav, et sinu juurde ei tule tööotsijad, vaid meheotsijad. Ja kui nad näevad, et selleşt ei tule midagi välja, lähevad oma teed. Ja need, kes näevad nii sagedasti sinu kuulutusi lehes, mõtlevad, et see on vist mõni pooltotakas joriseв vanamees, kes üldse ei leia endale kohast naist, kuna on otsinud seda juba kümmekond aastat. Ja usu mind, et sa küll ei näe enam kohaotsijaid. See on enam kui selge."

„Võib-olla, et sul on õigus," vastas vana Sven. „Olen alati kuulutanud lehes, et otsin vanemat naisterahvast, kes soovib jagada koos minuga minu kodu."

„Nojah, siin näed," ütles naaber, „pole imestadagi kui nad saavad valesti aru."

„Ja-jah, näib, et sul on õigus. Aga nüüd ma koostan sellise kuulutuse, mis kindlasti lööb läbi.

Egas' ma muidu pole olnud linnawolikoguliige, küll ma juba oskan!"

— — —

Swen Stenssson oli tublisti üle kuuekümneaastane mees ja kunagi, palju aastaid tagasi, oli tal naine ja suur maakoht, mille ta müüs, et aidata lapsi jalule. Lõppoga summast oli pangas, wanaduspäewade tagawarakapitaliks. Ta oli weel kõbus ja agar wanamees, juhtides eeskujulikult oma weewärgi-töökoda. Talle tundus, nagu oleks palju mõnusam juhtida töölisi, kui istuda linnawolikogus ja jahwatada wäsinult suud, sest nii-kui-nii selleşt jahwatamisest polnud kellelgi kasu wõi tulu.

Ja on ju wäga kena tulla päraşt päewaşt tööd korrastatud koju ja leida eest hea ning isuäratawa lõuna. Ja tal olid ju selleks head wõimalused. Uus ilus maja ja hea sisustus ning uksel punasest wasest nimeplaat pealkirjaga: Swen Stenssson, weewärgitööde ettewõtja. Perenaised said alati korraliku palga ja omaette suure, hästisisustatud toa. Ent hoolimata headest tingimustest, koht oli alatasa waba. Sügis oli halb ning sünge ja ei soowiks weeta külma talwet üksinda suures korteris. Swen murdis rängasti pead, et kuidas saaks koostada hästikõlawa kuulutuse, mis paeluks naiste tähelepanu.

Ahaa, nüüd on käes! Ta ei paiguta oma kuulutust „Tööpakkumiste" alla, waid seekord kuulutab „kirjawahetuse" all.

Siis wähemalt keegi ei wõiks ütelda, et on tegemist kosjakuulutusega. Hüwa! See on tore mõte!

Kuidas oleks kui kirjutaks: „Wanem härra otsib perenaiseks iseseiswat daami?" Kõlab ju wäga kenasti. Mul on ju oma maja ja oma ettewõte. Muidugi, et wõin nimetada ennast härraks. Olen ju weewärgimeister ja end. linnawolikoguliige. Ikka härra!

Ja wastuseid tuleb kui puru. Naised ju pole nii tagasihoidlikud kui tegemist on „härraga."

Pärast hetkelist mõtisklemist ta lisas kuulutusele weel mõned sõnad: „Teatud asjaolude pärast on koht kohe saadawal." Ja nüüd oli weel küsimus ainult wastusega. „Wastus slt. . . ." Hm! Tawaliselt järgneb sellele mingisugune arw. Aga kui ta kirjutaks oma riigi-loteriipileti numbri? Kena idee! Wast ehk piletil on siis rohkem õnne!

Mõeldud — tehtud. Swen Stensson kirjutas kuulutuse alla: „Wastus slt. 7766".

— — —

Järgmisel päewal oli kuulutus lehes ja Swen Stensson naeratas salapäraselt. „Wanem härra otsib perenaiseks iseseiswat daami!" Waat', kas nüüd weel keegi wõib ütelda, et kuulutab pooltotakas jorisew wanamees? Härra!

Paari päewa pärast saabus hulk wastuseid ja Swen Stenssonil kulus terwe pikk päew wastuste lugemiseks ja nende liigitamiseks. Egas' ta muidu polnud linnawolikogujuhatuse liikmeks! Küll ta oskab walida! Lõppeks ta walis wälja kaks ilusa käekirjaga kirjutatud kirja.

Esiteks ta kirjutas ühe wastuse, kleepis ümbriku kinni, margistas ja kiri oli walmis ärasaatmiseks. Ent siis ta hakkas kõhklema, et kas poleks parem, kui ta kirjutab teisele. Ta wiskas kirja riiulile ja kirjutas teise kirja ja jättis selle ümbrikus margistatult lauale, et kui kirjakandja toob posti, siis samas wõtab ka kirja ärasaatmiseks. See oli nende omawaheline kokkulepe, et mitte äratada Swen Stenssoni lõunauinakut.

Kirjakandja wõttis kirja ja nähes, et riiulil oli ka teine margistatud kiri, wõttis ka selle kaasa, arwates, et ka see oli määratud äraſaatmiseks.

— — —

Ühel iluſal päewal astus üks wanem, prillidega daam wäikeſes jaamas kolmanda klaſſi waguni kupeesſe. Ta istus ja wõttis taskuſt kirja. Jah, koht on waba ja teda oodetakſe. Kiri kandis Swen Stensſoni allkirja. Ta pani kirja käſitaskuſſe ja wõttis mugawama aſendi.

Järgmiſes jaamas astus ſamaſſe kupeesſe keegi teine wanem daam. Ka tema käſitaskus oli kiri Swen Stensſoni allkirjaga.

Mõlemad daamid ſilmitſeſid wiiwu teineteiſt. Oleks ju wäga kena kui ſaaks westelda piſut.

„Täna on päris ilus ilm," algas üks.

„Jah," wastas teine, „ja on päris õnn, et ka ümberkolimine ſattus nii iluſale päewale."

„Wõi nii, kas kolite kuski mujale ? Mõtelge, ka mina kolin. Sain koha ſiia lähedusſe."

„Täpſelt nagu mina. Lähen maha juba järgmiſes jaamas."

See on alles imelik lugu. Mina lähen ſamuti maha järgmiſes jaamas. Kui tohin küſida, kelle juures te ſaite koha?"

„Keegi härra, Swen Stensſon — peenem mees ja oma maja."

„Swen Stensſon! Ei, ſee pole wõimalik, ſeſt tema palkas ju m i n d !"

„Ärge rääkige, pole wõimalik!"

„Ja-jah, waadake iſe, kui ei uſu mind!"

Teine daam wõttis kirja ja luges.

„Taewane heldus! Mul on ju täpſelt ſamaſugune!"

Nüüd wõeti esile ka teine kiri.

„Ei, see on juba häbematus! Näib, et mees kawatseb heita halba nalja," hüüdis wihaselt esimene prillidega daam. „Aga hoolimata kõigest, me sõidame sinna ja korraldame talle hea kuuma sauna ning nõuame reisikulud ja kuupalga kahjutasuks."

— — —

Rong peatus warsti wäikese linnakese raudteejaamas. Swen Stensson sammus kärsitult toast tuppa ja ootas. Toad olid puhastatud ja korrastatud. Pidi ju saabuma uus perenaine — daam.

Koputati uksele — liiga energiliselt ja tugewasti, arwas Swen.

„Sisse," hüüdis ta.

Uks awanes ja mõlemad daamid astusid sisse.

„Tere päewast! Kas teie oletegi see Swen Stensson?" küsis prillidega daam wäljakutsuwalt.

„Tere! Jah, seda küll," wastas Swen ja silmitses neid hämmastunud pilguga. „Aga... teid on ju kaks?"

„Muidugi, kaks! Näib, et olete peast ogaraks läinud. Küsib weel, kas meid on kaks, kui ise, totakas, on saatnud kaks kirja."

Prillidega daam wõttis käsitaskust kirja ja pistis selle Swen Stensoni nina alla. Ent ka teine daam wõttis samuti esile oma kirja. Swen Stensson silmitses arusaamatult kahte kirja ja nende omanikke. Siis meenus talle kiri, mille oli jätnud riiulile. See oli kadunud. Nojah, kirjakandja wõttis mõlemad kirjad! Ja pagan wõtaks, mis nüüd teha?"

„Hm!... Palun... wõtke istet!" ütles ta kogeledes ja osutas sohwale.

„Mis? Wõi istuda — täname lõbu eest! Meie ei tulnud siia istuma," hüüdis prillidega daam. „Ta-

ſuge meie reiſikulud ja ühe kuu palk kahjutaſuks. Meie juba ei luba, et mõni pooltobe wanamees hakkab kimbutama naiſi. Teatan kohe politſeile, kui teie keeldute täitmaſt meie nõudmiſi!"

Swen Stensſon ei kohkunud daami ähwarduſiſt. Ta ſilmitſes teda rahuliku pilguga ja mõtiſkles. Hm, ſõidukulud ja ühe kuu palk. Ja loodetawasti ſiis ta kaob ... Makſakſin talle rohkemgi kui ta ainult kaoks. Muidu jookſeb ſiin, wõõras korteris, kui wihane kalkun ja ſõimab ning kirub nagu ratſawäe kapral. Onneks tal on ju kodus raha.

„Kui palju wõlgnen?" küſis Swen Stensſon ja wõttis laekaſt rahatasku.

„Kümme krooni ſõidukuludeks ja ühe kuu palk oleks nelikümmendwiis krooni," wastas prillidega daam.

„Palun!" ütles Swen ja ulatas prillidega daamile ſajakrooniliſe paberraha. „Waſt lepite ſellega?"

„Jah, tänan."

Prillidega daami hääl muutus ſõbralikumaks.

Tal polnud enam midagi ütelda ja hakkas minekut tegema. Teine daam kawatſes järgneda talle.

„Üks ſilmapilk!" ütles Swen Stensſon teiſele daamile kui prillide omanik oli kadunud ukſe taha. „Waſt weſtlekſime weidi, laſ' ſee jookſeb oma rahaga kuhu tahab."

Daam ſilmiſes teda hämmastunult, kuid ſiiski järgnes talle wõõraſtetuppa.

„Palun wõtta istet. Teil wiſt pole eriliſt kiiret," ütles Swen Stensſon ja ta wana süda hakkas tuksuma märkſa kiiremalt kui tawaliſelt.

Ta ees ju istus meeldiw korrektne daam, kellega wõis kõnelda mõiſtlikult.

„Hm — jah ... hm ... Just mõtlesin, et teie võiksite ju võtta selle koha ... Wajan perenaist ... ja oleks väga kena kui teie ei keelduks?" küsis Swen.

„Tänan, nõustuksin meelsasti jääda," wastas daam. Aga te ju maksite nii suure summa, ja ma arwasin, et oleks nagu piinlik jääda."

„Mis selleşt, tühine asi. Raha on liikuw asi, saabjälle. Ja teiseks, ma ei kuulnud, et teie olekşite nõudnud raha, wõi kuis?"

„Ei, ma ei nõudnud. Hüwa, eks ma şiis jään", wastas ta.

Ja ta jäigi Swen Stensşoni perenaiseks.

— — —

Swen Stensşon oli nüüd rahul eluga ja perenaisega. Nii eeskujulikku perenaişt ta polnud weel näinud. Stina askeldas kodus alati nagu esimesel päewal, kuigi ta tulekuşt oli möödunud juba kaks kuud. Kodu oli alati eeskujulikus korras, samuti ka söök. Isegi Sweni tööriideid puhastati ja tuulutati igal laupäewal päraşt töö lõppu. Ja teiseks Stina polnud weel ülekoormatud aastate pooleşt — ainult wiiekümnewiie aastane ja alati rõõmus ning lahke. Jah, eks talwiseł ajal, kui weewärgi-töödega pole enam teha midagi, muutub koduswiibimine rõõmsaks ning hubaseks puhkuseks.

Ja warsti saabus talw, wägagi külm talw. Swen Stensşon istus peagu alati kodus, luges lehti ja puhkas.

Ühel hommikul kui ta awas lehe, ta silmad peatusid riikliku loteriiwõitude numbritel. Wõi nii, loosimine on käimas! Aga mis nüüd? Kas ta näeb walesti wõi on see õige ... Jaa, siin on ju trükitud selgesti, mustwalgel, et nr. 7766 on wõitnud 20.000 krooni!

Kas ta tõesti on wõitnud...? Ja kuipalju? Täpselt 10.000 krooni...? Jah, poole piletiga saab 10.000 krooni. Waata, kuidas waheſt wõib minna! Jah, aga enne ei wõi olla kindel kui raha pole laual. Inimeſed wõiwad ekſida ja trükkida wale numbri. Swen Stensſon muutus ſalapäraſemaks kui kunagi enne, ja mis kõige imelikum, et ka tema perenaine muutus iſeäralikuks, juſt nagu ta teaks, milline ſaladus peitub wana Sweni ſüdames.

— — —

Ühel päewal kui nad päraſt lõunatamiſt jõid kohwi, tuli kirjakandja ja tõi kaks kirja. Üks Swenile ja teine Stinele. Kirjad awati ja loeti läbi. Muidugi, et kumbki luges oma kirja.

Ametlik teadaanne loteriiwõiduſt, mõtiſkles Swen Stensſon. Tähendab olen ſiiski wõitnud 10.000 kr. Ta pani kirja tagaſi ümbrikuſſe ja ſedaſama tegi ka perenaine. Swen Stensſon märkas, et perenaiſe käſi wäriſes kergesti, aga ei pööranud ſellele eriliſt tähelepanu.

„Ja mis ma ikka ſelleſt warjan," ütles ta, püüdes anda häälele ükskõikſe kõla. „Wõitſin riiklikul loteriil 10.000 krooni".

„Kas tõesti!" Perenaine ei ſuutnud warjata hämmaſtuſt. „Mina kah!"

„Mis? ... Teie kah!" hüüdis Swen Stensſon üllatunult ja ſööstis püsti. „Teie kah!"

„Jah — waadake!"

Õige, mis õige. Ametlik teadaanne, et poolpiletit nr. 7766 on wõitnud 10.000 kr. — aga ſee on ju tema, Sweni, pileti number!

„Nüüd ma ei mõiſta midagi, pea läheb ſegi'" ütles wana Swen ſegaſelt. „See on ju ſama number, mis minulgi. Jaluſtrabaw üllatus! Ei ſuuda kujutledagi midagi ſarnaſt!"

„Kas tõesti?“ ütles Stina hämmastunult. „Aga seesamane number oli antud ka kuulutuse wastuseks. Ja muuseas, just seepärast ma tulingi otsima kohta.“

„Nüüd näete, nüüd näete, et see ei läinud tawaliſt rada“, ütles Swen Stensſon ja ſiis liſas tagaſihoidlikult ning häbelikult. „See wiſt peab tähendama midagi!“

„Wiſt küll!“ wastas Stina ja naeratas samuti tagaſihoidlikult.

Raha said nad mõlemad.

„Nüüd on tal palju raha, kui ta ainult ei läheks ära?“ mõtiſkles wana Swen rahutult.

Kuid ta kartuſed oſutuſid asjatuiks — Stina ei läinud ära.

— — —

„Mis ſa ikka mõtled,“ ütles Sweni naaber ühel hommikul, „ſa abiellu Stinaga ja ſiis pange kapitalid kokku.“

Abielluda Stinaga ja panna rahad kokku? Jah, see oli Sweni ſuurimaks ſoowiks. Kuid mitte raha pärast. Ei, Stina on ſuurepärane ja tore naiſterahwas. Ta ſoowis abielluda temaga ta enda pärast. Mis rahaſt, ſeda on tal endalgi olemas. Swen tundis, et weri ta ſoontes hakkas woolama kiiremini ja tundus nagu läheneks uus noorus.

Ja kuidas ſiis muidu, ſiin peab olema midagi ühiſt, mis määratud ſaatuſe poolt. Tema leiutas wastuſe numbri ja Stina tuli ainult ſelle numbri pärast! Jah, ſiin on mängus ſaatuſe käsi!

Nüüd oli wana Swen hädas, et kuidas alustada koſimisjuttu. Ta mõtles ja mõtles, kuid ei leiutanud midagi kohaſt wõi ſobiwat.

Ühel hommikul istudes kohwilaua taga ta wõttis end kokku ja ütles:

„Hm ... mis ma nüüd jälle tahtsin ütleda ... Kas meie ei paneks enda rahad kokku?"

Soo nüüd on see öeldud! Kuigi mitte just nii, nagu kawatses.

„Nojah, kas nüüd lõppeks said sellega hakkama!" wastas Stina ja naeratas eht „koolitatult", kuigi mitte täpselt nii nagu soowis.

Sweni süda jäi peagu seisma rõõmu pärast.

„Kas nõustud?"

„Muidugi nõustun!" wastas Stina ja naeratas uuesti, rõõmsalt ja kelmikalt.

„Noh, siis olgu pühapäewal esimene kuulutamine", ütles Swen ja suudles Stinat põsele „Igal juhul ma koostasin suurepärase kuulutuse!"

„Muidugi, aga sa pole ka asjata olnud linnawolikogujuhatuse liikmeks!" ütles Stina ja suudles Sweni.

„Tõsi. Muide ma poleks kunagi sattunud ideele kirjutada: „Wastus slt. 7766"...

MALEMÄNG / ORMUS

Kui tõtt öelda, siis malemäng teeb meil suuri ednsamme. Mitte ainult seda, et poisinatid, kes warem loopisid kiwidega aknaid, istuwad nüüd ruuduliſe laua taga ja tõstawad pulki. Waid ka wanad habemikud on hakanud mitmel pool andma ſhahh=matt.

Meie külas on parim maletaja Kibu Kusta. Warem, kui meil malemängu ei tuntud, oli Kusta suur kahekümneühe sõber. Mitu korda mängis pintsaku seljaſt ja pükſid jalaſt. Wiskas palja reitega koju, puges sängi teki alla ega näidanud mitu nädalat nägugi. Ootas kuni sai meiereiſt piimaraha ning ostis jälle täikalt uued riided selga.

Nüüd Kibu Kusta enam kahtekümmendüht ei mängi.

Igal hommikul wõtab Kusta oma pulkade kasti kaenla ja läheb õuewärawaſt wälja. Seal seisab hetke, kratsib kukalt ja mõtleb, kas minna Oa Kaarli, Wõitre Mihkli wõi Sibula Kuti poole. Wõiks ka minna wallakirjutaja, kooliõpetaja wõi konstaabli poole, ent Kusta ei saa nende meeste reeglitega hakkama. Nad ei luba enam samme tagaſi wõtta, waid mis käidud, see käidud.

Sellepäraſt pöörabki Kusta kõige lähemasse talu, naabrimehe Oa Kaarli poole.

— Hei, teeme üks partii! hüüab ta juba läwelt ning paneb pulgakasti lauale.

Kaarel kratsib pead ning otsustab tüki aja pärast:

— No teeme, aga laseme niisama.

— Kuidas niisama. Eile käisin linnas, ostsin weidi tawaari, wõtsin ka paar põrakat ja täna pole kotis rohkem raha kui neli senti.

Aga Kusta ei taha niisama mängida. Waatab toas ringi, sihib kapi otsal uusi säärikuid, silmitseb toolileenil rippuwat pükstirihma ning lauaotsal asuwat uut lampi. Siis küsib:

— Kas sul kartuleid on?

— On, wastab Kaarel.

— Wot, siis mängime kartulitele! Korw kartuleid, see pole palju. Mina maksan krooni, kui kaotan.

Kaarel nõustubki wastu tahtmist. Esimene partii läheb ruttu. Kusta tõstab lipu ja oda wälja, manööwerdab etturiga, lööb ratsu maha ja — matt.

— Krrt! wannub Kaarel. — No küll olin pime nagu kana. Sedasama lihtsat asja ei näinud, ptüi!

— Mine too kartulid ära.

Kaarel toobki korwitäie kartuleid. Kusta tõstab nad oma tooli juurde, tema on nüüd nende peremees. Ka teine partii ei wõta palju aega. Naabrimehe lipp jääb kinni. Kolm ruutu on hüpata, aga igal pool on tuli peal. Kaarel hüppab toolilt üles ja kirub:

— No küll on tükk! Ptüi, hea mäng, aga ise sompsisin ära. Anna see käik tagasi, Kusta.

— Kuidas tagasi, mis käidud, see käidud.

— Küll ma sind tunnen, masuurik! Teine kord pistsid laadal minu wiina. Kas annad käigu tagasi? Mul oli parem mäng kui sul, aga juhtus sihuke prohmak. Ah, löö wõi pöidlaga omale silma, nõnda on praegu hing täis. Mis sa tahad, kui annad käigu tagasi?

Kusta mõtleb.

— Korw kartuleid, olgu, ütleb.

— Tehtud!

— Aga mine too kartulid ära.

— Mis sa kardad, kukesurm. Ega's ma kaotust salgama ei hakka.

Kusta walab kartulid korwist tooli kõrwale põrandale. Jse mõtleb, et küll olin loll, ei wõtnud kotti kaasa. Nüüd oleks saanud hea seljatäie kartuleid. Aga kui lähen kotti tooma, mine tea, wast on pooled kartulid juba kadunud.

Naabrimees tuleb kartulitega ja mäng jatkub. Mitu korda on Kusta pigis. Hüppab ratsuga nagu lind pori peal, ning wastane naerab:

— No nüüd teewad su pükſid tuntkit.

— Ei tee weel. Shahh ja matt!

— Kuidas matt, ajab naabrimees silmad suureks.

— Näed ise!

Naabrimees waatab ja waatab — õigus. Kihutas seni Kusta ratsut taga, kuni see andis kinnisele kuningale mööda wuntsi. Wõtab ohates korwi ja läheb kolmandat korda keldri kartuleid tooma. Kuid naine tuleb wahele ja hakkab keelama:

— Niiwiisi kannad oma mänguga kõik kartulid ära. Jaama wiisid kümme wakka, raha jõid maha. Poodimehele kaotasid kihlweoga wiis wakka. Otskooga oled turki pannud niisama palju. Nüüd tahad oma pulkadega wiimsegi maha mängida.

— Pea sun, wanamoor! käratab Kaarel.

— Ei pea! Kui kartuleid puutud, annan labidaga.

Naabrimees tulebki tuppa tühja korwiga. Aga Kusta on juba waheajal waadanud lauaotsal asuwa lambi järele. Temale oleks just sihukest tarwis. Wana pillub klaasе puruks. Mitu korda on juba wandudes

nurka wiſannud. Kuid pimeſi on ka weidi kõhe olla, mundkui otſi lamp jälle nurgaſt üles.

— Mängime lambile, õhutab Kusta.

— Hull oled! Eile tõin laadalt, pole tuldki weel tahi külge piſtnud. Üle kahe krooni makſin.

— Mis ſiis, kui makſid. Mina panen kartulid wastu, ſina lambi. Kes wõidab, ſelle oma on kogu tawaar.

Wiimaks ongi naabrimees nõus. Pulgad ſeatakſe jälle üles ja mäng läheb mühinal. Nüüd on naabrimees ettewaatlik. Warsti napſabki Kusta lipu oma wankri wastu ära.

— Nüüd oled mul pihus nagu kringel! wõiduröömutſeb.

Kusta nohiſeb ja pingutab. Hüppab jälle ratſuga, aga ei midagi. Ajab ettureid, aga naabrimees ajab oma tiiwa wastu. Noolib odadega, kuid Kaarli lipp ähwardab neil hinge kinni matta. Aga ſeal napſab Kusta ühe wastaſe ratſuſid ära. Siis langeb kahurite tule all weel kaks pupſikut.

— Kuidas ... kuidas? ajab Kaarel ſilmad punni. Ja ſiis näeb korraga, et Kustal on kolm kahurit.

— Walemängija! põrutab ruſikaga lauale. — Kuſt ſaid ühe ſuurestüki juurde, krants? Wõi karmaniſt wõtad, oh ei! No ſelle eeſt teen ſulle noſpli punaſeks.

Naabrimees äigab ja lamp käib kaares nurka. Klaas puruneb ja potiſt tilgub petrooleumi. Tool kukub ſeliti ning kogu tuba weereb kartuleid täis. Maletajad aga mõõdawad rammu. Kord on Kaarel tſut üle, kord lööb jälle Kusta ta wõnkuma. Mõlemal on ſilma all ſiniſed muhud ning naabrimehe noſpliſt tilgub werd. Aga Kusta wunts on peaaegu huule küljeſt lahti rebitud.

Wiimaks tuli perenaine labidaga ja lõpetas selle rabelemise.

— — — Nüüd, mõni päew tagasi, tahtis Kibu Kusta minuga mängida paar partiid malet. Odawaist, kakskümmend wiis senti lugu, et päraſt ei tuleks pahanduſt.

— Mispäraſt raha peale mängida? küſiſin. — Male on ſuurepärane mäng, ſeda wõib mängida ka niiſama.

— Niiſama? ajas Kusta imeſtuſeſt ſilmad ſuureks. — Wot ſeda kuulen eſimeſt korda. Mina arwaſin, et on kohe niiſugune reegel, et peab raha peale mängima. Seſt ſeal linna kohwikuis ei tehtawatki muud, kui klõbiſtatakſe raha peale. Waeſed ſakſad waatawad, kes makſab kohwi kinni. Rikkamad aga lööwat päris kümnete ja ſadade kroonide wiiſi. Ah, ſiis ikka tohib ka prii partiid mängida?

— Tohib, tohib ...

— No ſiis lähen kohe naabrimehe poole ja lepin ära. Laſen end üks kümme partiid togida, küll ſee teeb ta meele heaks.

Nüüd on Kibu Kusta ja Oa Kaarel, kaks naabrimeeſt, jälle head sõbrad. Ja Kusta ei kanna ka enam kolmandat kahurit taskus, ſeſt on ju ükskõik, kes wõidab partii.

KOSJAD VASTUPIDI / I. BJÖRNE

Kewadpühade laupäewal suurem osa Rootsi ajalehist tõid wäikese uudise:

„Teaatriloterii suurim wõit 50.000 krooni on seekord läinud wälismaale. Wõidupileti, mis eile wõitis suurima wõidu on ostnud Bertil Stromberg Chicagos."

Selle teate lugenud, panid tuhanded rootsi lugejad kibestunult ajalehe käest.

Loomulikult. Nii on see alati. Seda wõis oodata. Kui suurim wõit ei jagata kümneliikmelise kollektiiwi wahel, siis läheb see wälismaale. Ja pealegi Ameerikasse. Just seal pidid puuduma need näruseд 10.000 dollarit. Bertil Stromberg — kindlasti on ta üks rikas ameerika-rootslane.

Asi ei olnud aga sugugi nii.

Bertil Strombergile, kes enam kui 20 aastat tagasi oli olnud wäiksepalgaline reklaamjoonestaja Stockholmis, tähendas teade, et kodus, wanal isamaal õnnejumalanna oli temale mõtelnud, sedasama mis surijale tähendab sõnum arstilt, et ta jälle paraneb.

Bertil Stromberg ei mõelnud küll surmale, wastupidi: ta oli parima terwise juures, aga ta pea ei töötanud enam nagu warem.

See oli olnud juba mitu aastat nii. Talle tundus wõimatuna leida uusi ideid, et reklaamida firma soliidsust, mille teenistuses ta oli. Talle tundus, et ta pea oli nagu tühjaksööbud konserwikarp, mis oli sisaldanud parimat toitu. Alati kui mõni ülemus tegi talle märkusi energia puuduse ja wähese leidlikkuse üle, wallutas teda hirm. Ta mõistis, et lause: teid ei wajata enam, rippus õhus.

Suurem osa inimesi, kes on wõitnud suuri wõite loteriil, wastawad ajakirjanikkude küsimustele, et see wõit nende igapäewases elus midagi ei muuda. Kingsepp jääb oma liistude juurde, hotellikokk oma supipaja juurde ja ratsawäeohwitser ei mõtlegi loobuda ratsutamisest. Kui keegi oleks Bertil Strombergi interwjueerinud, oleks ta öelnud:

— See raha muudab terwe mu elu. Saate aru — muudab kõik. Lahkun oma kohalt — kohalt kus waimusturmawa töö juures olen kaotanud palju oma töövõimest. Esimesel minutil peale seda kui olen saanud tšeki, telefoneerin New Yorki ja tellin laewapileti Euroopasse. Lähen rõõmust lõhkewa südamega. On teil weel midagi küsida?

— Jah. Mis põhjusel te lahkusite kodumaalt?

— Onnetu armastus. Olin kahekümne- ja tema kahekšateistkümneaastane. Armastasime üksteist. Õigemini: Uskusin, et tema armastab mind sama palju kui mina teda. Wõibolla oligi see nii — kuni ta isa leiutas uue lõhkeaine ja sai miljonäriks. Siis wiskas ta mu uksest wälja ja mul oli põhjust uskuda, et see oli minu armastatu, kes andis talle nõu seda teha. Ta nimi oli Marie-Anne. Olin waid noor kunstnik, rahata, ainult oletatawa tulewikuga. Nojah — see tulewik hääbus siin, Ameerika nõiaweskis.

— Ja nüüd lähete koju, et näha teda jälle, kahekümne aasta pärast?

— Hm. Wõibolla ...

Aga polnud ühtegi ajakirjanikku maailmalinnas, kes oleks wõtnud waewaks Bertil Strombergi interwjueerida. Üks-kõik kui suure tähtsusega see wõit ka tema elus oli, ei huwitanud niisugune pisiasi määratus suurlinnas kedagi.

Nii pöörduski emigrant kodumaale tagasi.

„Gripsholmil" suhtusid kaasreisijad temasse huwi ja sümpaatiaga. Ta oli hästi rõiwastatud ja neljakümneaastaselt oli ta kehahoid sama sirge kui kahekümneaastaseltki. Daamide poolt leiutati hallid juuksed ta meelekohis, mis tegid ta huwitawaks ja wõimaldasid tal saada kutseid wanematelt härradelt kaaslaseks bridzhi lauda. Ta waikne ja otsekohene iseloom tegid ta faworiidiks wäikesel olengul, mis korraldati laewal juba reisi esimesel päewal. Peale seda kui ta oli näidanud, et ta „wasem sirge" oli weel küllalt tugew, sai ta populaarseks ka wõimlas, noorsoo hulgas.

Mis puutub noortesse daamidesse, siis leidsid need ta olewat weidi müstilise, ja rohkem polnudki waja, et näha temas ideaalset kawaleeri.

Bertil Stromberg ise oli üllatunud sümpaatiast, millega teda ümbritseti. Pärast kahtkümmet üksildast aastat, mis ta oli jaganud reklaamikontori ja oma odawa korteri wahel, meelelahutuseks ainult wahetewahel käik kinosse wõi teatrisse, tundus talle nagu oleks ta sattunud paradiisi.

Teda koheldi kui wäärtusliku isikut ja ta uskus isegi, et ta seda oli. Kordkorralt wähenes kibedustunne Marie-Anne wastu, kellele ta pidi ikka ja jälle mõtlema kui naisele keda armastas, ja kes oli annud ta elule wale suuna.

Ühel päewal kui ta päästepaadi wastu toetudes suitsetas piipu, tuli ta juurde üks noor norralane.

— Nii üksi, härra Stromberg. Teate, olete mees keda peab austama. Mitte noor ega mitte wana. Kolmkümmend wiis aastat on mehe juures parim wanadus.

Bertil mõtles sel päewal mitu korda hea meelega meeldiwale eksituselе. Kolmkümmendwiis aastat — ja tema oli juba neljakümnene. See tegi ta siniste silmade waate selgeks ja kõnnaku kergeks.

Kui ta mõni päew hiljem jalutas Stockholmi äärelinnas waiksel rannateel, oli tal tõesti tunne, et ta pidi olema kolmekümnewiie aastane — kõige rohkem kolmekümnewiiene.

Ta leidis end korraga järgnemas tütarlapsele, kellel oli seljas õhuke tumesinine kleit, mis tõi esile saleda keha piirjooned. Bertil arwas tundwat seda tütarlast. Ta kiirendas samme ja kui ta sammus tütarlapse kõrwal, nägi ta, et see oli Marie-Anne Waller. Wäike kukal mustade juuste all, reeglipärane profiil, waewalt märgatawalt ülespoole kõwerdunud ninaots, mis andis tunnistust alalisest heast tujust. See oli Marie-Anne endisteşt aegadest. Üks Marie-Anne poisipeaga ja rõiwais uusima moe järele, aga siiski Marie-Anne.

Bertil ei olnud nii naiiwne, et ta uskus selle olewat tema noorepõlwe Marie-Anne. Aga suwe õhtu oli nii ebatõeline, waikus nii täielik ja sinise warjuna allalaskuw widewik nii müstiline, et kõik näis nagu loodud olewat unistusiks. Teda läbistas kerge wärin ja ta tundis, et ta ei suuda wastu panna soowile läbi elada mõni õnnelik minut endisteşt aegadest. Ta arwas, et kõik on korras kui ta kergitas oma kübarat ja küsis:

— Kas te tunnete mind weel Marie-Anne?

Nad surusid üksteise käsi nagu wanad sõbrad, kes rõõmustuwad kaua aja tagant kohtudes.

Källhageni aiamaja eest pingi leidnud ja istunud, lasi Bertil enda täielikult wallutada mälestustest. Rasked aastad Chicagos olid unustatud. Ta teadis wäga hästi, et ta oli kohanud Marie-Anne tütart — aga sellele polnud waja ju mõelda.

— Ma sain kohe aru, et wahetasite mind emaga, naeris tüdruk, oleme nii sarnased. Wõi kuidas, kas pole see nii?

— Mitte just täiesti, protesteeris Bertil.

— Kindlasti. Ja siiamaani uskusin ma, et ka teie... See wihastas mind pisut. Saate aru — tõeliselt näeb mu ema wäga noor wälja. Aga ta tütar Ingrid on ainult 20-aastane.

— Teie ema oli 18-aastane, kui teda tundsin.

— Ma tean seda. Wiimastel päewadel on ta teist palju rääkinud.

Bertil teeskles imestust.

— Tõesti! Miks just wiimastel päewadel?

— Terwe wiimane kuu, tahtsin ma öelda. Õigemini sest saadik kui ajalehed kirjutasid, et olete wõitnud suure wõidu. Mõtelge, wiis-kümmend tu-hat krooni. See on ju terwe warandus . Wähemalt meie oludes.

— Jah, me olime wanasti head sõbrad.

— Ah...

Pilk tütarlapse sinisilmist näitas terwet ta rahulolematust selle peaaegu üksköikselt öeldud lause üle. Ta raputas üksköikselt pead kui Bertil pakkus talle sigaretti.

— Ei tänan, ma ei suitseta. Wõibolla olen wähe wanamoodne selles asjas — ja ka teistes asjades. Mu ema Marie-Anne on palju moodsam. Aga öelge mulle miks te lahkusite sel korral nii järsku? Kas see oli õige?

— Õige?

Ingridi näol peegeldus protest — Bertili hääles kostwa äärmise imestuse üle.

— Jah just: õige! Olen siiamaani uskunud, et selle põhjuseks oli ennesõjaaegne meeleolu, teie lahkusite ju 1913. aastal. Tookord ei peetud aru, mis oli õige ja mis wale. Meie aja noorsugu ei tee niisuguseid wigu. Enne suurt katastroofi olid inimesed wiimse wõimaluseni nooblid ja kangekaelsed — ning õigustnõudwad. Nüüd sellewastu paistab, nagu oleks minu generatsioonil halb moraal. Siiski küsin mina, mina kes kuulun päratsõjaaegse noorsoo hulka, kellele heidetakse ette, et ta ei oska teha wahet õige ja ebaõige wahel, küsin seda teilt.

Bertil tundis korraga soowi wõtta need kaks wäikest, aga tugewat kätt, mis rahutult wastu lauaserwa trummeldasid ja neid suudelda. Ta tundis soowi jutustada, et Ingridi ema ta unistuste Marie-Anne oli laskmud enda isa waese kosilase ukselt wälja wisata. Aga ta sundis end rahule ja wastas ainult:

— Toimisin kindlasti ebaõigelt .

— Eks ole? Ema nuttis enda haigeks, kui te nii järsku kadusite — ta jutustas ise kõik. Siis kohtas ta mu isa ...

— Ja siis sündis see jumalik noor daam, kelleta olekssin pidanud mööda saatma waikse ja ükskiku suweõhtu.

— Olekssite wõinud üles otsida mu ema.

— Teie isa ei oleks sellele kindlasti hästi waadanud.

— Mu isa on surnud, härra Stromberg. Ta suri, kui ma olin alles kahe aastane. See oli õnnetu juhtum. Ta uppus koos wanaemaga lõbusõidul purjepaadiga.

Bertilil ei olnud kogemusi hinnata ühe daami rõiwastust. Ta ei wõinud öelda, kas üks kleit oli kallis

wõi odaw. Aga siiski oli tal korraga tunne, et kleit mis sobis Ingridile nii hästi, oli ostetud walmistehtult ja ei wõinud maksta palju. Kindad olid kulunud ja kingad olekſid kindlasti wõinud olla palju elegantsemad. Kas rikas Marie-Anne oli nüüd waene?

Iga mees, kes loodab tagasi wõita üht naist, kelle ta kaotanud, saab palju rohkem lootusi, teades et naine ei ole aineliselt kindlustatud, ja ta wõib pakkuda naisele muretu elu. Ka Bertil tundis seda, ehkki ta ise selleſt aru ei saanud. Mitmesuguſed wastukäiwad tunded wõitlesid temas ja ta wäriſes nagu külmetaks ta lämmatawas suweõhus.

Ta wõis aidata Marie-Anne. Ja mitte ainult Marie-Anne, waid ka ta tütart Ingridit, kes täpselt nagu ema noorena, praegu ta kõrwal istus ja teda arusaawa pilguga waatles. Ta wõis Ingridi eeſt hoolitseda, kui Ingrid seda waid lubas. Aga see oli wäga kahtlane. Ingrid näis olewat tütarlaps, kes waewalt wõtab wastu armuande.

50.000 krooni polnud küll miljon, aga see oli siiski hulk raha mida wõis hästi kasulikult paigutada. Ja kuidas see oli? Kas ei olnud talle „Gripsholmil" öeldud, et Rootsis reklaamkontorid wõtawad temasuguseid reklaamimehi wastu kahel käel?

Bertil oli mõelnud waikides wiis minutit, kuna Ingrid sel ajal püüdis lugeda ta mõtteid. Ta küsis endalt, kas Bertil aimas, et see mis ta oli jutustanud ema tunneteſt Bertili wastu, oli ainult wale, mis ta kiiresti leiutanud, tundes tugewat sümpaatiat mehe wastu ja aru saades, et ta oli tulnud kodumaale kohtama enda noorpõlwe armastust.

Ingrid oli üks neist moodsaist nooriſt, kes waatawad awasilmi ja julgelt elule. Ta oli waewalt kuueteistkümne aastane, kui ta sai teenistusse ühte

riideärisse, ja nüüd ta palk tähendas ainukest sissetulekut nii talle endale kui ka ta emale.

Ta mõtles iga päew, et oli suur õnnetus omada ema, nagu oli ilus Marie-Anne, kes elukogemustele waatamata ei tahtnud aru saada, et elu peale ilmasõda tähendas wõitlust olemasolu eest. Ema töötas wäga wastumeelselt, tütar aga armastas tööd. Ema oli weel nüüdki kergemeelne tütarlaps 1913 aastast, tütar aga waatab kaine pilguga elu ja ootab oma suurt õnne. Tahan armuda ainult, kord, aga see üks kord peab kestma terwe elu, oli ta öelnud.

Waatamata imetluse üle ema hea maitse kohta riietusküsimuses, waatas tütar talle ülewalt alla. Ta tundis end olewat uhke emaga jalutades, aga häbenes teda, kui ta hakkas omi mõtteid seltskonnas awaldama. Need olid niiwõrd naiiwsed ja wäiklased, et kutsusid esile pilkawaid naeratusi.

— Mr. Bertil Stromberg Chicagost on wõitnud suurima wõidu! oli ema ühel päewal hüüdnud ja lasknud ajalehe kukkuda põrandale. Hm. Sa ei tea seda, armas Ingrid, et see mees oli kunagi mu palawaim austaja. Ma ei imestaks, kui ta nüüd seal Ameerikas, kõige selle aja mööbudes weelgi mõtleks waimustawale Marie-Annele kui „ainukesele naisele." Kas me peame telegrafeerima talle? Ei üllataks mind sugugi, kui ta saabuks esimese laewaga Euroopasse. Hm. 50.000 krooni oleks meile wäga teretulnud.

Ingrid oli siis küsinud.

— Ta armastas sind siis? Miks ta läks?

Ema naeris. — Ta jumaldas mind. Ja ta lahkus, sest ta oli waene. Wäga lihtne.

— Sa loobusid temast, sest ta oli waene, tahad ja wist öelda.

— Ära unusta, mu tütar, et ma olin wäga hinnatud sel ajal. Wõisin walida. Ja walisin ka, aga

mitte hästi. Peale abiellumist selgus, et mõlemate — nii minu isa, kui ka mu mehe ärid olid raskustes. Mõlemad olid seda varjanud. Mehed! — Ah, ma ei hinda neid kuigi kõrgelt.

See oli kahekõne Ingridi ja ta ema vahel, kui Bertil Stromberg oli jutuaineks olnud.

Kuid mis pidi nüüd juhtuma?

See oli küsimus, mille Ingrid rahulolematult endale esitas.

Teades, et ta ema vajab raha, ja et ta oleks nõus kõik tegema, et seda saada, ei kahelnud Ingrid silmapilkugi, et ema oleks nõus saama proua Marie-Anne Strombergiks, mida Bertil oli tahtnud 20 aasta eest.

Aga Ingrid ei tahtnud seda.

Ta väike jalg puuris end sügavale liivasse.

Ei, ei ja veel üks kord ei! Ma ei taha seda. Ma ei või seda kunagi lubada. Mitte seda . . .

Bertil, kes märkas valju joont Ingridi suu ümber, mis oli tekkinud peaaegu silmapilkselt muige keskel, küsis:

— Mida te nüüd lõpuks, jumala pärast, leiutasite?

Aga Ingrid ainult raputas pead ja Bertil mõistis, et teda ei tahetud teise mõtteisse tungida lasta.

— Kas me ei hakkaks liikuma? küsis Ingrid korraga, läheb jahedaks.

Nad tõusid ja astusid silla poole, mis paistis eemalt. Sillal nad seisatusid ja vaatasid musta vette, kus peegeldusid linnatuled. Oli väga vähe inimesi liikumas ja nad seisid sillal päris üksinda. Nad seisid väga lähedal üksteisele, nii lähedal, et nad korraga seda ise märkasid ja üksteisest eemaldusid.

— Pean minema koju, ütles Ingrid ja hakkas kiiresti sammuma, ilma et oleks vaadanud kas Bertil talle järgneb. Ta peaaegu jooksis. Bertil järgnes

talle mõne sammu kauguſel. Ta tundis, et midagi oli juhtunud, midagi, mida Ameerikas kutſuti „imeks“. Ta küſis endalt mitu korda mis ſee on, ilma et ta oleks ſaanud wastuſt.

Enda iſeloomu kohaſelt otſekohe minna asja juurde, kiirustas ta sammu, nii et ta sai kätte Ingridi.

— Kas olete minule wihane? Te peaaegu jookſete minu juureſt? küſis ta rahutuſega, mida ta iſegi imestas.

Aga Ingrid ainult raputas pead — ſee oli nähtawasti ſaanud ta lemmikharjumuſeks, wastata küſimustele pearaputamiſega. Kui nad pool tundi olid sammunud tempoga, mis sarnanes kiirmarſile, seisid nad õuewärawas, kus Ingrid pidi lahkuma. Küſimuſele, kas nad jälle kuſagil wõiksid kohtuda wastas Ingrid jällegi pearaputamiſega, tänas teda seltsi eest ja kadus majja.

Bertil läks hotelli ja jäi istuma enda toas awatud akna alla. Ta katsus kainelt mõelda, aru saada endast, Ingridist ja milleſtki muust, peaaegu kohutawast, mille ta arwas endas leidwat.

Tema ees hämaras suweöös ristlesid helehallid kiired — jäänuſed päikeſeloojanguſt.

Ta ees magas kuningalosis. Ainult kaks akent olid walgustatud. Wõibolla istus kuningas seal ja lahendas probleeme, mis palju raskemad kui tema probleemid.

Bertil naeratas.

Just nagu kuningal olekſid sama wäiklased mured kui harilikul inimeſel.

Kaugemale wasakul seisis Karl 12-es põhja poole sirutatud mõõgaga. Tugew ja wõimas, kontuurid hämaruſeſt ähmaſed. Temal ei olnud muresid.

Siis meenus talle, et ta toas awanes uks rõdule. Ta wäljus ja istus leentoolile. Nagu jaheda suwe-

õhu mõjul selgus talle siin, et suurim põhjus, miks ta oli tulnud kodumaale, oli Marie-Anne. Nüüd aga, olles juba siin, oli ta waewalt kümme minutit mõelnud temale. Selle asemel ta oli wäljas käinud Marie-Anne tütrega. Ta oli imelikult rahutu ja tundis ennast olewat süüdlasse. Miks?

Kui telefonihelin Bertili järgmisel päewal äratas oli päike juba pooles lõunas. See oli Ingrid.

— Tere hommikust laiskworst! Kuidas käsi käib?

— Ja, päris ...

Ärgake juba üksköord. Teie peate paluma minu ja mu ema lõunale. Ooperi-keldri terrassil, waatega lossile — täpselt kell 12. Tellige laud! Nägemiseni!

Nüüd alles sai Bertil aru miks ta öösisel mõtiskelul Ingridist, Marie-Annest, endast ja sellest mõistatuslikust tundest, mis ta endas leiutas, ei olnud tulemusi. Temaga oli juhtunud midagi imelikku, imelikuim, mis ühele mehele wõib juhtuda: Ta oli saanud lahti wanast surnud armastusest ja leidnud uue, wärske ja elawa.

Ta süda pekstis nii metsikult, et ta arwas selle löhkewat — see oli nagu mõnes romaanis. Tal olid pisarad silmis kui ta mõtteis nimetas Ingridi nime.

Tal olid ka pisarad silmis kui ta weidi hiljem, teel kohtamisele, kordas enda ette üht teist nime — nime mida ta korranud ja milleşt unistanud nii palju aastaid: Anne-Marie, Anne-Marie ...

Olles aga mees, ei arutlenud ta palju. Ta ei mõelnud kuidas käituda kohates Marie-Anne ja ta tütart. Ta oli unustanud ema silmapilguni mil tütar tugewalt ta kätt surudes ütles:

— Peame ootama ema, ta tuleb warsti.

Olukord tundus weidi piinlik.

Läbi selge õhu kuuldus pääsukestelaul.

Nad uurisid söögikaarti ja Bertil küsis, milliseid toidud Marie-Annele meeldiwad.

— Marie-Anne ei tule. Marie-Anne ei saanud kutset, ta ei tea üldse, et olete siin, Stockholmis.

Siis waatas Ingrid alla oma kätele, kuna ta põsed wärwusid punaseks, wäga punaseks. Kui Bertil wõttis need käed ja suudles neid ühe kelneri nähes, kelle suu awanes imestuseşt pärani, ütles Ingrid lihtsalt:

— — Loodan, et andestate mulle.

Bertil ei wastanud kohe. Ta istus ja paitas Ingridi käsi.

Lõpuks küsis ta õnnelikult naeratades:

— Mis ajast on siin wanas maailmas kombeks, et naised käiwad kosjas?

RÄNDAV LAIP / RUD. J. KRAAV

Habakukel ſuri wend. Et kõik Habakuked olid nende ſünnikohta maetud ja ſeal matuſeplatski olemas, ſiis pidi ka ſee Habakukk ſinna wiidud ſaama. Wana Habakukk käis raudtee-kaubakontoris ſurnuweoga ſeotud küſimuste üle järele kuulamas ja ſiis ſelgus, et ſee wedu tuli nõnda kulukas, et tal ſelleks raha ei piiſanudki. See ajas ta meeleheitele. Kuid ta ei jätnud oma jonni, waid riietas wenna igapäewaſesſe riietusſe ja ootas kuni ilm pimeneb. Siis kutſus ta woorimehe ja ſeletas ſellele, et peab oma wenna teiſe linna kliinikusſe toimetama, kuna ſiin puuduwad ſelleks arstid, kes wõikſid ſelgeks teha tema wenna haiguſe. Woorimehel oli ſee ükskõik. Ta laskis hobuſel taſaſt sõrki raudtejaama ja aitas weel, läbi hämara jaamahoone, noore Habakuke wagunisſegi toimetada. Wana Habakukk aſetas wenna pimedaſſe nurka istuma, tõmbas tal palitukrae üles ja kaabu hästi silmade ette, et eemalt waadatuna näis ta täiesti magawa mehena. Läks ja muretſes ſiis kahele inimeſele sõidupiletid ja ſeadis end wenna wastu, teiſe kupeenurka, mugawasti istuma. Rongi liikuma hakates ei tulnud nende juure õnneks rohkem reiſijaid ja nad jäid kahekeſi.

Peale piletitekontrolli istus ta weel wähe wenna juures, kuid ſiis hakkas teda enne igawus, päraſt iſegi

wäikene jubedus, kiusama. Ta mõtles — mida õieti teha? Siis tuli ta suurepärasele ideele — pani ühe pileti wenna sõrmede wahele ja, kui ta nurgas konutajat weel oli wähe eemalt silmitsenud, läks täie südamerahuga restoranwagunisse, et oma hirmu minema kihutada.

Restoranwagunis wiibimine tuuris aga kauem, kui ta seda ette oli arwestanud. Wahepeal oli konduktor käinud pileteid kontrollimas, ent polnud midagi erilist märganud — tukkusid ju öisetel rongidel nii palju inimesi, sõidupilet näppude wahel.

Seni oldi jõutud suuremasse wahejaama, kust rohkem sõitjaid rongile tuli. Ka Habakukkede kupeesse tuli üks, kaunis kõwa „auru" all, isik. Ta istus tükk aega päris waguſalt, siis wõttis taskust wiinapudeli ja noore Habakuke poole waadates, ütles:

„Ma wõin ometi — ega teil midagi selle wastu pole?"

Samal ajal hakkas rong liikuma ja laip tegi peaga nõksu, mida kaasreisija luges jaatamise märgiks. Ta jõi hea sõõmu, puristas, ja pakkus ka noorele Habakukele. Ent see jäi liikumatuks.

„Nojah," wenitas wiinapakkuja, „see on, kuidas keegi harjunud! Mina, näete, aga ei saa kuidagi muidu läbi ... Olen hobuseparisnik, ja kuidas ma müün wõi ostan hobust ilma liikudeta, pealegi selle sügisese lõrtsiga ... Ka süda walutab hirmsasti ... Te lubate?"

Ja jälle kummutas hobuseparisnik pudelist tubli sõõmu, mille järele ta jutupaelad alles õieti lahti läksid.

„Mul on linnas noor naine," jatkas ta, „ja kas teate, selleſt poleks ju midagi, teenin küllaltki, et teda ülewal pidada, aga olen alati reisil ... ja kus teine, nagu paabulind, ei saa minutitki ilma edwistamata

läbi. Eks see hakka pikapeale meestele pähe ... Kuradi Jaska-poiss!"

Et selle „Jaska-poisiga" polnud asjad tõesti korras, paistis jutustaja uuest, õige tugevast viinasõõmust, mis teda koguni köhima ajas. Alles selle lõppedes sai ta edasi rääkida:

„See on ületänava kingisepapoiss, igavene tuijam ja, nagu ma ära olen, nii kohe minu eide juures ... On need naised kah, — oleks veel meest, aga poisiklutt! ... Noh, kuuks ma niimoodi kannatan?"

Rongi rappudes rappus ka surnu ja noogutas peaga.

„Vaat' see on õige sõna!" hüüdis hobuseparisnik vaimustatult. „Te olete arusaaja inimene ja mõistate mind! Ma ütlen, maha lööks ta, aga ei taha tühja pärast oma käsi määrida. Kuid ükskord peab sellele siiski lõpp tulema! Ma tunnen juba praegu, kuidas mul viha tekib. Kui ta mul nüüd käes oleks! ..."

Et oma sõnadele veelgi suuremat mõju anda, vehkis ta viinapudeliga, nõnda, et sealt kallist märjukest välja lokkus. See tõi teda tagasi silmapilgu juurde, ja et lõplikult rahustuda, pidi hulk viina hobuseparisniku suu kaudu oma asukohta muutma.

„Niisugune konn!" lausus ta vähe rahunenumalt, olgugi, et tas viha veel kees ja see iga minut võis uuesti lõkkele lüüa. „Kas teate, päris hulluks teeb see asi! ... Noh, kes siis kohe niimoodi! ... Mina küll sellega hakkama ei saaks ja ega teiegi vist? ..."

Surnu rappus jälle ja noogutas peaga. Hobuseparisnik ei mõistnud, mis selleşt arvata ja tühjendas lõplikult pudeli.

„Te ei saanud mu küsimusest vist aru: ma küsisin — kas te lähekşite abielus naise juurde, kui teakşite, et ta meest kodus ei ole?"

Kuid noort Habakukke ei näinud ehmatawat wastasistuja kõrgem toon ning ta noogutas jälle jaatawalt.

„Seda ma arwasin teist kohe,". wihastas hobusepariſnik, „et mis te muidu nõnda wakka istute, kui olete ise ka üks niisuguseist! Ega te ütleks ära minugi naise juure minemiseſt? . . ."

Surnu noogutas jälle peaga.

„Noh, kurat, seda ei ole!" ägestus hobusepariſnik ja pudelit oma käes tundes, haaras tugewasti selle pihku ning wirutas surnule pähe, nii et see tasakaalu kaotas ja kolinal pinkide wahele weeres. Hobusepariſnik jahmus ja waatas kohkunult ringi. Ei tea, mis tal mõttesse tuli, kuid silmapilk awas ta akna ja wiskas noore Habakuke waguniſt wälja.

„Wõi minu naise kallale! . . ." jõudis ta weel, akent sulgedes, öelda, kui koridoriſt koſtſid sammud ja keegi ukſelingile surus. Kohmetunult sai ta iſtmele kükitada, kui wana Habakukk ukse awas. Ta jäi suuril silmil tühja nurka silmitsema, lahkus siis, midagi wabanduse toaliſt öeldes, kupeeſt, kuid mõne silmapilgu järele oli ta uuesti tagasi ja päris kogeledes hobuseparisnikult:

„Te nägite wast . . . panite tähele, kuhu see mees, kes siin nurgas tukkus, on jäänud?"

„Ah, see!" püüdis hobusepariſnik, nii rahulikult, kui tal see wähegi korda läks, wastata. „See lahkus juba ammu, kohe peale wahejaama, rongiſt."

Wana Habakukk taandus kohkunlt koridori, kus jäi arusaamatu ilmega omaette mõtiſklema, kuſt ta rongijuht närwihaigete kliinikusse toimetas. Alles kolme kuu pärast wõis ta sealt lahkuda, kuid ta jäi kinniseks ega rääkinud enam kellegagi sõnakeſtki.

TABAV VASTUS / V. RANCINI

Viisteistkümmend aastat olla foto-reporter suure pealinna lehe juures, ei ole mitte pikk aeg, sest muljeid-elamusi on rohkesti, tõõd samuti, ja nii lendab aeg märkamatult. Kui aga need viisteistkümmend aastat kanda endas salajast mõtet, otsida sellele lahendust... Siis, jah, see aeg tundub lõpmatusena.

Ja äkki, täna ma sain vastuse... See vastus on nii ootamatu, ja teisest küljest jälle on see nii lihtne ja veenev, et ma peaks nimetama end purutobedaks, kui murdnuks selle kallal oma pead mitte viisteistkümmend aastat, vaid kõigest kõike... viisteistkümmend m i n u t i t!

Ma ruttasin toimetusse, kui äkki Lexington ja 42. tänava nurgal kohtasin tolle väikese tuttava mehe.

— Hallo, Jerry Hohen, — ütles tema. — tunnete mind?... — Ta naeratas. — Kas mäletate laeva, mille ma kord teile süütasin (põlema pistsin)?

Ma peagu oleks pillanud käest oma foto-aparaadi.

— Tõesti, kas see olete teie, mister Fiddler? — küsisin mina segaduses.

Iseenesestki mõista oli see tema: sama kuuliarm vasakul põsel, sama vasak käsi ärakistud põidlaga ja sama kavalad, lõbusad, vilkalt sädelevad silmad. Muide ta oli tublisti vananenud, — rohkem kűll kui viisteistkűmmend aastat!...

Kui sageli olin mõelnud sellele inimesele, kuidas lootnud, kui kirglikult igatsenud teda kord veel kohata, näha!...

— Lähme kusagile, kus klaasi visky juures võiksime pisut elustada minevikku... — tegin ma ettepaneku.

Oh, mis kõik võib juhtuda viieteistkűmne aasta jooksul!... Olen abielus ja juba ka kolm last. Hästitasuv tőő, hea seisukoht. Kuid siis olin ma kahekűmne aastane ja olin just äsja saabunud New Yorki mahajäetud provintsikolkast. Katsusin tőőd leida kusagil toimetuses.

Too oli minu esimene tőő, kui kohtasin Fiddleriga... Mind saadeti pildistama laeva, mis äsja oli arreteeritud jõepolitsei poolt ja tookord seisis kusagil Long-Islandi lahe sopis, — otsekohe sama politsei baasis. Olin teinud űhe űlesvõtte, kui mind peatas too väike iseäralik mees.

— Kuulge, minu noor sõber! — űtles ta kõndides kogu aeg minu kõrval. — Olge avameelne ja őelge, ega teie poleks mitte selle vastu, kui saaksite ehtsa pildi sellest laevast?... Näiteks, hetkel, kui see upuks tuleleekides?...

— Kas keegi kavatseb siis selle sűűdata?! — kűsisin mina. — Ja kus, teie arvates, sel ajal on jõepolitsei ametnikud? Kas nad siis ei takista?

„Ärge esitage mulle küsimusi, — vastas ta. — Teie ainult öelge, kas läheks teil tarvis selline võte? — Kui ja... siis saate ka selle!

— Öelge, palun, kes teie olete?

— Teie võite mind nimetada Fiddler, — vastas ta ja, omakorda küsis, kuidas on minu nimi.

Aga kümne minuti pärast ma pildistasin uuesti laeva!... See oli üleni tules...

— Näete nüüd! — pilgutas Fiddler silmi. — Seda nimetatakse ühistööks!... Ma armastan ajalehemehi. Alati aitaks neid... Teie muidugi ei tea, kes süütas laeva. Mitte keegi ei tea seda... Teie tulite siia (täiesti juhuslikult) oma asja pärast ja nägite kõike seda täiesti juhuslikult. Mõistsite mind?... Selles on t e i e abi meile. Viinaga hangeldajad süütasid laeva, mis oli arestitud jõepolitsei poolt," — see oleks umbes pealkiri ülesvõttele ja artiklile! Selge, mis?...

— Selge! — ütlesin ma. — Tänan, Fiddler! Nüüd aga pean ruttama toimetusse.

— Oh, ei mitte seda, Jerry, — peatas ta minu ümber lahkelt, — teie ei taha mind ometigi nii ruttu maha jätta!

Ta surus käe oma palitu taskusse, — ja mulle ei tea millest näis, et ta kobab revolvri järele. Ma ehmusin.

— Lubage minule oma ülesvõtted!... Kümne minuti pärast on need teie toimetaja juures. Igaks juhuks võite talle kirjutada ka tähekese: teatage, et teie pisut viibite asja pärast... Teie peate mõneks ajaks lahkuma linnast. Meie auto ootab ka teid, nii et siirdume koos väikesele lõbusõidule!

Ta asetas oma käe minu õlale.

— Andestage, minu armas noormees, kuid ma pean siduma teie silmad kinni. Kuid uskuge mind, teiega ei juhtu mitte midagi halba seni, kuni... Ah, ma arvan, mõistate isegi:... kuni meid seob too — ühistöö...

Meie sõitsime kaua. Kui siis lõpuks minu silmilt kõrvaldati side, me asusime mingis suures ruumis. Selles mängis kolm orkestrit, tantsijatepaarid hõljusid siin-seal laudade vahel. Fiddler esitles mind mingile seltskonnale meestele.

— Noormees on väga armas, — soovitas ta mind seltskonnale. — Jatkaksime, nii siis?...

Uuesti seoti minu silmad, talutati tänavale ja mahutati autosse.

— Nüüd sõidame dokki, — ütles Fiddler, — ja teie olete praegu New Yorgi pööraseima sensatsiooni lävel... Teie olete külma seaduse ja soojade inimsüdamete hirmsa heitluse (üks) pealtnägijaid! Teie näete, kuis jumalik kaste laskub rannale! Teie võite teha ülesvõtteid, — niipalju kui soovite! Kuni te tüdinete... Ölge, kas olete rahul tänase päevaga?!

— Olge õnnelik! — vastasin mina. — Aga miks?... Miks osutate minule niipalju headust?!...

— Ärge muretsege sellepärast! Ühistöö — kõik ja puha! Ühistöö, vaat mis, ja selle tagajärjel olete varsti moodsaim, hiilgavaim reporter kogu New Yorgis!...

Mul avati silmad kui õõtsusime vetelogomikul ja olime kaldalt juba õige kaugel.

Ma tegin oivalisi võtteid: mingid inimesed tõstsid üles raskeid kaste oma seljas, tassisid neid alt laevaruumist dekile, siis laskusid trep-

pi mõõda, ja siis paigutati nood kastid all vees hõljuvaisse paatidesse... Ma pildistasin, kuidas aga oskasin ja suutsin, — igast nurgast, igast asendist, igas perspektiivis...

Kui tagasi sõitsime, ütlesin ma:

— Veel kord, Fiddler, ma tänan teid! Teie olete olnud minu vastu rohkem kui hea. Kuigi ma ikka veel ei mõista, — milleks see kõik?!...

— Lihtsalt, teie meeldisite mulle, — vastas ta.

Kaldal Fiddler pistis mulle pihku ka veel 25 dollarit ja, öeldes —

— Ülejäänud 25 jätan esialgu oma kätte, — jällegi sidus minu silmad musta riidetükiga ja toppis minu autosse, kust väljusin kusagil kesklinna peatänaval...

Kas on tarvis rääkida sellest, millise mulje jätsid toimetuses minu võtted!... Ma sain autasu ja kõrgenduse ametis. Ja, — nagu ma juba ütlesin, — sellest päevast, üldse, minu asjad lähevad hästi.

Kolm päeva pärast seda, kui minu pildid olid ilmunud ajalehis, (toimetaja oli minu artiklis muutnud vaid ühe sõna: „viinaga hangeldajad" asemele kirjutas tema „Salakaubavedajad"), — keegi oli minule toimetusse jätnud paketi. Selles oli 25 dollarit...

*

— Astume nüüd kusagile sisse, kus võiksime mõne sõna segamatult kõnelda! — kordasin ma oma ettepanekut.

— Selles ülikonnas? — võõristas Fiddler. — Ei, ei, koguni mitte!...

— Sündigu siis teie tahtmine. Kuid siis öelge mulle ometigi nüüd, mis põhjusel tegite kõike seda minu heaks?

— Noh, kas teie siis mitte ei taibanud? — muigas ta. — Tuletage siis meelde: tookord kogu Ameerika ajakirjandus suurejooneliselt rãuskas, et jõepolitsei on hãvitanud salakaubavedajad, ja et mitte ainuski laev, lastitud kas rummi, likõõri või oivaliste prantsuse veinidega, ei sõandu läheneda nüüd Ameerika kallastele ja ei saa seda teha enam kunagi... Meile polnud see mitte tulus, ja seepärast otsustasime tõestada vastupidist. Teie aitasite meile kaasa. Ja kuidas veel!!... Ei, ma ei või teiega mitte minna sinna, kus võiksime pisut juttu ajada!... Kui teie aga annaksite mulle paar dollarit, et ma võiksin omale osta tassi kohvi ja tasuda tãna õõmaja eest, — noh, siis — ma ütleksin, et me oleme — tasa.

TEMPO! TEMPO! / H. HUPKA

New York — üks pilwelõhkuja teise kõrwal — wiisteist korda — kolmkümmend korda — kahekssakümmend korda.

Nende hiiglaste wahele surutud unsim neist, hiiglane hiiglaste hulgas, tohutu Empire-State hoone: 101 korda! Kakskümmend tõstukit wuhisewad üles ja alla.

Lõputa labürindid; junstu, gaasimaskide, lõhnaõlide tootjad ...

Nõnandebüroo: hobuste wõiduföitude, pokswõistlusste, korwpalliwõistlusste jne. jaoks.

Antode wabrikandid: lasteantode, matuseantode, sportantode ...

Sularahas maksjate jaoks, järelmakssuga ostjate jaoks, ei-iial-maksjate jaoks ...

Tõstuk wuhiseb edasi! Üles — alla.

Alumine kord. üks daam astub tõstukisse, noor, kena, elegantne.

Wiimane hetk: üks härra föösstub sisse.

Tõstuk on teisel korral. Daam ja härra on elawas westluses.

Tõstuk möödub neljandast korrast.

Noor daam teab juba, kes tema kaaslane on:

Fred Regton, 31 aastat wana, ülemaailmse firma „Lõhkematud autokummid" ainuomanik, dollarmiljonite ewija, jahilossi omanik, New Yorgi Autoklubi aumedali omanik, spordlaskeha omanik...

Regton teab, kes daam on:

Alice Mancet, Hollywoody filmitäht.

Tema alad on auhinnatud, niisamuti tema klassikaline nina. (Ameerika Naiste Liit Moraali Tõstmiseks keelab awaldamast rohkem.)

Sellel daamil on järgmised maailmarekordid:

Seitse korda abiellunud — sama arw kordi lahutatud — seitse wöörast meest on endid tema pärast ära tapnud (tema omad mehed hakkasid pärast lahutust alles elama!), kahekse filmiühingut on tema ja tema andekuse pärast pankrotti jäänud.

Tõstuk on jõudnud kümnendale korrale. Regton on mitte ainult ärimees, waid ka tundeinimene. Ta awaldab Alicele armastust. Suudleb tema kätt. Daam lubab seda, waatab õrnasti ja armastusega mehele. Silmad on pärani, suu poolawatud. Just nagu peaüleswõtte ajal filmis! Regton paneb käe tema ümber. Tõstuk höljub neljakümenda korra kohal.

„Kallim," lausub mees õrnalt, „ma armastan sind. Ma ei suuda sinuta elada. Panen oma suure waranduse sinu wäikeste jalgade ette. Kui sa ei wõta mind kuulda, kukutan enda sügawusse."

Wiieskümnes majakord.

Alicel on hea süda. Pealeselle õige arusaamine dollarmiljoneist. Ta nõustub.

Tõstuk peatub 85. korral.

Seal elab üks juweliir. Paarike astub sisse. Fred ostab kaks laulatussõrmust (endastmõistetawalt briljantidega). Juweliiriäri kõrwal on laulatusbüroo...

Wiis minutit hiljem sammuwad härra ja proua Regton wälja. Astuwad jälle allaminewasse tõstukisse. Mesisekundid algawad.

78. korral kõlab hüüd:

„Eriwäljaanne!"

69. korral muutub hüüe waljemaks.

Fred lasеb tõstuki peatada. Ostab wärske ajalehe. Loeb — minestab.

52. korral.

„Mis wiga, kallim?"

Alicel tekkib hirm. Hüüab meest kõigi uende meeste nimedega, kes tänaseni on sattunud tema teele. Alles siis meenub talle nimi Fred.

36. korral.

Mees ärkab. Näitab naisele kahwatunud näoga ajalehe-eriwäljaannet. Suur pealkiri:

„Tuntud „Lõhkematute autokummide" wabrikandil Fred Regtonil miljonilised kaotused!"

Siis langeb ka Alice minestusse. Kui ta jälle ärkab, wiibiwad nad 19. korral.

„Eriwäljaanne! Uusim number!"

Fred on möödasõidul haaranud ühe eksemplari. Lehel on trükimust alles wärske.

Alice kahmab ta käest eriwäljaande. Ta peagu õgib pilkudega Fredi.

Tõstuk on jõudnud alumisele korrale. Seal on adwokaat Phips'il äri: „Abielulahutuste eriteadlane." Alice tirib oma tahtejõuetu mehe sisse.

„Rõnan wiiwitamata lahutust Fred Regtonist. Tema on süüdlane. Ta wäitis, et ta olewat rikas!"

Regton toibub. Tahab rääkida. Adwokaat lööb käega. Misjaoks palju sõnu! Aeg on raha. Warandus on kaotatud — mehe süü kindlaks tehtud!

Telefoonitakse 85. korrale laulatusbüroosse. Kõne on lõpnud — samuti ka abielu Regton-Mancet.

Muidugi naise kasuks.

Fred Regtoni waranduse ülejääk pannakse aresti alla. 75 protsenti Alice Regton'ile, sündinud Mancet'ile, 25 protsenti adwokaadile. Jääb weel maksta: tempel- ja riigimaksud laulatusbüroole. Peawad tasutud olema 24 tunni jooksul.

Fred seisab ükskinda pilwelõhkuja hiigelhallis. ükskinda — ilma rahata. Astub pandimajja. Pandib oma laulatussõrmuse.

„Wõite saada ühe dollari."

„Dollari?"

„Jah. Kas tahate wõi ei? Tehke kähku, meil pole aega. üks dollar selle laulatussõrmuse eest. Rohkem me ei wõi laenata. Kulla hind on langenud."

„Aga briljandid! Ma ostsin selle sõrmuse siinsamas 85. korral."

Briljandid on wõltsitud. Juweliir on juba wangistatud."

Fred on tänawal. Tal pole naist, pole miljoneid, pole autokummide wabrikut; ainult kaks wõileiba ja 75 senti. Ta närib üht leiba, waatab tööliisi, kes püstitawad terasraamistikku. Weel üks pilwelõhkuja — nuusim — 150-kordne! Tempo, tempo!

BEEBI KONTO / ASTRID BIRGERS

Lisbeth seisis peegli ees ja proovis uut kűbarat. Tegelikult uueks seda ei võinuks nimetada, sest see oli űmber tehtud Tomi vanast viltkűbarast, mille Lisbeth oli pressraua ja kääride abil muutnud moodsaks tiroolkűbaraks.

„Ilus ja suurepärane," űtles ta űle õla mehele, kes oli sűvenenud ajalehte, „nűűdsel halval ja raskel sõjaajal peab kasutama vanu asju."

Ta tegi paenduva täiskäänaku, et mõjuda mehele effektsemalt.

„Sellist elegantsi on nűűd raske leida, kas pole tõsi?" jatkas Lisbeth. „Kűbar evib sellise ilusa joone, nagu maksaks vähemalt kakskűmmend viis krooni. See kűbar on sulle tõenduseks, millise praktilise naise sa evid, kallis Tom. Kas sa kunagi oled mõtelnud sellele?"

Ta võttis mehelt ajalehe ja istus tema põlvedele.

„Loomulikult, minu armas," vastas mees naeratades ja suudles Lisbethi põske, „mul on ideaalne naine. Ta ei lase meest lugeda rahuli-

kult ajalehte, kõneleb lamades voodis igasugust prahti selleasemel, et magada, kasutab tema kűbaraid ja lipse, valmistab tema pűkstest sportrõivaid ja..."

„Tom, ole nűűd tõsine!" űtles Lisbeth noomivalt, „näita, et sinu maitsevaist veel tőőtab. Ütle, kas kűbar sobib mulle?"

Tomi silmitses teda uurivalt ja asjatundlikult. Üteldakse, et armastus on pime, kuid see on juba ammu iganenud űtlus. Armastus on vägagi erk ja tähelepanelik... eriti veel kui jutt on kűbarast või välimusest. Ja Tom teadis väga hästi, mis sobis ja mis ei sobinud Lisbethile.

„Jah, sobib väga hästi," űtles ta otsustavalt, „otse suurepäraselt!"

Ta lisas veel palju muud, mida noored armunud abielumehed űtlevad oma naistele ja mida noorikud nii meelsasti kuulavad.

„Aga nűűd ma pean minema," űtles Lisbeth veidi hiljem, „lähen naispere käsitőőõhtule."

„Või nii," űtles Tom, „ja kelle juures toimub see pűhalik toiming?"

„Hanna Carlanderi juures. Sul pole vaja saata mind, ta elab meie läheduses."

„Hm... või nii. Olen kuulnud, et see preili Carlander olla ehtne riivimisraud, või mis?"

„Eksid, kallis," űtles Lisbeth haavunult, „ta on ehtne ja eeskujulik moodsa naise tűűp... ta on iseseisev, enesekindel ja..."

„Iseteadlik ning enesearmastaja," lisas Tom.

„Et olla enesekindel ja iseseisev on meie päevil suur ja hea omadus, eriti veel űksikul naisel, kellel tuleb alatasa võidelda maailmaga

täis vanaaegseid ja konservatiivseid mehi. Sisemiselt pean mõõnma, et peagu kõik mehed on nagu ühe vitsaga lõõdud egoistid ja käskijad. Nad ei taha tunnistada meelsasti, et ka naine on vaba inimene ja evib samased õigused elamiseks nagu nemadki," ütles Lisbeth ja seadis vajalikud õmblemisvahendid käsitöökotti.

„Ja moodsad naised on võõbatud pükstes nukukesed," naeris Tom, „ja nad tegelikult ei soovi muud, kui alluvust... kui sattuvad õigele mehele."

„Nägemiseni, härra Pahur, sa ei väära muud kui istuda üksinda kodus," hüüdis Lisbeth esikust.

Tom täitis uuesti oma piibu, kuulatas igatsevalt tõstetooli vinguvat surisemist, mis viis ta naise alumisele majakorrale. Siis ta muigas mõistatuslikult ja süvenes uuesti ajalehe lugemisesse.

— — —

„Abielluda ja siis olla sõltuv mingisugusest mehest... iialgi," ütles Hanna Carlander täites kohvitasse säravast punasevase kohvikannust, „paluda mehelt luba kinno minemiseks ja kui tahad osta midagi, siis ole lahke ja kärbi majanduslikke väljaminekuid. Ei, see ei lähe!"

Ta vaatas lõõgivalmina ümberringi, et vast keegi kuuest noorest daamist, kes piirasid tema rikkalikult kaetud kohvilauda, sooviks astuda lahingusse. Ta oli umbes kolmekümneaastane noor daam kindlate ning meeldivate näojoontega. Tema tumesinised selged sil-

mad väljendasid tõsist huumorit, mis mõjus nii karastavalt teistele.

„Lisbeth, sina ju oled siin käesoleval silmapilgul ainsamaks koduprouade esindajaks ja nüüd me sooviksime kuulda, mida sul on öelda?" ütles keegi pikakasvuline tütarlaps peagu väljakutsuvalt.

„Noh, aga kas m i n a pole samuti koduprouade esindaja?" küsis keegi elegantne hästisäilinud daam, kelle vanus oli teistele suureks mõistatuseks.

„Ei ole," vastas Hanna Carlander otsustavalt, „sul on kaks teenijat ja mitte ainsatki last ja teiseks sind pole kunagi kodus, oled alati lennul. Selliste perenaistega ei arvestata."

„Noh," naeratas Lisbeth, „kõik oleneb ju sellest, kuidas on elu sisseseatud. Vähemalt minul ei tule kunagi sõnelusi majapidamise raha pärast. Meil on ühine kassa ja igaüks võtab niipalju kui ta vajab. Iga väljaminek kantakse raamatusse, ja me kumbki teame, et võetud summa on kulutatud ainult meie endi ja meie kodu korrashoiuks. Sellega siis väljaminekud ei ole minu või mehe, vaid m e i e ü h i s e d. Ja tegelikult ma kunagi ei ületa teatud summat, samuti ka mees. Selliseid rumalaid sõnelusi raha pärast ei tule ette moodsamas abielus. Selles asjas oleme iseseisvad ja aitame ühiselt teineteist. Kumbki näeb, mis on tarvis teha, ilma et hakkaksime teineteist õpetama."

„Nojah, ma taipan, et sinu Tom on vabam ja eeskujulikum kui teised abielumehed ja tõsi... et olla ehtsaks meheks, ta polegi nii väga halb," ütles Hanna Carlander. „Ja kui

ka teised abielupaarid kasutaksid seda sama süsteemi, vast siis võiks juba kõnelda midagi vabadusest ja vendlusest abielus. Lisbeth, ole hea ja võta üks suurem tükk torti ning saada edasi... küll sa tead."

— — —

Tund hiljem oli Lisbeth teel kojupoole. Õhtu oli selge ja kaunis külm. Ta mõtles kõigele, mis oli kõneldud õhtu vältel. Ta oli väsinud — viimasel ajal ta tundis end rohkem väsinuna kui enne. Kodu, kuigi väike, nõudis suurt hoolt, et see oleks alati korras. Ja veel raskemaks ja väsitavamaks kujunes hoolitsemine kodu eest, kui evid selleks piiratud võimalused. Väsitav on keerutada peos raha enne kui annad selle välja ja veel väsitavam on valmistada head toitu väikese raha eest. See ju nõuab erilist pingutust ja siis pead veel olema rõõmus, julge ja lootusrikas — mehe hea meeleolu säilitamiseks... Mõni vast peaks seda heaks naljaks, et ta tegi ümber Tomi vana kübara, aga see oli hädavajalik... tal polnud võimalust minna moeärisse ostma uut kübarat, kuigi soovis saada midagi uut ja ilusat. Muidugi, et see on vast tühine soov, aga ta evib siiski teatud psühholoogilise külje. Kuid Lisbeth teadis väga hästi, et just nüüd ta vajas „ergutust" uue kleidi näol...

„Ei, ma pean end ergutama," mõtiskles ta, „sellised mõtted on kahjulikud. Mine tea, kas proua Bring oma kahe toaneitsiga, piisamkasukaga ja mitme hõberebasega ongi rahul oma eluga. Mina küll ei vahetaks oma elu tema eluga ka mitte kümne kasuka ja saja rebase vastu... iialgi."

Korraga teda läbistas soe, õnnelik tunne, et kannab kaasas suurt saladust: ta saab lapse, ilusa, armsa beebikese... Millist elu see tekitab daamide käsitöőringis, kui nad saavad sellest teada! Hanna oleks esimene, kes hakkaks kohe kuduma beebitarbeid. Hanna on tubli, ta sűda on õigel kohal, kuigi Tom nimetas teda riivimisrauaks. Kuid Tomi űtlus ju kõlas rohkem naljana. Hea Jumal, aita meid! Tom ei tea veel midagi suurest saladusest, aga õhtul saab kuulda. Paar reetlikku pisarat veeres mőőda ta põski ja ta kiirendas samme. Ta igatses pääseda kiiremini koju, Tomi juurde.

— — —

Kui ta astus võõrastetuppa, Tom istus kirjutuslaua taga ja kirjutas midagi mõtlikult.

„Juba kodus," űtles ta. „Ma just istun ja teen kokkuvõtteid meie majandusliku seisukorra űle. See on ju väga kena, et meil jääb veidi raha űle, pűhadel võime lubada endile midagi paremat ja veidi pidutseda. Ja kui võtame arvesse, et meil on juba sada krooni laekas, siis..."

„Kaheksakűmmend," űtles Lisbeth vahele.

„Sada... eile oli täpselt sada krooni."

„Jah, aga täna on täpselt kaheksakűmmend."

„Hm... imelik, ja mida sa tegid kahekűmne krooniga?"

Lisbeth võttis seljast kleidi ja riputas korralikult riidepuule.

„Enam ei mäleta, kallis Tom," vastas Lisbeth ja naeratas salapäraselt űle õla.

„Ei mäleta," kordas Tom juba veidi erutatult, „ära nűűd naljata, Lisbeth, sa ju tead, et ma soovin täpsust meie rahaasjus."

„Mina kah," vastas Lisbeth magamistoast. Paari minuti pärast ta tuli magamistoast, käes käsipeegel ja kreemipurk. Ta istus Tomi vastu.

„Naine peab hoolitsema oma välimuse eest, muidu ta kaotab mehe armastuse. Lugesin sellest eilses lehes," ütles Lisbeth.

Ta märkas, et Tom erutus ja see väike vahejuhtum pakkus talle lõbu, õigemini väikest vaheldust. Ta teadis küll, kuhu oli pandud kakskümmend krooni. Lisbeth polnud selline, kes oleks kulutanud asjatult raha, ja seda teadis ka Tom. Kuid kogu selle taga peitus midagi väga tähtsat, ja Lisbeth ei soovinud sellest veel kõnelda. Silmapilk polnud küllalt kohane. Pärast hetkelist vaikimist ütles Tom karmilt ja peagu käskivalt:

Igal juhul mul on õigus nõuda, mida on tehtud m i n u r a h a g a."

Sellist hääleköla polnud Lisbeth veel enne kuulnud.

„Minu raha!"

Lisbeth tundis, kuidas kivistus ta keha, kuidas sõda tõmbus kokku. Talle tundus, nagu oleks jäähülma hõngu tunginud tuppa. Või nii, Tom peab raha e n d a r a h a k s ja tema naisel pole rahale vähimatki kasutamisõigust. Ja ta nõuab, et kuhu on pandud kaks viletsat kümnekroonist. N õ u a b ... ja kellelt? Oma naiselt, kes suure vaevaga ja suurte pingutustega, keelates endale nii mõndagi, on kokku hoidnud selle viletsa summa just selleks, et mees tunneks vähemalt hingelistki kergendust. Lisbeth tundis, kuidas ta hea, alati tervendav ning karske meeleolu ja armastus hakkasid kaduma ja kuidas selle asemele hakkas kerkima

aeglaselt, kuid kindlalt, karm külmus ja viha. Ta näoilme säilis endisena ja ei väljendanud südames valitsevaid tundeid. Ta uuris näiliselt oma nägu ja lõppeks, kui ta jälle saavutas tasakaalu, ütles rahulikult:

„Need kakskümmend krooni sa võid arvestada kui osalist pereteenija palga tasumist, mida seni pole veel tasutud."

Siis ta tõusis ja läks rahulikult magamistuppa. Samas ta kuulis enda häält lausumas naeratades:

„Vähemalt meil ei tule kunagi sõnelusi raha pärast..."

— — —

Lisbeth teeskles magamist, kui Tom tuli magamistuppa. Järgmisel hommikul nad kõnelesid igapäevastest asjadest viisakalt, kuid külmalt ja tagasihoidlikult. Kell üheksa Tom läks tööle ja Lisbeth hakkas korraldama tube ja koristama laualt söögiriistu. Õhtul nad lugesid ajalehti ja pärast einetamist Tom võttis kübara ja palitu ning lahkus majast, lausumata ainsatki sõna. Lisbeth võttis esile käsitöö, väikese valge beebikuue. Aeg venis aeglaselt ja igavalt. Koraga talle meenus, et ta polnud ju täiesti üksi...

„Oh, armas beebike, see maailm, mis sind ootab, pole kaugeltki nii hea ja rõõmus, nagu arvatakse," mõtiskles ta, „see on selline maailm, kus paar huultelt libisenud sõna võivad muuta aastaid kestnud usalduse külmaks vaenulikuks vahekorraks. Kas sa suudad seda taibata, beebike? Rahal on suur ja hävitav võim, olgu seda palju või vähe. Sooviksin, et meil kahel oleks mingisugune iseseisev töö, et me ise suudaksime hoolitseda endi eest ja võiksime

ütelda „m i n u r a h a“. Meie ei uskunud kunagi, et see probleem sukeldub esile ... võitlesime kangelaslikult, et hoida seda eemal ... aga elu valmistab ootamatusi ja on täis hävitust ja me peame kandma kannatlikult elulisi raskusi, beebike.“

Mõtiskledes selliselt, aeg kulus kiiresti ja tőő edenes ta väledate sõrmede vahel jõudsasti. Kui kell oli lőőnud kümme, ta peitis tőő käsitőő korvi ja vajus uuesti mugavale toolile.

„Miks ma ei ütelnud Tomile, et ta saab isaks ja ei teinud sellega kõik heaks,“ mõtiskles ta edasi. „Aga ma ei või ... ei või, kunagi pole vist ükski abielutüli kerkinud esile nii ebasobival hetkel kui meie oma.“ Ta pühkis käega üle lauba kerge meeleheitliku liigutusega ... „Noh, armas beebike, nüüd ma arvan, et me peaksime minema magama, sina ja mina,“ ümises ta endamisi.

— — —

Selliselt mőődus pikk ja väsitav nädal. Vahest nad püüdsid teeselda, nagu poleks juhtunud midagi erilist, kuid endine hea, kodune meeleolu ei tahtnud tulla tagasi. Pahe juured istusid ikka veel sügavasti südameis. Lisbethi alati nii hea ja rahulik meeleolu oli kadunud jäljetult, ta muutus kärsituks ja rahutuks ... Ühel päeval ta kohtas tänaval Hanna Carlanderit.

„Tere päevast,“ ütles Hanna, „kuidas on sinuga? Sa evid veidi nagu haiglase, või õigemini rõhutud välimuse, arvan ma. Kavatsesin just ühel õhtul külastada sind ja teha väikese ettepaneku, aga et kohtusime tänaval, siis võin ju kõneleda asjust ka nüüd. Vast läheksime

kohvikusse ja ma tutvustaksin sind oma kavatsustega?“

„Sinu jutt kõlab õige paljutõotavalt ja pinevalt ... ja teiseks, sa evid nii rõõmsa ja sädeleva ilme. Olen uudishimulik, sooviksin kuulda meelsasti, mida oled leiutanud?“ ütles Lisbeth.

„Rahustu, kallis lapsuke, varsti saad kuulda jalustrabava kõmu-uudise,“ naeratas Hanna salapäraselt.

Hetk hiljem nad istusid kohvikus auravate kohvitasside taga.

„Jah, nüüd saad siis kuulda,“ ütles Hanna, rüübates kuuma kohvi, „ma kavatsen sõita Ameerikasse.“

„Mis ... Ameerikasse?“

Lisbeth oli hämmastunud ja üllatatud.

„Just nii, minu kallis! Aga ma ei kavatse jõuda Metsikusse Läände ja muutuda farmeriks või hobukarjaseks. Lähen lõbusõidule, kuigi ajad on halvad, kas taipad? Ameerika on alati olnud minu unistuseks ... ja ma pole ju oma elus saanud tunda mingit rõõmu või lõbu ... ja nüüd otsustasin teha väikese tuulutusreisi kuni pole veel hilja. Tean küll, et see reis jätab sügava augu minu kassasse, aga pean kasutama võimalust kuni olen veel võrdlemisi noor ja sale ning pole veel kaotanud huvi elu vastu. Raha on küll vajalik, kuid siiski tühine asi, ja mulle seda peaks jatkuma elu lõpuni, ja kui ei jatku, eks siis istun vaestemajas ning elan Ameerika-reisi mälestistest.“

„Armas Hanna, olen rõõmus sinu pärast,“ ütles Lisbeth sädelevalt. „Usun, et sinu reis kujuneb suurepäraseks.“

„Loodan kűll, kui ainult mõni torpeedo ei saada mind merepõhja," muigas Hanna. „Sa tead ju, et ujumine on olnud alati minu nõrgemaks omaduseks."

„Loodame, et läheb hästi ja et sa ei vajaks kanda kaelas päästerõngast," naeratas Lisbeth. „Millal sa reisid ja kui kauaks jäädsinna?"

„Kahe nädala pärast asun reisile ja olen ära vähemalt neli kuud, aga enne seda... nűűd kõnelen kõige tähtsamast asjast... kas soovid jatkata minu tőőd kuni tulen reisilt tagasi?"

„Mis? Et ma jääksin juhtima sinu vahetalituskontorit, műűksin maju, hangiksin inimestele teenijaid, teenistust ja... kas arvad, et suudan tulla sellega toime?"

„Ma kűll ei tea kedagi teist, kes sobiks paremini, ja teiseks — ma ei taha võtta kedagi pärisvõõrast. See tőő pole kuigi raske. Sa võid tulla tőőle juba homme hommikul ja kahe nädalaga harjud tőőga sama hästi kui mina. Peale protsentide sa saad sadaviiskűmmend krooni kuus kindla palgana. Kodusse sa võid võtta mõne passinaise, kes sooritab kõik kodused tőőd ja valmistab lõuna ja lõpuks ma korraldan selle asja, saad tubli ja ausa koduabilise. Noh, kas nõustud minu ettepanekuga?..."

„Kas nõustun... armas hing, see tuleb ju kui otse taevast," űtles Lisbeth, „igatahes püűan teha kõik, mis vähegi võimalik!"

„Teenida seitse või kaheksa sada krooni... ja just nűűd! Südamlik tänu sulle, armuline saatus," mõtiskles Lisbeth.

„Tähendab, asi on korras," űtles Hanna rahuldatult. Nűűd mingem välja valima ja ostma igasugust varustust Ameerika-reisile. Sa tule

kaasa nõuandjaks. Soovin olla ilus ja elegantne, kui lähen vallutama uut maailma."

— — —

Lisbeth kattis lõunalauda ja kuulatas hämmastunult mehe rohkem lõbusat kui musikaalset jorutamist, mis kostis esikust.

„Otsustades tema lõbusast laulust, võib oletada, et ka temal oli täna hea päev," mõtles ta. „Huvitav, mida ta ütleb, kui ma serveerin talle oma väikese uudise."

Minut hiljem Tom astus sõõgituppa, tervitas naist ja istus oma kohale lõunalaua taha. Ta oli haruldaselt rõõmus ja sõi suurepärase isuga, kuid vaikis. Lisbeth tundis südames kerget pistet. Tom polnud tavaliselt selline mees, kes oleks varjanud rõõmsaid uudiseid.

„Ja mida sa oled täna teinud?" küsis Tom lõpuks, pärast pikka vaikimist .

„Võtsin tõõkoha," ütles Lisbeth lühidalt.

„Mis? Andesta — mida sa ütlesid?"

Tom kummardus üle laua, et kuulda paremini.

„Ma ütlesin, et võtsin tõõkoha," kordas Lisbeth.

Tom lükkas noa ja kahvli eemale ja jäi silmitsema tardunult oma naist.

„Vast oled nii lahke ja seletad lähemalt," ütles Tom kuivalt.

Ja Lisbeth seletas. Ta jutustas lühidalt kohtamisest Hannaga ja nende kokkuleppest. Tom hingas kergendatult.

„Jumalale tänu, et ei juhtunud midagi halvemat," ütles ta.

„Halvemat," naeratas Lisbeth, „ja mida sa arvasid?"

Tom tõusis püsti, ja minnes ümber laua, peatus Lisbethi tooli taga.

„Sina, armas," ümises ta Lisbethi kõrva, „sa siis ei vajagi enam nii hädavajalikult seda... perenaisepalka... muide, nüüd oleks mul kergem sooritada seda, kuna..."

Lisbeth ei julgenud hingatagi.

„Kuna...," ütles ta.

„Mind määrati osakonna abijuhatajaks ja sain palgalisa sada krooni kuus. Armas Lisbeth, kas andestad mulle selle loo kahekümne krooniga? Kas andestad mulle, sinu õnnetule ja sügavasti kahjatsevale mehele?"

Lisbeth sulges silmad. Ta mõtles, et näeb head und. Ta surus silmad kokku nii tugevasti, et see sünnitas talle valu. Aga ta ei suutnud teha midagi sellele, kui kaks suurt, reetlikku pisarat veeresid alla mööda tema põski.

„Oota veidi, Tom, saad kohe näha midagi," ütles ta ja läks magadistuppa.

Magadistoas ta võttis oma eralaekast väikese, mustade kaantega raamatukese. Jõudnud tagasi, ta avas raamatukese ja ulatas Tomile. Esimesel leheküljel oli kirjutatud Lisbethi selge ja tugeva käekirjaga:

Beebi konto

16. oktoober 1939. a. . . . . Kr. 20.—

TANTS PIMEDUSES / M. FERGUSON

„Väga kahju, et teie reis Indiasse lõppes nii kurvalt, miss Petrie!" ütles advokaat Potter. „Aga see on siiski hea, et teie ei jäänud päris purupaljaks. Kolmetuhande krooniga, millise summa määras teile mrs. Larcombe, võite tasuda reisi tagasi kodumaale ja elada kuni saate uue teenistuskoha. Palun, siin on see summa."

Phyllis kviteeris rahasaamise, kuid ta nägi oma allkirja tähti nagu läbi udu. Väljakannatamatu kuumus mõjus talle väga väsitavalt. Võibolla, et seda põhjustasid ka möödunud kahe nädala läbielamused. Ta tuli Indiasse kahe nädala eest naiskirjaniku mrs. Dorret Larcombe'i sekretäriks ja seltsidaamiks, kuid elatanud daam haigestus ja suri pimesoolepõletikku. See juhtum põõras pahurpidi Phyllis'i elu. Ta lootis, et see reis oleks toonud vaheldust tema ellu. Ta oli üksik, — vanemad juba ammu surnud — ja teenis kontoriametnikuna, saades sadanelikümmend krooni kuus, ja seda jatkus üüriraha ning söögi tasuks väikeses, odavas pansionis. Ja siis tuli hea võimalus pääseda kitsastest oludest, kui nägi lehes mrs. Larcombe'i kuulutuse — ja nüüd on kõik head lootused varisenud kokku!

„Kas tohin teha korralduse, et juba järgmise laevaga pääseksite siit minema?" küsis mr. Potter lahkelt.

„Tänan, mr. Potter, kuid ma ei sooviks reisida tagasi nüüd kohe."

„Ei soovi reisida tagasi?" hämmastus mr. Potter. „Armas inimene, mida kavatsete siis teha? Siin pole kerge üksikul noorel tütarlapsel lüüa läbi — ja pole ka kerge tulla tühja taskuga tagasi kodumaale."

„Teil ehk on õigus, mr. Potter," vastas Phyllis, „olen juba kuus aastat veetnud üksikut elu — vanemate surmast — ja olen igatsenud läbielada midagi erilist. Muidugi, et kõige õigem oleks reisida kohe tagasi kodumaale ja jätta raha mustadeks päevadeks — aga ma tunnen, et minu hing vajab midagi — ergutust ja uut hoogu! Jään siia veel lühikeseks ajaks — tahan näha ilusat loodust — ja nagu juba ütlesin, et hing ihkab läbielamusi. Loodan, et ma ei kahetse oma sammu ja hiljem võin mõtelda rahuldusega millelegi ilusale ja haaravale kui istun üksinda kodumaal oma hallis igapäevases toakeses."

Mr. Potter vangutas pead. Phyllis oli veendunud, et advokaadile näis tema tegu hullumeelsusena, kuid see ei muutnud tema otsust.

— — —

Järgnevatel päevadel ta uuris tähelepanelikult ajalehtede kuulutusi, et leida midagi sobivat ja kohast. Paari päeva pärast ta leidiski vastava kuulutuse. Naisarst Agnes Hawley otsis reisiseltsilist sõiduks Kashmiri. Ta vastas kuulutusele ja järgmisel päeval mrs. Hawley külastas teda.

Nende läbirääkimised ei kestnud kaua. Phyllis'ile meeldis mrs. Hawley, kes oli arsti lesk ja veetnud suurima osa elust troopikas. Pärast mehe surma mrs. Hawley veel jatkas oma praktikat, kuid veidi hiljem müüs praktika ja Kalkuttas asuva maja. Siis ta ostis laevelamu, milline asus Kashmiri läheduses ja väsides reisimisest üksinda, hakkas otsima reisiseltsilist, kes ühtlasi tasuks osa reisikuludest.

Mr. Potter kohkus, kuuldes Phyllisi kavatsusest, kuid ei suutnud teha midagi.

— — —

Kalkutta kiirrong kihutas läbi troopika öö-pimeduse põhjapoole. Phyllis lamas mugavalt oma semel, kuid ei saanud und. Talle tundus, nagu ta lahkuks inimestest, tsiviliseeritud maailmast — ja ka endisest Phyllis Petrie'st! Selle väikese kontoridaami elu, mis kestnud kuus aastat, kuueteistkümnest kuni kahekümne kahe eluaastani kirjutusmasinate klõbistamiste saatel, kadus kui kerge udu. Nüüd oli siin teine Phyllis, kes igatses ja ruttas Kashmiri poole, mäestike, järvede ja lotoslillede maale.

— — —

Täiskuu rippus kui hiiglaslik hõbeketas tumesinisel troopikaöö taevalaotusel.

Leitnant Clive Maradick oli valinud oma peatuskohaks Kashmiri suurima hotelli, mida ümbritses ilus park.

Ta istus rõdul ja vaatles kuukiirte mängu hotelli ees asuval suurel rohuväljakul. Võsastikust kostis öökulli laul ja õhk oli täis lillelõhna.

Rahutu aeg nõudis tema rügemendi ümberpaigutamist piiri lähedusse, kus nad olid seisnud juba mitu kuud. Alalised vintsutused ja rännakud tegid temast peagu lõpu ja lõppeks, kui teda tabas malaaria, teda saadeti kaheks kuuks ravipuhkusele Kashmiri.

Ta hingas sügavalt — värske karastav õhk mõjus palsamina ta kurnatud tervisele.

Ta oli viibinud siin kaks nädalat — ja ta ees oli veel kuus nädalat puhkust ja rahu. Jah, kui ainult saaks puhata rahus! Kohalikud inglased olid juba saanud teada tema saabumisest ja piinasid teda pidevalt kutsetega koosviibimistele ja pidustustele. Ja kui see ei lõpe, ei jää muud üle, kui sõita kaugemale põhja poole, kus tõesti võib leida rahu ja vaikust.

Korraga ta võpatas ja kuulatas. Jah, ta ei eksinud — eemalt kostsid „tõelikud" helid — viiuli helid. Keegi mängis väga õrna ja tundelikku palakest. Ta tõusis püsti ja vaatas ümberringi.

Ta ei tahtnud uskuda oma silmi, kui nägi heledat olevust, kes liikus plastiliselt suurel rohuväljakul. Selgel kuupaistel ta võis eraldada selgesti noore naisolevuse näojooni, ta valget kleiti, mis hõljus iga liigutusel — ta juukseid, mis sädasid kuupaistel kui sulatatud kuld. Salapärane naisolevus sooritas mingit pantomiimilist tantsu erilise stiiliga ja haaravate ning päenduvate liigutustega, mis täielikult võlusid noort leitnanti.

Ta seisis ja vaatas kui nõiutud. Siis ta läks alla. Ta peab jõudma selgusele, kes on see salapärane olevus. Alles siis, kui ta jõudis päris lähedale, tantsiv valge olevus nägi teda

— komistus ja karjatades kukkus põlvili. Clive Maradick ruttas tema juurde ja küsis:

„Kas saite vigastada? Nägin teid kukkumas... ja siis... soovisin..."

Noor naisolevus vaatas uurivalt noormehele, kelle tõmmukas nägu muutus äkitselt tõusnud punas veelgi tõmmukamaks.

„Nägin teid ülevalt, rõdult," jatkas Clive Maradick. „Võin tunnistada meelsasti, et jälgisin kaua teie tantsu. Loodan, et teie ei haavunud ja ei ole pahane mulle?'

„Ma ei võinud aima-tagi, et veel keegi oleks ärkvel nii hilisel õõtunnil. Kell on vist juba kaks! Arvasite vist, et teil on tegemist mõne nõdrameelsega!"

„Esiteks arvasin, et olete haldjas või... aga teie jalg — kas vigastasite jala ja kas on väga valus?"

„Ei, mitte sugugi! Jalg on täiesti terve ja ei valuta. Tänan abi eest!"

Viivuks tekkis lühike vaikus. Nad silmitsesid vastamisi, suutmata leida midagi vestluse jatkamiseks. Kogu juhtum näis neile imelikuna — kohtamine kuupaistelisel ööl salapärase India muinasloolises pargis. Öökiku laul ja lillede lõhn! Ja nad olid ju kaks päris tavalist noort inimest, mõtiskles Phyllis.

„Vast tohin esitleda end — leitnant Clive Maradick."

„Ja mina... jah, ja mis te arvate... kes ma olen?"

Hiljem ta ei suutnud mõista, miks asetas sellise küsimuse, kuid nüüd avaldas oma mõju kuupaistelise öö nõidusvõim.

„Teie?“ vastas noor leitnant, silmitsedes sűgavalt Phyllis'i silmi.

„Jah — vast arvate, et olen päris tavaline kontoripreili — või lapsehoidja kuberneri juurest?“

„Oh ei!“ vastas Clive Maradick naeratades. „Ma ei usu, et oleksite harilik surelik — lihast ja luust — kuid ma samuti ei usu, et oleksite vaim. Vahest siiski olete samasugune inimene nagu mina, kuid igal juhul mitte täpselt selline nagu ma neid tean ja tunnen! Minu meelest te olete suur kuulsus, kas Ameerika filmitäht või venelasest tantsijanna? Kas aimasin õieti?“

„Võibolla — võibolla ka mitte. Sellisel võluval őől kui see, võime olla kõike, mida soovime. Ja see, mida oleme tegelikult, varjame igatsuste ja lootuste vaibaga.“

„Igal juhul te olete ilusaim ja võluvaim olevus maailmas — haruldus, millist näen esimest korda oma elus!“ vastas Clive Maradick naeratades, kuid ta hääl kõlas tõsiselt. „Vast tohin küsida, mis on teie nimi?“

„Phyllis!“ kõlas vastus.

„Ja muud midagi?“

„Võite hűűda mind Phyllis Lee'iks,“ naeratas Phyllis. „Ja nűűd võin teid tänada, et katkestasite minu tantsu. Kell on palju ... pidanuksin juba ammu olema voodis.“

„Kas elate siin läheduses?“

„Käesoleval silmapilgul elan ujuvas majas, siin läheduses. Vast olete nii lahke ja aitate viia grammofoni alla jõele, mind ootab seal paat.“

— — —

Nad sammusid vaikselt jõe poole.

Phyllis peatus väikese paadikese juures. Pärismaalasest väike poiss, kes ootas paadis, ruttas talle vastu ja võttis grammofoni.

„Kui homme õhtul kuu paistab sama selgesti, kas lubate jälle tulla tantsima?"

„Homme ma kűll ei tantsi!"

„Vähemalt lubage, et tulete — näitan teile sellise koha, kus minu meelest on asunud maapealse paradiisi lilleaed — ilus ja muinasloolisel võluv!"

„Meelsasti. Soovin näha kõike, mis on ilus ja haarav. Viibin siin koos sõbratariga, aga ta on arst ja teda ei huvita põrmugi looduseilu, jalutuskäigud kuupaistel või paradiislikult ilusad maastikud!"

Ta hűppas kergesti paati ja pärismaalasest noor poiss võttis kohe aerud.

— — —

Phyllis istus paadiperas, liigutades sõrmedega vaikset hõbedast veepinda. Mis on temaga juhtunud ja millest see tekkis?

Kummaline tunne valdas teda kohe pärast lõunatamist. Mrs. Hawley oli väsinud ja läks puhkama, kuid Phyllis ei leidnud kuskil rahu. Kas seda mõjustas hõbedase kuu selge paiste — või őőbikulaul?

Ta võttis kaasa pärasmaalasest noore poisi ja nad aerutasid sihitult vastu voolu. Ja siis ta tantsis. Ei, see ei olnud tavaline tants, pigem südames mässavate tunnete väljendamine. Juba lapsena meeldis talle väljendada tundeid tantsuga või plastiliste liigutustega — ja alati, kui ta kuulis helisid. tundis südames erilist tungi järgneda neile. Aga mitte kunagi see ei sűndi-

nud teiste ees — vaid alati kuski varjulisemas kohas, eemal teistest. Kuid mitte kunagi ta ei tundnud südames nii suurt tungi kui täna õhtul — mitte kunagi ei harmoneerinud tema sisemised tunded nii täiuslikult helidega kui täna!

See oli uus Phyllis — endine Phyllis haihtus kui udu.

— — —

Ujuv maja viibis selles paradiislikult ilusas kohas juba üle kümne päeva. Mrs. Agnes Hawley nautis vaikust ja rahulikku vabadust ja ei kavatsenudki sõita edasi. Phyllis oli õnnelik — ta jagas oma õnne koos Clive Maradickiga. Nad kohtasid igal õhtul jõekaldal ja varsti ei suutnud mõista, et kuidas nad enne võisid elada teineteiseta.

Phyllis polnud jutustanud endast rohkem kui esimesel õhtul. Kuid siiski ta küsis endalt vahetevahel, et kui kaua ta suudab vaikida — vast paar-kolm nädalat — ja siis? Kas Clive Maradick oleks üldse märganud teda kui teadnuks, et ta on vaid tavaline väike kontoripreili? Või oli Phyllisi enda soov, muutuda teiseks ja pääseda võimalikult kiiremini endisest minast?

Nädalapäevad pärast nende esimest kohtamist tõi Clive kaasa ajalehe, mille saanud Kalkuttast. Ta oli raaminud punase pliiatsiga ühe uudise, mille näitas Phyllisile.

„Kogu Londoni lavakunsti harrastav maailm oli ilmunud kuulsa vene tantsijatari Sonja Petrovna lahkumisetendusele. Kuulus ja andekas tantsijatar lahkub juba homme hommikul meie linnast, et lennata Pariisi ja sealt edasi Indiasse. Kuuldavasti mademoiselle Petrovna ei kavatse

esineda Indias, ta reisib anult puhkuse eesmärgiga, et koguda uut jõudu järgnevaks hooajaks."

Phyllis nägi Clive'i silmis kűsivat pilku, kuid ei űtelnud midagi ja ainult naeratas mõistatuslikult.

„Kas me ei läheks enne teejoomist suplema?" űtles ta ja jooksis alla supelranda.

„Kas see oli őeldud nűűd liiga mõttetult ja rumalasti?" mõtiskles ta endamisi. Aeg veereb kiiresti edasi ja enne kui jõuad vaadata ringi, peab kaduma, võibolla, igavesti. Ja mis siis juhtuks Clive'iga? Kas kaduda siit enne, kui olen kõnelenud temaga? Kas sellisel juhul ta ei mõtleks minule kui kergemeelsele tűtarlapsele, kes otsis seiklusi? Ei, see ei sobi! See oleks alatus. Juhtugu mis tahes, kuid inimene peab olema aus ja tegutsema ausasti!"

— — —

Kui nad järgmisel päeval kohtasid, Clive ulatas talle kirja.

„Kiri — minule?" űtles Phyllis hämmastunult. „Kes saatis — ma ju ei tunne siin ainsatki inimest!"

Clive kehitas naeratades õlgu ja palus Phyllis'it läbilugeda kirja. See oli kuberneri abikaasalt, lady Bannister'ilt. Ta olla saanud teada leitnant Maradickilt, et miss Phyllis viibib siin ja kuulnud temalt, et miss Phyllisil polnuks midagi selle vastu kui saaks esineda ja näidata oma kunsti űhel suuremal heategeval peol. Loomulikult, et esineja nimi jääks saladusse ja mitte keegi ei saaks sellest teada. Oleks väga tänulik, kui miss Phyllis nõustuks jne.

„Aga... aga... ma ju ei ole..." alustas Phyllis vastuväidet ja korraga vaikis.

Kas ta nüüd peaks kõnelema ja paljastama end?

„Ma ei sooviks mingit ehtset balletitantsu või muud sellesarnast, Phyllis," ütles Clive. „Vaid plastilist miimikat, sellist nagu sa tantsisid endale — või minule — grammofoni saatel. Mingit erilist riietust — ainult too valge kleit."

Phyllis noogutas nõustuvalt.

— — —

Suur heategev pidustus korraldati kohaliku klubi avarates ruumides. Pidule oli saabunud kogu eurooplaste kolonii, ametnikud ja ohvitserid kohalikust ning naabergarnisonidest.

Õhtu kavasse kuulus kahevaatusline naljamäng ja mõned soololaulud. Lõppnumbriks kavasse oli märgitud — millest mitte keegi ei teadnud midagi, kuid mis äratas üldist tähelepanu:

„Liblika surm — Phyllis."

Suur saal oli täis pidulisi. Esimeses reas istus lady Bannister koos lühikese, tüsedavõitu vanahärraga.

„Väga kena, mr. Serval, et te nõustusite külastada meie pidu," ütles lady Bannister naeratades. „Olete ju harjunud suurlinnade suurejooneliste pidustusega ja ma kardan, et meie enam kui tagasihoidlik koosviibimine kujuneb teile väsitavaks ning tüütavaks."

Vanahärra muigas sõbralikult — ja jälgis tõesti väga väsinult kava sooritamist. Ja siis tuli Phyllis! Vanahärra vaatas huvitatult laval seisvat noore tütarlapse saledat kogu. Phyllis

ei näinud midagi ega kedagi. Ta tantsis — ta on ju liblik, kes peab varsti surema! Ja ta tundis end ilusa liblikana, kes on elanud oma liiga lühikest elu keset lõhnavaid lilli sädeleva päikese all. Õrn lillede lõhn veel praegugi püsib tema tiivadel, aga väike liblikas on surmani väsinud. Ta enam ei suuda lennata lillest lilleni — ta nagu aimaks, et muretu elu läheneb lõpule ja püüab kasutada iga silmapilku!

Kui Pyhillis lõptas oma tantsu, ta ruttas kohe üles ümberriietuse tuppa. Teel peatas teda Clive.

„Kuidas meeldis?" küsis Phyllis tagasihoidlikult, ega julgenud vaadata noormehe silmadesse.

„Sellest peaks kõnelema keegi teine," vastas Clive. „Aga nüüd tule alla — ja luba esitleda end mehele, kelle mõju võiks tähendada vägagi palju sinu tulevikule. See on mr. Bill Serval! Ta palus ise, et teda saaks esitletud sinule."

„Suur ja kuulus Serval?" hüüdis Phyllis kohkunult.

„Jah, just tema oma kõrges isikus!" vastas Clive.

Phyllis järgnes noormehele, suutmata mõtelda millelegi — ta tundis südames suurt hirmu. Kõrvaltoas ootas neid tüse ja väike vanahärra, kes etenduse ajal istus esimeses reas koos lady Bannister'iga. Clive esitles neid ja lahkus toast. Phyllis viibis nüüd üksinda Londoni mõjuvama teatrimehega!

„Mul on suur rõõm näha teid, miss Phyllis," ütles vanahärra muiates ja ulatas käe. „Kas teie, miss Phyllis, nõustute minu ettepanekuga, et ma aitaksin teid edasi kunsti alal?"

„Mr. Serval!" vastas Phyllis. „Ma tean väga hästi, et mind peetakse kellekski teiseks — ja olen väga õnnetu, et ma ei teadnud..."

„Aga armas inimene, kes te siis pidanuks olema?"

„Kuulus tantsijatar — madame..."

„Kuulus tantsijatar — ei, sellest ärge kõnelge mulle! Teie olete väga andekas, kuid puudub tehnika. Eriti hea ja hämmastav on teie plastiline miimika, ja kõik liigutused on väga paenduvad ning õrnalt ilusad. Ma ei kahtle sugugi, et teie ei jõuaks lühikese ajaga õige kaugele. Kuis te suhtute minu ettepanekule? Kas julgete usaldada oma tuleviku minu hoolde? Julgen juba lubada ette, et saavutate suure kuulsuse ja ka koos sellega aukartust-äratava sissetuleku. Nojah — näen, et olete väsinud! Ma ei nõua vastust nüüd kohe — kohtume hiljem! Tulin siia tutvuma hindulaste vanade tantsudega ja viibin siin nädala päevad."

Mr. Serval saatis teda tagasi ümberriietustuppa, kus istus Clive ja ootas Phyllisi tagasitulekut.

„Noh?" küsis Clive. „Mida ütles too suur kuulsus?"

Phyllis ei vastanud — ta hakkas nutma, meeleheitlikult ja lootusetult.

„Vaiki, vaiki", sosistas Clive lohutuvalt. „Vaiki ja rahustu — pinevus on juba möödunud".

„See... see ei olene pinevusest... mul on häbi".

„Mis? Et kuulus Serval soovib anda sulle hea võimaluse muutuda suureks kunstnikuks?"

„Muutuda suureks kunstnikuks? Aga Clive, kas sa siis ei uskunud, et ma olen . . ."

„Petrovna?" naeratas Clive. „Ei, ma ei uskunud, sest viibisin tol päeval raudteejaamas kui sa saabusid koos mrs. Halwer'iga ja sain kohe teada, et saabujad on arstiproua ja ta seltsiline".

„Aga Clive? Aga miks sa meelitasid mind tantsima?"

„Kas arvad, et suutsid varjata minu eest oma suurt soovi õppida tantsima — nagu tantsitakse laval? Ja kui ma kuulsin, et mr. Serval viibib siin, korraldasin nii, et sind paluti näidata oma tantsuosavust".

„Clive, sa vist veel mäletad, kui ma ühel õhtul ütlesin, et olen siin muutunud teiseks — sest enne ma poleks julgenud paluda, et mees kosiks mind".

„Ja nüüd julged?" küsis Clive õnnelikult. „Kuigi peaksid loobuma kuulsa tantsijatari hiilgavast tulevikust ja . . ."

„Ja mida veel?" küsis Phyllis ja vaatas noormehele veel pisaraist niiskunud silmadega. „Sa juhtisid mind mr. Servali juurde ja mr. Serval pakkus mulle hea tuleviku. Aga keegi ei küsinud minult, kas ma soovin sellist tulevikku?"

„Aga millist tulevikku sa soovid?" küsis Clive kelmikalt, aga arvatavasti ta oli kindel teatud vastusele, sest ta embas Phyllis'it ja nende huuled ühinesid õnnelikus suudluses.

KAPRAL PENSION SÕJAS / EERIK LAIDSAAR

Nurgake kasarmus. Nűblik puhastab püssi, Sookael nokitseb niisamuti. Pensionil on käes ajaleht.

Pension (loeb). : Meie lennukid sooritasid pommirűnnakuid vaenlase tagalasse, hävitades mitu raskepatareid ja purustades vaenlase kindlustatud seisukohti. Põhja-kirde sektoris langes meie motoriseeritud üksuste kätte vaenlase voor. Vooriga koos liikunud vaenlase armeekorpus võeti vangi. Tankide rűnnak meie seisukohtade vastu on lőődud hiilgavalt tagasi, kusjuures vaenlane kaotas rohkesti mehi surnutena ja haavatutena...

Sookael: Asi läheb palavaks, Pension.

Pension: Sul on õigus, Sookael, asi läheb tõesti palavaks.

Nűblik: M... mis seal veel minna, ta ongi juba palav.

Pension : (Haigutab) Jah, sul, Nűblik, on kah õigus. Asi on tõepoolest palav (haigutab). Aai, oeh, uni tikub peale. Kas sa, Nűblik, püssi oled ära puhastanud?

Nűblik: Ma ju alles praegu algasin. Ega see n... nii ruttu lähe.

Sookael: Noojah, ega nii kergesti ei saa, jah. Nűblik oli täna kuramuse kange lahingumees, kűllap nűűd annab rookida enne kui suitsenud püssi jälle läikima saab.

Pension (lõbusalt): Heh-heh-heh, pagan, jah, kõrvetas kűll, nii et mul kõrvad lukku jäid (haigutab). Säh, Sookael, vaata ise edasi neid uudiseid. Kűll on hea pikutada pärast seda igavest rabamist.

Sookael: Anna siia (loeb): Vaatamata vaenlase visale vastupanule meie jalavägi tungis edasi, lűűes vaenlase käsigranaatide ja miinipildujate kaasabil välja nende kaevikutest, millised rűnnakuga vallutati. Meie raskekahurvägi pommitas hea eduga vaenlase aerodroomi, kus hukkus 32 lennukit. Tabava tulega lasti alla vaenlase vaatluspall, mille järele sunniti vaikima kahurid. Ratsaväeűksused jatkasid vallutatud maa-ala puhastamist vaenlase vãe riismetest...

Sookaela kõne lõpp hajub kaugusse. Viivu valitseb vaikus, siis kõlab hele signaalvile, millele järgneb sireeni undamine. Mõni műrsk lõhkeb. Kostab tulistamist püssidest ja kuulipildujatest.

Pension: Poisid! Asuge kohtadele! Vaenlane hakkab rűndama!... Sookael, kas kuulipilduja on hakkamas!

Sookael: Just nii, härra kapral.

Pension: Sihik 16,5 mitte enne tulistada kui nad lähedal on.

Nűblik (äärmiselt ärritatult): M... mul jäi p... püssipuhastamine p... pooleli.

Pension (karmilt): Lahingu ajal ei puhasta keegi püssi. Lükka padrunid sisse ja anna säru.

Sookael: Vaenlase ahelik läheneb!

Pension: Tuli peale! Tuli peale, Sookael! Tõmba! (kuulipilduja): At-at, at-at! Nii-nii, nii! Nüblik, sina valva neid, kes ettepoole sõõstuvad. Näpsa maha, keda näed! Kas kõik mehed kuulevad käsklust . Andke piki kaevikut edasi (käskleb): Mitte tulistada huupi; Hoolsasti sihtida!

Sookael (hõikab edasi): Mitte tulistada huupi, hoolsasti sihtida.

Nüblik: M... mitte tulistada huupi, hoolsasti sihtida! (eemal kordab keegi veel sama lauset).

Sookael: Anna uus lint, see saab juba läbi.

Pension: Pidage vastu, poisid, pidage vastu! Me peame vaenlase kinni hoidma, kuni varud kohale jõuavad.

Nüblik: S...see pole küll kellegi tegu, n...niiviisi peale tulla k...keset õõd ja sedasi t...täitsa ootamata. M...mul püsski p... puhastamata!

Pension: Ah nii, ah see pole kellegi tegu, jah. Vaata aga vaata vaenlast, häbematu on teine küll. Tuleb muudkui keset õõd peale ja täitsa ootamata. Sa, Nüblik, arvad vist küll, et sõda on mõni pritsimeeste paraad või? Sinu meelest peaks asi olema nii, et vaenlase ülemjuhataja saadab paar päeva varem siia meile kirja, et vaat, austatud härrad, teatame, et ründame teid ülehomme öösel täpselt kell 3.25. Ja palume see teha teatavaks noorsõdur

Nűblikule, et ta selleks ajaks oma püssi korda seaks. Nii vist sa arvad, jah. Näe, üks vaenlane on roomanud juba üsna lähedale. Põruta tuli peale! Anna säru! (paugud). Tubli poiss, tubli poiss.

Sookael: Kuram, kas sa tead, Pension, mitte ei või pead üle varjundiääre tõsta, kuulid vinguvad nagu vapsikud.

Pension: Pole viga, sõber Sookael. Meil siin kaevikus pole viga midagi. Vaenlane on aga lagedal, temal on veel hullem. Tõmba aga tuld, tõmba aga tuld!... Mis, kes teie olete, mis te ronite?

Telefonist: Härra kapral... vedasin staabist telefoniühenduse teie kaevikusse. Vaenlase mürsk oli purustanud side, rügemendiülema käsul vedasime vaenlase tule all uue ühenduse.

Pension: See on hea. Tänan teenistuse nimel (võtab toru): Hallo! Hallo! Kas rügemendi staap! ... Härra kolonel isiklikult... Just nii, härra holonel, siin kapral Pension... Just nii, paneme vastu... Tänan, härra kolonel... Teatan... (ärevalt) Poisid, staabist tuli käsk vaenlase rünnak kinni pidada kuni varude saabumiseni ja siis vasturünnakule asuda. (Kostab mootoripõrinat). Mis see siis on? Mis seal vasemal tiival põriseb?

Sookael: Tankid tulevad! Vaenlane rünnab tankidega!

Pension: Tankitõrjekahur siia! Ruttu! Kus on tankitõrjekahur! Edasi anda!

Sookael: Tankitõrjekahur siia!

Nűblik: Tan...kitõrjekahur s...siia.

Sõdur (hingeldades): Härra kapral, härra kapral... Vaenlase tankid ja motoriseeri-

tud üksisused rŭndavad ägedasti. Meie vasak tiib on lŏŏdud kaevikutest välja.

Pension: Tohhoo kuram! Hei, poisid! Meie ei tagane!... Oh, taevas tänatud, tankitõrjekahur on siin... Andke siia, ma ise tulistan... Sookael, anna kuulipilduja Nübliku kätte ja tule, aita mind suurtüki juures... Nii.. Pŏŏrame otsa sinna vasemale, ei, narr, sinna... Vaat nii. At sa sinine, küll murravad... Võtame kõigepealt selle esimese tangi kirbu peale. Laeng rauda! Nii, ehh (pauk). Puun, vaata kas tabas.

Sookael: Suits on paks...

Pension: See ei loe. Üks korralik sõdur peab nägema ka läbi suitsu.

Sõdur: Vaenlase üks tank on küljeli!

Pension: Hurraa! Sookael, lükka uus laeng sisse... Nii (pauk)... At-at-at. mõlkis nagu vana pada. Ei-noh, kuramus, sihuke tankitõrjekahur on tore asi. Klopi vaenlase tanke nagu mammusid. Pane aga laenguid, küll ma valan... Hei, vasak tiib, edasi, lŏŏge vaenlased eemale!

Sookael: Tankid taganevad!

Pension: Noh, mis neil siis üle jääb, kui meie siit vastu põrutame... Andke telefon siia, kus telefon on?

Telefonist: Siin, härra kapral...

Pension (helistab): Hallo! Härra kolonel!... Teatan, et oleme tõrjunud vaenlase tankid tagasi. Rünnak on seisma pandud. Meie asume kindlalt oma positsioonidel... Kuidas, palun? Ah varud ruttavad kohale... Vaenlane haaratakse ümber vasakult tiivalt? Kaks pu-

nast raketti! Saan aru, härra kolonel... Just nii (kell) Sookael!

Sookael: Jah?

Pension: Praegu teatati staabist, et varsti asume rünnakule. Meie tagavaraväed haaravad vastase parema tiiva ümber. Edasi anda! Valmistuda rünnakule! Gaasimaskid korda! Käsigranaadid kaasa!

Sookael: Valmistuda rünnakule! Gaasimaskid korda! Käsigranaadid kaasa!

Nüblik: Valmistuda r... rünnakule... G.. aasimaskid korda... K... käsigranaadid kaasa.

Pension: Nüblik, tõmba aga säru! Näe, üks ahelik tuleb jälle! Anna valu!

Nüblik: Ei saa enam, k... kuulipilduja raud on juba tuline.

Pension: Raud vahetada. Sookael, kus on tagavararaud?

Sookael: Siin, kapral.

Pension: Anna Nüblikule... (Rakett) Tsst! Üks punane rakett! (rakett). Teine punane rakett! (kisendab): Rünnakule! Poisid, rünnakule! Hurraaaa!

Nüblik (hädiselt): M... mul on k... kuulipilduja raud vahetada.

Pension: No ega sinu rauavahetamise pärast rünnakuga viivitada ei või! Edasi! Hurraa! Muusikaga!

(Kostab üldiseid, kaugusse hajuvaid hurraa-hüüdeid, tulistamine harveneb. Jooksusammude müdin. Lõhkeb mürske, lennukipõrin. See kestab tükk aega ning kõike seda saadab puhkpilliorkestri marss.)

Pension (hingeldades): Näe, siin olid vaenlased, küll aga litsuvad, küll aga litsuvad.

Sookael (samuti hingeldades): Noh, meie rűnnak on ka nii vägev, et ega ikka igamees vastu ei pea.

Pension: Kuhu Nűblik jäi? (hõikab) Nűblik!

Nűblik (läheneb): M... ma olen s... siin. T... te jooksete ju n... nii ruttu, et m... ma ei jõua kuulipildujaga järele.

Pension: See pole veel midagi, Nűblik. Sa peaksid nägema, kuidas me siis litsume kui taganemine on. Puuh! Higi jookseb nagu sorinal.

Aga kuulge poisid, mulle paistab, et me oleme pisut eemale jäänud.

Sookael: Õigus jah, vaenlane hoiab taandudes vasemale, meie aga tormasime otse.

Pension: Laseme aga järele. Nűblik, kas kuulipilduja on korras?

Nűblik: R... raud...

Pension: Mis raud?

Sookael: Tal, narril on ju űhes käes kuulipildujapära ja teises raud.

Pension: No pane kokku.

Nűblik: Kat... katsusin, aga ta ei lähe.

Pension: Kuidas ei lähe?

Sookael: Anna siia, ma katsun ise.

Pension: Aga ruttu, ruttu! Aega ei ole.

Sookael: See ei lähe jah. Midagi on vahel.

Pension: Noh, kui ei lähe, siis ei lähe. Võta, Nűblik, raud pihku ja vala sellega, kui vaja on. Edasi, poisid, pime on kűll, aga laseme silmnäolt!

Sookael: Imelik jah, kuidas äkki nii pimedaks läks!

Pension: Marss-marss! Hoia granaadid valmis! Hurraa!

Sookael ja Nűblik: Hurraa! (jooksevad. Műrsud. Pűssituli. Lennukipõrin. Hakkab undama gaasisireen.)

Sookael: Gaasihäire! Kuule, Pension, vaenlane laseb gaasi!

Pension: Maskid ette! (Sellest hetkest kõlavad nende hääled summutatult.)

Nűblik: M... mul on s... silmaklaasid p...puhastamata.

Pension: No mis sellest?

Nűblik: M... ma ei näe m... midagi.

Pension: No ega praegu pole kah aega neid puhastama hakata. Peame ruttama omadele järele, muidu jääme maha. Minu järel edasi, joostes, marss-marss!

Jooksevad ja ähivad, kuni komistavad ja kukuvad.

Pension: Ooh! Mis see on!

Sookael: Kurr...

Nűblik: Ap... pi.

Pension: Mis pagan see on? Kuhu me kukkusime? Maapind nagu kadus järsku jalgade alt.

Sookael: Niru, jah, nagu niitis pikali.

Nűblik: M... ma nikastasin oma p... puusa ära.

Pension: Päh, ta räägib sõjas nikastusest. Iseasi, kui sa saanuks haavata.

Nűblik: Aga k... kűll on v... valus.

Pension: Ah, jäta oma virisemine. (Käskleb.) Haista gaasi! (Haistavad.)

Sookael: Ei ole nagu.

Pension: Jah, õhk on puhas, poisid. Maskid maha! (Hääled muutuvad endiseks.)

Sookael: Puuh, kohe kergem hingata kui selle torbiku kukla peale lükkad.

Pension: Hehee! Näita! Kuidas sa lükkasid! Ihihii! Kas sa tead, Sookael, nüüd kus sa oma gaasimaski tõstsid näo eest üles, näed sa välja nagu daam moodsas kübaras.

Sookael (urisedes): Mis sa istsitad. Ütle parem, kus me oleme. Lahingukära kostab nagu sealtpoolt.

Pension: Õigus jah. (Tõuseb, kobab ringi.) Kuulge, kas teate, poisid, me oleme kukkunud mürsutrehterisse. Siia on langenud kaheteisttollilise granaat.

Sookael: Pagan võtaks seda pimedust. Gaasimaskid peas, jooksime vist sootuks teabmis suunas. Niiviisi lõigatakse meid veel omade juurest ära.

Pension: Sul on õigus, Sookael. Ronime välja ja hakkame liikuma lahingukära suunas. Noh, Nüblik, võta jalad alla.

Nüblik: Kas sa tead, Pension m... mina liiguksin igal juhtumil lahingukärale v... vastupidises suunas. (Mürsk plahvatab lähedal.)

Sookael: At sa kurivaim, juba pommid kukuvad jälle.

Pension: Ärge tõstke nina üle auguserva! Killud pühivad peanaha ära... Ootame pisut, kuni selgub kas see maa-ala on pideva tule all või mitte.

Eemalt kostab lähenevat marssimist ja sõdurite rivilaulu.

Pension: Kuss! Meile läheneb suurem väeosa. Anna kiiker, Sookael, ma vaatan.

Sookael: Säh.

Pension: Oi sa sinine. Vaenlase väeosa. (Ärevalt.) Ja läheneb siiapoole. Oot-oot, ma vaatan teisele poole (kuuldub taas marssimist, seekord orkestri saatel). Sealtpoolt läheneb kah vaenlase väeosa! Vaenlane koondab siia suuri vägesid, me oleme omadest ära lõigatud. Me oleme sisse piiratud!

Sookael: Kuule, katsume kuskilt läbi murda, enne kui rõngas sulgub!

Pension: Ei saa enam, hilja! On sa saianael ja kapralipael. Oleks meil veel kuulipildujagi. Küll oleks tore tuli selga tõmmata.

Sookael: Katsume roomates. Ehk pääseme omade juurde!

Pension: Asjatu lootus. Vaenlase rüge-mendid lähenevad meile kolmest küljest. Meil ei jää muud üle, kui vaikselt olla ja oodata. On võimalik, et nad meid siin trehtripõhjas ei märkagi. Kuss! (Marssimine läheneb ja kestab üha).

Sookael: Kui isamaa eest surra, siis surra ausalt. Kuule Pension, võatme püssid ja tormame neile vastu.

Pension: Küll sa oled narr, Sookael. Ega siis niisugune pime tuiskamine kellegi sangarlikkus ole. Sõjas on ettevaatus ja kavalus palju otstarbekam kui loll julgus. Noh, praegu me oleme siin, vaenlase suured väeüksused marsivad ümberringi — kui nina välja pistame, nii oleme napsti! maas. Kui lõõmegi enne mõne vaenlase maha — mis kasu sellest on? Aga kui jääme ellu, võime tulevikus isamaale palju

kasulikumad olla. Tuleb alati toimida nii, et suurem tõenäosus meie kasuks jääks.

Sookael: Nojaa, seda nüüd küll, aga...

Pension: Pole siin mingit „aga". Kas sa tead, Sookael, sa oled nagu see vana vene tsaariaegne soldat, kellele ohvitser tahtis sõjateadust õpetada.

Sookael: Mis tsaariaegne soldat?

Pension: Kas sa seda lugu ei teagi?

Nüblik: M... mina pole kah kuulnud.

Pension: No vaat, see lugu oli nii, et vanasti vene ohvitser tahtis proovida soldati intelligentsi. Laskis kutsuda soldati oma juure, soldat seisis kui tikk, käsi kõrva ääres ja siis ohvitser küsib, ei noh, Ivan, ütle mulle, mis sa teeksid, kui sulle tuleb vastu vaenlase sõdur? Soldat aga, nagu ta vanasti tsaariajal oli tume vend, papagoi moodi välja treenitud, on vait kui sukk. Oskab küll ütelda „traaju-selaaju" ja „ratsa-ratsa", aga muud — netu.

Noh, ohvitser vaatab, et mees on vait ja ütleb: Mis sa siin veel mõtled. Kui vaenlase sõdur vastu tuleb, lõõ maha!

— Maha lööksin, maha lööksin, teie kõrge aupaistus! vastab soldat.

— Tubli poiss, tubli poiss! Aga mis sa teeksid, kui sulle tuleb vastu kaks vaenlase sõdurit?

— Maha lööksin, maha lööksin, teie kõrge-aupaistus!

— Tubli poiss! Tubli poiss! kiidab ohvitser. Aga mis sa teeksid, kui sulle tuleb vastu kolm vaenlase sõdurit?

— Maha lööksin, maha lööksin, teie kõrge aupaistus!

— Noo... Tubli poiss! ütleb ohvitser kahtlevalt. Aga mis sa teeksid, kui sulle tuleb vastu terve vaenlase polk?

— Maha lööksin, maha lööksin, teie kõrge aupaistus!

— Aa! Vaat nii ei saa! Ühe mehe lööd maha, kaks lööd maha. Kui oled kange mees, lööd vast ehk kolmgi. Aga tervet polku juba maha ei lö. Pane plehku!

— Paneks plehku, paneks plehku, teie kõrge aupaistus!

— Tubli poiss, tubli poiss! Nüüd ütle, mis sa teeksid, kui sulle tuleks vastu... noh, ütleme — lehm!

— Maha lööksin, maha lööksin, teie kõrge aupaistus!

— Mis jutt see on? No miks sa lehma maha lööd?

— Paneks plehku, paneks plehku, teie kõrge aupaistus!

— Kuidas, vene keiserlik soldat ja paneb lehma eest plehku! Lehm võta sarvist kinni ja vii kroonu lauta.

— Võtaks sarvist kinni ja viiks kroonu lauta, teie kõrge aupaistus!

— Tubli poiss, tubli poiss! Nüüd ütle, mis sa teeksid, kui sulle tulen vastu m i n a ?

— Maha lööksin, maha lööksin, teie kõrge aupaistus!

— Tohohh!

— Paneks plehku, paneks plehku, teie kõrge aupaistus!

Ohitser on juba näost punane ja kargab püsti. Aga soldat näeb, et seegi vastus märki ei läinud ja põrutab:

— Võtaks sarvist kinni ja viiks kroonu lauta!

(Sookael ja Nŭblik naeravad.)

No vaat, niisugune oli vene soldat. Aga, kuss!

Sookael (ärevalt): Valgus!

Pension: Kuram, meile lasti prozhektor peale.

Nŭblik: N... nŭŭd on me viimane t... tund käes.

Sookael: Narr, meid võetakse vangi.

Pension: Oi sa sinine, oi sa sinine. Poisid, litsuge ninad hästi vastu maad. Kuss! (Paus, sammud.)

Sõdur: Hei! tulge välja! Olete vangis! Visake relvad maha! Ruttu, muidu avame tule. Käed üles!

Pension (kiiresti): Sookael, topi püss sineli alla.

Sookael (samuti): Jah... nii, sulle kah.

Pension: Pange nŭŭd hästi tähele! Vangi me endid nii kergesti ei anna.

Sõdur: No rutem, rutem!

Pension (valjusti): Jah, ega pole midagi teha. (Tõusevad.)

Sõdur: Ronige välja. (Hõikab.) Hei, viiskümmend meest siia. Viige vangid tagalasse. Oleme vangistanud vaenlase kõrge ülemuse. Marss-marss! (Marsitakse.)

Pension (tasa ja kiiresti): Sookael, vangilaagrisse me endid ei lase viia! Vaata, seal teeristi juures seisab üks sõiduauto. Kui sinna lähedale saame, teeme järsu hüppe ja kihutame autoga minema! Nŭblik, sina kah! Passi peale!

Sõdur: Mitte rääkida! (Marsitakse tükk aega).

P e n s i o n : Sookael, auto mootor käib!

S o o k a e l : Ja tagaistmel istub keegi!

P e n s i o n : Sellest pole midagi... Tähelepanu... Nüüd!

(Sammude müdin, hüüded, automootori tugev põrin, püssipaugud. Kuulipilduja tärin.)

P e n s i o n : Oeh, saime hästi. Sookael, juhi otse piki teed, tuleb mis tuleb, ainult eemale siit! (Laskmine kaugeneb).

S o o k a e l : Pääsesime! Saime tulema!

K i n d r a l : Mis see tähendab! Mis mehed te olete! Kes teil käskis ära sõita! Sõjakohtu alla lähete!

P e n s i o n : Pea mokk maas, onkel. Kasutame sinu autot ainult lõbusõiduks. Istu vagusi, või muidu tsuskame sulle püssipära ribide vahele.

K i n d r a l : Caramba! Sakrament! Kes kuram te olete?

P e n s i o n : Mina olen kapral Pension ja siin on noorsõdur Nüblik. Rooli juures istub reamees Sookael. Kes sa ise oled, onku?

K i n d r a l : Caramba! Sakrament! Kas te mu aukraadi ei tunne!

N ü b l i k : T... tal on k... kindrali õlakud!

P e n s i o n : Sa saianael ja kapralipael, me oleme endi põgenemisel vangistanud vaenlase kindrali. No se on alles tore tükk! Hehee! Vaat see on alles sõjasaak.

N ü b l i k (ärevalt): Ü... üks auto kihutab meile tagant järele!

P e n s i o n : Oi sa palasilk, see on vaenlase soomusauto. Oi-oi, juba tulistab (kõlavad suurtükipaugud).

Sookael: Aih! (Ragin, auto lendab kraavi). Pension... ma olen haavatud... mürsk rebis mu parema käe!

Pension: Pole viga, vasem on ju veel alles. Anname nüüd jalgadele valu, enne kui kindral autorusude alt välja ronib. Kus Nüblik on?

Sookael: Jah, kus Nüblik?

Pension: Siin ta lebab!

Sookael: Surnud!

Pension: Otsas! Mehest on jäänud järele ainult sinelikrae ja pool säärsaabast.

Sookael: Suurtükikuul tabas teda otse seljast.

Pension: Heakűll, heakűll, ega sõjas pole aega hingepalveks. Rahu tema põrmule, aamen. Litsume nüüd edasi, soomusauto on meil varsti kukil. Kuuled! (Paugud, Pension ja Sookael jooksevad).

Sookael: Siin on mereäär!

Pension: Sadam!

Sookael: Seal seisab vaenlase allveepaat!

Pension: Sinna peale. (Jooksevad allveepaadile). Hurraa!

Sookael: Paat on meie valduses!

Pension: Kõik sisse! (Paat hakkab liikuma, vesi vuliseb).

Sookael: Tore. Nüüd sõidame koju! Mul läks veel hästi, jäin ainult ühest käest ilma.

Pension: Lennukid tulevad meid taga ajama! (Põrin).

Sookael: Miiniväli! Miinid otse ees!

P e n s i o n : Nüüd lendame õhku! (Kostab kohutav plahvatus, mille kaja haihtudes jääb ainsaks hääleks lennukipõrin).

P e n s i o n : Kuram, seekord pääsesime veel.

S o o k a e l : Vaata kui hea, et lennukid nii madalal olid. Kuidas see õieti kõik juhtus, mul kõrvad kumisevad praegugi veel?

P e n s i o n : Väga lihtsalt. Kui miin me allveepaadi nina ees plahvatas, paiskas plahvatusjõud meid õhku. Seal haarasime kinni parajasti meie kohal oleva lennuki ratast.

S o o k a e l : Oi-oi-oi. Ma ei jõua oma ühe käega ennast hoida.

P e n s i o n : Katsu-katsu, küllap lennuk kuskil ikka maandub! Pea vastu, pea vastu, Sookael.

S o o k a e l : Oeh, ei jõua enam. Jumalaga Pension! (Kukub alla. Kostab sulps).

P e n s i o n : Läks mu sõber Sookael. Rahu tema põrmule, aamen.

L e n d u r : Teie seal all! Mis te ripute lennukiratta küljes! Laske kohe lahti!

P e n s i o n : Ega ei lase küll, härra lendur.

L e n d u r : Ah ei lase! Oot-oot, ma raputan teid lahti. Viskan paar-kolm surmasõlme. (Mootorihääl tugevneb).

P e n s i o n : Oi-oi, oi-oi, oooi-ooi. (Pensioni oiged ja lennukipõrin hajuvad).

Hetke valitseb vaikus, siis:

P e n s i o n : Oi-oi-oi, ooi, oooi!

S o o k a e l : No-noh! Mis sa oigad!

P e n s i o n : Ooi, ooi!

N ü b l i k : Sa r... raputa teda, t... tal on luupainaja peal.

P e n s i o n : Oooi...

S o o k a e l : Noh, Pension, ärka üles! Tee silmad lahti, noh! (Raputab).

P e n s i o n (segaselt): Mis-mis-mis?

S o o k a e l : Tõuse üles, mis sa narr oigad. Nägid und või?

P e n s i o n (ringuab): Ooeh! Sul, Sookael, on mõlemad käed alles?

S o o k a e l (imestades): No kus nad siis peaksid olema?

P e n s i o n : Ja Nüblik polegi surnud?

N ü b l i k : O... ole aga lahke! Või m... mina surnud? No k... kas sa oled kunagi n... näinud, et m... mõni laip puhastab püssi?

P e n s i o n : Ja kuhu see lendur jäi? (Rõõmsasti). Hehee, ma vist suigahtasin? Ringutab). Ehh, sa sinine. (Veel rõõmsamalt). Eh sa sunnikute sunnik küll, no küll on ikka tore olla eestlane ja elada rahulikus Eesti riigis!

S o o k a e l (mõnusalt): Noh, miks ta tore ei ole, paraku. Ela nagu vana jumala selja taga. Kas nägid mõnd und või? Mis jampsi sa ajasid siin ärgates? Ja mis sa oigasid?

P e n s i o n : Pagan, jah. Näe, tänane lahinglaskmine väsitas päris ära, jäin siis pisut suigahtama, kui sa ajalehest neid sõjateateid lugesid. Nägin unes igasugust jampsi? Et olime nagu kuskil võõral maal sõjas. Sa sinder, jah. (Paus).

S o o k a e l : Jah, see pole midagi. Sina kuulasid sõjateateid ja nägid u n e s igasugust jampsi. Aga näe, on inimesi, kes loevad k a h sõjateateid ja siis hakkavad nägema igasugust jampsi lausa i l m s i, he-he-he.

LEITUD MEES / RUD. J. KRAAV

Kui ütelda, et Anna ta leidis, siis ei saa seda aga nõnda mõelda, nagu ta oleks enne juba kellegi teise päralt olnud, ja et see keegi teine oleks ta ära kaotanud, waid asi oli iseeneseşt hoopis lihtsam. Ta oli ainult õnewärawa kõrwal maganud, kuşt Anna ta oli ära koristanud ja oma juurde edasimagama wiinud.

Johannes Saabas oli enne siinsamas majas, üle koridori, elanud, kuşt teda aga majaperemees oli mõne päewa eeşt üüri mittemaksmise pärast wälja tõstnud. Siis oli Johannes suurest südamewalust, nagu ta ise ütles, jooma hakanud ja nüüd oli ta end purjuspäi oma wana korteri juurde tagasi wedanud.

Oli see Johannes, mis ta oli, aga töömees oli ta hea. Tema poolt tehtud kingad ei waewanud weel kellegi jalgu ja Annagi sai oma konnasilmastatud warwastega käia, nagu taewas. Ja see oligi wast põhjuseks, miks ta Johanneşe oli toonud oma korterisse, seşt ta polnud enam mitte mõni tühine sentimentaalne plikakene, waid juba neljakümnekahekşa-aastane küps naine, kel oli oma kodu ja wäikene hoiusummagi pangas olemas. Ta ei pidanud nüüdki weel käsi rüpes, waid käis iga päew turul, aednik Porgandi juurwilja-lauа juures müümas.

Kui Johannes üles ärkas, oli juba kaunis hämar. Ta ei saanud eşialgu aru, kus ta on. Aga kui ta Annat lauа

juures istumas nägi, siis taipas ta, et on Anna korteris, ainult talle jäi arusaamatuks: kuidas ta sinna oli sattunud.

„Juua!" sosistas ta.

Anna tõusis sõnalausumatult laua juurest üles ja läks, wiis talle wett.

„Kas pea lõhub küll?"

„Hullumoodi," wastas Johannes, end woodi äärele istukile ajades.

„Miks sa siis küll ennast nõnda elajamoodi peaksid täis jooma, et enam maast-ega-ilmast ei märka? Koristasin sind enniste nulitsa pealt, maast ... Kus sa siis nüüd elad?"

Johannes on Anna juttu päris huwiga kuulanud — nüüd on tal ka wiimaks teada, kuidas ta siia on saanud.

„Ah, elan ..." jahmatas ta järsku. „Ma pole weel aega saanudki korterit waadata."

„Nii, nii!" ümahtab waid Anna. „Kui sa minu mees oleks, kas tead, ma peksaksin sind kohe praegust."

„Ja-ah!" tegi Johannes suured silmad.

„Mis siis, ise juba wana inimene, kaugelt üle neljakümne, aga aruraasukest pole kriipsu wõrragi. Kuidas sa arwad nõnda edasi elawat?"

„Ega's ma just ise," wabandas Johannes, „aga teistega ühes ... Kuidas sa's ütled ära."

„Waat kus mul tita, keda teised weawad! ... Kus sa's nüüd?" päris Anna, kui nägi Johanneſt püsti ajawat.

„Ma pidin öömajale ... Ega's ma siia wõi jääda."

„Pole sul kuhugile tarwis minna! ... Jälle jooma!.. Tule, söö ja heida magama! Küllap homme peame aru, mis su'st edaspidi saab!"

Nüüd alles märkas Johannes, et laual oli maitsew õhtusöök — lambaliha kaalika ja kartulitega — ja et ta kõht oli koledasti tühi. Ta mõtles, mida teha, aga juba oli Anna ta juures ja tõukas teda laua poole.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hommikul, kui Johannes silmad lahti tegi, oli Anna juba läinud. Mees sirutas end weel tükk aega woodis, enne kui tõusis. Nii mõnus oli aeleda puhtas, soojas woodis.

„Ei, tõepoolest, niisugust elu nagu ma senini olen elanud, ei tohi enam edasi elada," mõtles ta. „See pole inimese elu — sead püherdawad nõndawiisi poris."

Ja esimest korda oma elus tundis Johannes tõelist, puhast rõõmu töö järele. Ta haaras ringi, kuid siis meenus talle, et ta tööriistad olid panditud. Ta istus kurwalt laua taha, pead kahe käega kinni hoides.

„Ah, ei wea, ei wea mul kunagi!" lausus ta kurwalt.

Ta ei märganudki kuidas aeg möödus. Ta otse jahmatas, kui Anna tuppa astus.

„Noh, oled ennast ka juba üles ajanud!" naeris ta lõbusalt. „Kus mul härra! ... Ma juba oma tööga õhtul, aga tema tõuseb alles magamast... Kas töö ei istu weel?"

„Kus ta's istub, kui pole riistugi..."

„Ah!" jahmatas Anna. „Kus need sul siis on? ... Mis? ... ära müüdud?"

„Mis nad müüdud..." põikles Johannes küsimusest kõrwale. Aga Anna ei jätnud enne, kui Johannes talle oli kõik oma südamelt ära pihtinud. Müüd ei jäänud muud, kui Anna andis talle raha ja laskis kõik oma poole tuua. Sellega oli kõik otsustatud: Johannes jäi Anna juurde ja algas kibedasti tööga pihta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Läksid päewad, nädalad ja kuud. Sügisest oli juba talw saanud ja Johannes elas ikka edasi Anna juures. Kuigi esialgu selle üle pead wangutati, peeti seda nüüd juba päris loomulikuks ja kellelgi ei olnud enam millegi üle imestada, pealegi, kui Johannes oli joomise täiesti maha jätnud ja lõhkus koledasti töös teha.

Mine tea, kui kaua see kõik oleks nõndawiisi kestnud, kui ühel hommikupoolel, kui Johannes ükspinda kodus oli, tuli sinna tädi Sohwi — Anna ainuke sugulane, kellest nii

palju oli räägitud, aga kes kunagi oma jalga sinna tõstnud ei olnud. Johannes oli selleşt külaskäiguşt päris üllatatud.

„Noh, siis on ikka see päris tõsi, mis linnas räägitakse," ütles tädi, kui ta oli tükk aega keşk tuba seistes Johanneşe otsa pörnitşenud, „et Anna kaswatab omal jäära kodus! ... Ma lähen täna üle turu, ja ei taha oma körwu uskuda — aga nüüd, kui ma oma silmaga näen ..."

„... lähete kohe ukşeşt wälja, kui teil muud asja ei ole!" katkeştas Johannes ta jutu ja haaras liistu järele.

„Ai=jah!" kilgatas tädi. „Nüüd tapetakşe inimeşt kohe päris päişe päewa ajal."

Ja waewalt on ta ukşeşt wälja şaanud, kui kuulis, kuidas liişt kolkşatas wastu uşt. — Johannes naeris şüdameşt, kuid şiis tõşines ta nägu, ja kui Anna lõuna paiku koju tuli, küşis ta şellelt:

„Noh, mis turu peal ka uudişt?"

„Mis şeal ikka — kõik wana wiişi! Pole külmaga şeal midagi kuulda."

„Waşt niipalju ikka," toriseş Johannes, „et şa omal jäära kodus kaswatad."

„Mis jutt şee on?" päris Anna, kuid şiis punaştas tihedalt, ja hakkas kogelema. „Sa nüüd kah — igat juttu... Mis=şiis!... Las nad lõhwerdawad!... Wõi şina şaad ilma şuud kinni panna ..."

„Kas nüüd şeda tarwiski," arwas Johannes, „aga, et şa şelleşt mulle işe ei ole rääkinud ..."

„Işe, işe ..." oşatas Anna. „Kes şee'ş şiin käis?"

„Kes şee? ... Tädi! ..

„Nojah, şeda ta şeal hiilis, juba mõnda päewa mööda turgu! .. Ja mis şina talle ütleşid?"

„Mis mul talle ütelda oli — wiskaşin wälja."

„See kulus talle ära," naeris Anna. Ja kui naer wähemaks jäi, istus ta Johanneşe ette, töölauale, şakutas

ta juukseid ja jatkas tõsiselt: „Jah, seda nad räägiwad juba ammu. Ma teadsin seda kohe, aga ma ei tahtnud sulle sellest rääkida. Kuid nüüd, kus sa ise juba seda tead, pole mul ka põhjust midagi salata. — Aga kas sa tead ka, mis ma nüüd neile teen?.. Ma abiellun sinuga päris ametlikult."

Johannese all nagises tool, ta ise tahtis weel midagi Anna jutu peale wastata, kuid juba oli Anna ta põlwedele istunud ja oma suuga Johannese suu sulgenud.

See õhtupoolik möödus erakorraliselt. Johannes lõpetas töö ja Anna otsis kapist pudeli magusaks tehtud wiina. Nad istusid mõlemad laua juures ja Anna muudkui walas, jõi ja lobises endi tulewasest elust. Peagi oli ta purjus ja Johannes wiis ta sängi magama ning heitis ka ise oma koikule puhkama.

Hommikul tõusis Anna suure peawaluga. Ta mõtles juba edasi magada ja täna üldse mitte tööle minna — kuid kohusetunne oli siiski surem ja peagi ta oli püsti. Laual asusid weel eileõhtused toidujääned. Ta hakkas ruttu lauda kraamima. Naljakas, Johannese klaasis oli wiin puutumata.

„Kas siis tõesti Johannes enam tilkagi ei joo," mõtles ta, „isegi oma kihlusepäewal?" Wõi, wiimaks lükkas ta minu abieluettepaneku koguni tagasi?..

Aga ei, seda ei usu Anna! Tal pole ju midagi muud peale hakata. Waewalt on ta oma wõlgadest lahti. Ja Anna silmitses hellalt magawat Johannest. Läks siis kapi juurde, tuhnis seal tükk aega, kuni oli leidnud, mida ta otsis, astus siis tasakesi Johannese koiku ette ning teda õrnalt õlast raputades, lausus:

„Johannes, Johannes, tõuse nüüd üles — ma hakkan juba tööle minema!" Ja kui Johannes silmad awas, ulatas ta talle äsja kapist wõetud pakikese ja ütles naeratades:

„Siin sulle natukene, sada krooni, hakatuseks ... Sa osta endale uued riided ... Kui ma lõuna aeg tagasi tulen, küll me siis arutame kõigest pikemalt."

Johannes ei näinud taipawat milles asi õieti seisis ja kui ta aru hakkas saama, oli Anna juba uksest wäljas.

... Peale lõunat, kui Anna turult koju tuli, leidis ta oma imestuseks pooltühja toa eest — Johannes oli kõik oma kolu ära wiinud — ja hommikul Johannesele antud raha seisis puutumatult, wiimase sendini, laual. Anna waatas arusaamatult oma ette ja siis taipas ta korraga olukorda. Ta istus woodi äärele ja puhkes suure häälega nutma.

TEMA AJUTINE NAINE

J. ROBERTS

See oli puht juhus, et kapten Allen ja Walter Kingsley kohtusid Maya-hotelli suures ooteruumis Tokios.

„Kuulsin küll, et sa viibid kuski Jaapanis," ütles Allen kui oli surunud sõbra kätt.

„Aga ma ei teadnud aimatagi, et kohtan sind Tokios."

„Jah, olen siin ühe suurema tubakafirma direktoriks," jutustas Kingsley. „Koht pakuti mulle ootamatult ja mina . . .", ta kehitas õlgu, kuid samas jatkas, „hm . . . ja mis seal ikka salata, soovisin meelsasti pääseda endisest ümbrusest ja võtsin vastu kohapakkumise."

Kapten Allen muutis kohe kõneaine. Ta oli teadlik Kingsley suurest kurbmängust ja teab väga hästi, miks ta hea sõber soovis nii meelsasti lahkuda kodumaalt.

— — —

Kingsley oli võrdlemisi inetu mees. Ainult mis meeldis tema nurgelises ja kohmakas näos, olid ta suured targad silmad. Et ta oli tubli ja heasüdamlik, seda teadsid kõik, kuid tema ebatavaline välimus

tegi teda süngeks ja inimpõlgajaks. Mis aga puutub daamidesse ja tütarlastesse, siis need kõik wihkasid teda, kuigi selleks polnud mingit põhjust.

Eriti suurt hämmastust tekitas tema tuttawate ja sõprade ringkonnis teade, et ta on kihlunud wõluwalt kauni Hortense Gormaniga. Paljad keeled teadsid kõnelda, et kaunitar kihlus Kingsley'iga ainult seepärast, et tublit ja energilist meest ootas hiilgaw tulewik — ja et Hortense ise on hakkanud wananema!

Nende peatseks abiellumiseks polnud takistusi, Kingsley ewis hea seisundi seltskonnas ja wäga hea sissetuleku. Aga warsti selgus kõigile, et see oli Hortense, kes seda pidurdas.

Kihlus kinkis ärahellitatud eluröömsale ning seiklushimulisele noorele daamile erilise aja, millest ta poleks üldse soowinud loobuda. Sügawasti armunud peigmees wiis teda igale poole ja pakkus talle kõik, mida suudab anda moodne suurlinn, ning kuhjas teda hinnaliste kingitustega. Ja eriti meeldis Hortensele oma peigmehe eriline omadus: et ta kunagi ei nurisenud, kui Hortense flirtis awalikult teistega. Sellele oli lihtne seletus. Kingsley, kui aus mees, waatas kaunile Hortense Gormanile kui pühakule, kes laskus taewast, et kihluda ja siis abieilluda temaga. Tema armastus oli nii suur ja sügaw ja ta iseloom sedawõrd õiglane, waba igasuguseist teesklemiseist, et talle üldse ei tulnud pähe nii alatut mõtet, et Hortense kihlus armastamata teda, ainult hiilgawa ning kindlustatud tulewiku pärast.

Lõppeks oli määratud pulmapäew ja üliõnnelik Kingsley tundis end olewat seitsmendas taewas. Aga päew enne laulatust Hortense murdis kihluse ja abiellus kohe ühe oma austajaga, kes ootamatult päris suure waranduse.

Kingsley wõttis meheli=kult wastu saatuse ränga hoobi ja ei wäljendanud millegagi suurt haawa, mida Hortense tekitas temasüdamele. Ühel ilusal päewal oli ta kadunud ja mit=te keegi ei teadnud temast midagi.

— — —

„Kuidas käib sinu käsi?" küsis Allen.

„Hästi, ja tõtt kõneldes, mul on siin wäga hea olla. Teenin palju raha ja mul on wäike armas naisuke."

„Wõi nii! Kas oled abiellunud?" küsis Allen rõõmsa hämmastusega.

Talle meeldis alati Kingsley ja ta ei suutnud taluda upsakat ning teesklewat Hortenset.

„Jah, abiellusin jaapanlannaga," wastas Kingsley. „Peagu igal eurooplasel ja ameeriklasel on siin . . . ajutine naine. Muidugi ainult niikauaks, kui ta wiibib Jaapanis. Aga ma arwan, et see pole sulle uudis?"

„Jah, olen küll kuulnud selleşt," ümises kapten Allen. „Ja ka näinud „Madame Butterfly's"."

„Selline abielu on siin täiesti seaduslik," ruttas Kingsley seletama. „Laulatab kas buddha preester wõi perekonnaseisuametnik. Wahe on ainult selles, et see kohe kaotab automaatselt makswuse ja annab naisele tagasi wallalise õiguseb, kui tema „mees" on lahkunud Jaapanist, muidugi tinginusel, kui mees nõuab seda. Ja samuti kaotab abielu makswuse, kui mees soowib abielluda walge naisega. Teatud mõttes päris nugaw seadus, wõi mis sa arwad?"

Kapten Allen kehitas õlgu ja wastas kuiwalt:

„Seda küll — eriti aga „ajutise naise" mehele."

„Sa arwad, et see on tsüüniline seadus, Allen," ütles Kingsley. „Kuid tegelikult sellisel arwamusel pole wähimatki alust. Kas soowid einetada koos mi-

nuga? Siis jutustan sulle veidi selleşt siinseşt kummaliseşt kombeşt."

„Just kavatsesin einetada, nii et see sobib hästi," vastas Allen.

— — —

Istudes restoranis laetud laua ääres, Kingsley jatkas kõneluşt samal teemal.

„Pole olemas vähimatki põhjust vaadata põlglikult sellisele abielule," ütles ta. „Sa ei aimagi, kui ideaalne on ta kummalegi poolele ja mitte ainuükşi mehele."

„Oleks huvitav kuulda, mis rõõmu pakub selline ajutine abielu väikesele jaapanlannale?"

„Kohe jutustan," ütles Kingsley. „Aga esiteks tühjendame viskiklaaşid."

Kumbki tühjendas oma klaaşi ja Kingsley jatkas:

„Igal jaapanlannal p e a b o l e m a kaasavara, kui ta soovib abielluda oma kaasmaalasega. Teişiti ta ei ewi selleks vähimatki lootuşt. Ja sa tead ju väga hästi, et sajad ja tuhanded noored tütarlapsed lähevad geişhadeks teemajadesse ainult seepäraşt, et teenida raha kaasavara soetamiseks. Seda ei peeta mingiks häbiteoks. Selleşt sa näed, milline suur vahe on nende ja meie moraali vahel."

Ta vaatas muiates sõbrale ja jatkas:

„Aga on olemas palju noori tütarlapsi, kes eelistavad ajutişt abielu geişha rahutule elule. Tavaliselt seda korraldab tütarlapse isa, panka makşetakşe teatud summa ja pank makşab selle kohe tütarlapsele välja kui abielu on kaotanud oma makswuse. See summa siis moodustab tema kaasavara järgnevaks abieluks. Selleşt sa näed, et noor jaapanlanna vaatab ajutişele abielule täpselt samaşt seişukohaşt nagu ta ajutine mees."

„Aga," ütles kapten Allen wahele, „wõib ju juhtuda, et noor daam armub päris tõsiselt oma ajutisse mehesse. Mõtle madame Butterfly'le."

Kingsley tegi käega tõrjuwa liigutuse.

„Butterfly on ooperikuju," ütles ta lühidalt.

— — —

Päraſt einetamiſt kapten Allen kawatſes lahkuda, kuid Kingsley ſattus heale ideele kutſuda sõpra oma koju terwitama tema „ajutiſt naiſt", millega ka kapten Allen meelsasti nõustus.

Hetk hiljem nad istusid rikſhades ja kihutasid Kingsley willa poole, milline asus wäljaspool linna.

Willa asus keset ſuurt puiestikku, mida ümbritſes kõrge müür. Kui Kingsley awas wärawa, hakkas helisema meloodiliſelt ſuur hulk klaaskellukeſi. Samas awanes willa aken ja nähtawale ilmus ilus wäike peake süsimustade sädelewate silmadega.

„O-Taku-San," hüüdis Walter Kingsley. „Tule wälja terwitama minu külalisi, kõrgestiſündinud kapten Alleni."

Hetk hiljem ruttas wäike jaapanlanna erepunases siidkimonos meestele wastu.

Ta kummardas sügawalt kapten Alleni ees ja ütles: „Kõrgestiſündinud külaline on teretulemaſt meie majja," mispeale tõmbus häbelikult Kingsley selja taha.

Kingsley tõmbas teda õrnalt lähemale.

„Noh, minu wäike sõber, mida oled teinud kuu ma wiibisin kontoris?"

„Olin wäga pahane Päikeseõiele," ütles O-Taku-San naiiwſelt. „Ta rikkus minu täitesulepea."

„Wõi nii, kas Päikeseõis korraldas jälle pahanduse?" küsis Kingsley naeratades. „Mis tegemiſt oli tal sinu sulepeaga. Ta ju ei oska lugeda ega kirjutada."

„Jah, aga see juhtus just seepärast, et mina kirjutasin palju," wastas O-Taku-San tõsiselt. „Päikeseõis segas mind kogu aeg ja lõppeks ma wihastusin nii hirmsasti, et wiskasin sulepea wastu põrandat ja see purunes."

Mõlemad sõbrad hakkasid laginal naerma ja Kingsley ütles:

„Nojah, siis sa olid õigustatud tõrelema Päikeseõiega. Aga, mu kallis wäike sõber, ma annan sulle uue täitesulepea ja sa ära ole enam kurb."

O-Taku-San plaksutas waimustunult käsi ja sammus koos meestega willa rõdu poole, kus seisis Päikeseõis oodates perenaise käskluși.

„Kata teelaud saarekesele, lamburmajasse, Päikeseõis," ütles wäike perenaine ja siis pöördudes Kingsley'ile jatkas: „Arwasin, et oleks wäga lõbus näidata kõrgestisündinud külalisele meie wäikest saarekest, kui minu mees ja käskija lubab seda."

„Loomulikult," wastas Kingsley.

Kapten Allen jälgis naeratades wäikese jaapanlanna askeldusi ja käitumisi, mis erines täielikult walgete kommetest.

Nad läksid üle punaseksmärwitud silla saarekesele, milline asus keset tiiki. Mõni minut hiljem oli teelaud kaetud.

Pärast teejoomist istus O-Taku-San madalale pingile Kingsley jalge ette. Ta wõttis kimono woltide wahelt wäikese raamatukese ja süwenes selle lugemisse. Raamatukene oli köidetud taewasinisesse siidkaantesse ja ilustatud kullatud lilledega.

„O-Taku-Sanil on haruldaselt ilus raamat," ütles kapten Allen.

„Jah, see on minu kuldraamat," wastas O-Taku-Sae naeratades. „Sellistesse raamatuisse meie, jaapanlannad, kirjutame oma mõtted, kui need meel-

diwad meile ja kui oleme õnnelikud. See raamat on meil alati kaasas ja kui waheſt peaks õnnetaewasse kerkima mõni tume pilweke, me tõrjume selle eemale kuldse raamatu õnneſõnadega."

„Ja mida oled ſa täna kirjutanud?" küſis Kingsley.

„Täna ma kirjutaſin järgmiſed ſõnad," wastas O-Taku-San.

„Kui kord peaks juhtuma, et ma pean ſurema, ja kui ma ſiis, nagu ma loodan, pääſen taewasse, aſub mu ſüdames ſuur palwe Kõigewägewamale Jumalale, kelleſt on mulle jutuſtanud minu armas mees, ja kes istub taewas kuldſel troonil. Ja kui Tema nägu peaks ſarnanema minu armſa mehe näole, ſiis ma tean, et minu elu taewariigis muutub wäga õnnelikuks . . ."

Kapten Allen, kes juſt parajaſti ſilmitſes Kingsley't, kelle ſokratiliſelt inetu proofil erines terawalt wastu kahwatukollaſt taewaſt, oli ſunnitud waatama mujale, et warjata naeratuſt.

Aga Kingsley, kes nägi ta pingutuſi, ſoſiſtas talle:

„Ära naera, ſee haawaks teda ſügawasti."

Ja ſiis liſas tagaſihoidliku naeratuſega:

„O-Taku-San peab mind maailma iluſamaks meheks, ſeſt ta armaſtab mind wäga palju. Wähemalt on ta ſeda ütelnud mulle korduwalt — ja ma . . . ma peagu kardan, et ſee on tõſi."

„Noh, aga ſa alles äſja ütleſid, et madame Butterfly'i on ainult loodud ooperikuju," ſoſiſtas kapten Allen.

Kingsley ainult kehitas õlgu ja ei wastanud.

— — —

Paar kuud päraſt kapten Alleni lahkumiſt Jaapaniſt, Kingsley'ile ſaabus kiri rooſakas ümbrikus.

Kingsley tundis wägagi hästi wõrdlemisi lohakat käekirja ja märkas enda suureks üllatuseks, et ta süda hakkas tuksuma sama kiirelt kui kahekša aastat tagasi. Ta oli kujutlenud, et see käekiri poleks enam suutnud äratada temas minewiku mälestusi.

Kiri oli Hortenselt, kes teatas, et oli saanud kapten Allen'ilt Kingsley aadressi. Ta soowis meelsasti teatada, et tema abielu kujunes talle suureks pettumuseks ja et ta armastas ainult teda, Walter Kingsley'it.

„Nüüd olen lahutatud Herbertist," kirjutas ta. „Ja arwasin heaks teatada selleşt sulle, kuna ka lahutus tõendas mulle, kuigi kahjuks liiga hilja, et ma armastasin ja ka praegu armastan ainult sind. Julgen weel lisada, et olen puruwaene. Warandus, mille Herbert päris, osutus palju wäiksemaks, kui algul kõneldi ja nüüd on see läbi. Mind wäga rõõmustab, et suutsid liüüa läbi kõigist eluraskusist ja et said endale hea koha. Sa olid ju alati agar ning tubli ja just sinu suurt selget mõistust olen alati armastanud ja weelgi armastan. Ja mees, keda ma armastan, peab olema kõigiti tubli mees."

Kingsley silmitses kaua ja mõtlikult saadud kirja. Ta ei suutnud mõista, et õnn ometi pöördus temale tagasi. Kas Hortense ei kirjutanud küllalt selgesti, et ta on armastanud ja ikka weel armastab ainult teda?

Ta unustas samas kõik need pahed, mida Hortense oli tekitanud tema südamele ja talle tundus nagu uinunud ja ununenud tunded olekşid ärganud weel suurema hooga kui enne. Hortense igatseb tema järele ja ootab teda — oo, see on jumalik tunne!

Ja muidugi, ta ruttab Hortense juurde nii kiiresti kui wähegi wõimalik ja toob tema tagasi kui oma seadusliku armastatud naise.

Aga — O-Taku-San?

Rabatuna ootamatu kirjast ta ei jõudnud pühendada talle ainsatki mõtet. Mis teha ja kuidas korraldada tema tulewikku? On wist parem kui ta wõtab hotellis toa ja elab seal mõned päewad kuni kõik on walmis reisiks Euroopasse.

Selliselt ta kawatses hoida teda lahkumispiinadest ja alles pärast kirjutada talle ja selgitada põhjalikumalt muutunud olukorrast.

Mis aga puutus rahasse, ta kawatses anda O-Taku-Sani isale suurema summa wäikese jaapanlanna tulewiku kindlustamiseks.

Kingsley kirjutas kontoris mõned sõnad O-Taku-Sanile ja saatis käskjalaga edasi. Ta teadis, et tähtsad asjad kutsuwad teda Euroopasse ja et ta ei pöördu nii pea tagasi.

Siis algasid kiired ettewalmistused reisiks. Need wõtsid nii palju aega, et ta alles neljandal päewal, päew enne reisimist, sai aega minna O-Taku-Sani isa juurde, kes elas kuski suurlinna agulis.

Jõudnud wäikse majani, kust ta nelja aasta eest oli toonud O-Taku-Sani, leidis ta eest wõõraid inimesi. Nad teadsid ainult niipalju, et O-Taku-Sani isa oli alles äsja surnud ja ema kadunud teadmata kuhu.

Ja mis nüüd teha?

Ta ei soowinud tekitada O-Taku-Sanile lahkumispiina ja ei soowinud ka usaldada wõõrastele inimestele suurt rahasummat edasiandmiseks. Ja weel wähem soowis ta teha seda ametlikult, kontori wõi mõne adwokaadi kaudu. Ja samas ta tundis oma südames kohustustunnet jutustada O-Taku-Sani, mis sunnib teda lahkuma Jaapanist, kuigi ajutiselt.

Jõudnud oma koju, ta oli hämmastunud, leides eest awatud wärawa. Mida see peaks tähendama? See ju sugugi ei sarnanenud O-Taku-Sanile.

Aga mida tähendawad need monotoonsed helid, mis kostawad majast? Just nagu keegi oleks teatud waheaegadega tagunud gongi.

Ta hiilis ettewaatlikult majani ja waatas sisse läbi awatud akna.

Keset tuba seisis söeahi ja selle juures seisis Päikesepõis, hoides käes kuldraamatut. Iga kord kui ta rebis sellest lehe ja wiskas tulle, lõi ta gongi.

Toa warjulisemas nurgas istus O-Taku-San suurel waibal. Kui kõhnaks ja kurnatuks on ta muutunud nelja päewaga.

„Nüüd olen jõudnud wiimse leheni, aulik käskijanna," kuulis Kingsley Päikesepõie ütlust. „Kas wiskan ka selle tulle?"

„Mine esiteks tänawale ja waata, kas minu isand ja armas mees ei ole juba teel tagasi," ütles O-Taku-San nõrgalt ja wäsinult.

Päikesepõis kohtas oma peremeest ukse läwel, kui see kawatses astuda tuppa. Ta karjatas ja samas waatas O-Taku-San üles ja nägi Kingsley'it. Ta tõusis püsti ja sirutas oma käed tema poole.

„Ma teadsin, et Suur ja Kõigewägewam Jumal, kes istub taewas kuldsel troonil, kuuleb wäikese O-Taku-Sani härdat palwet," ütles ta. „Ma ohwerdasin Temale, mis oli mulle kõige kallim, minu kuldraamatu, et ta tooks mulle tagasi minu isanda ja minu armsa mehe."

„Aga armsam, kas sa pole saanud minu kirja?" küsis Kingsley hämmastunult.

„Ei, ma ei ole saanud mingit kirja," wastas O-Taku-San ja langes minestunult Kingsley kätele.

Kingsley surus wäikese saleda kogu oma rinnale ja waatas õrnalt kahwatanud nägu. Siis ta wiis ja asetas ta ettewaatlikult siidpatjadele.

„Kuldraamat" oli kukkunud põrandale. Kingsley võttis raamatu ja luges:

„Mitte ainsakski hetkeks ma ei sulge silmi. Olen ärkwel sinu äraolekul, minu armas isand ja mees, et surm ei leiaks ja ei tabaks mind enne sinu tagasitulekut. Kui surma hetkel ei ole minu käsi sinu käes, kuis ma suudan leida tee läbi tumeda warjuderiigi Kõigewägewama Jumala kuldse trooni juurde?"

„Seepärast ta minestuski," mõtles Kingsley. „Neljal öö-päewal ta pole maganud ja wist ka pole söönud midagi. Waene wäike lapsuke!"

Kingsley istus tema lähedusse. O-Taku-San magas. Ta hingamine muutus rahulikuks ja korrapäraseks. Kaks wäikest käekest puhkas kui kullakad lilled ta rinnal.

Kingsley silmitses pidewalt magajat ja ta näole kerkis otsustaw ilme kui arstil, kes on koostanud diagnoosi.

Lõppeks ta noogutas tõsiselt nagu wastaks enda küsimusele ning wõttis taskust roosaka kirja ja wiskas tulle.

Kui kiri oli muutunud walgeks tuhaks, ta läks tagasi O-Taku-Sani juurde ja waatas kaua magaja armsat nägu. Siis lewis ta energilisele näole lai naeratus ja ta wõttis õrnalt oma kätte magaja wäikesed käekesed. Selliselt leidis teda O-Taku-San, kui ärkas sügawast karastawast unest.

O-Taku-San waatas temale õrnalt ja ütles tagasihoidlikult:

„Ja sina soowid lahkuda Taku-San'ist, kes armastab sind nii piiritult?"

„Jään surmani sinu juurde, armsaim," wastas Kingsley tõsiselt. „Sina oled minu naine ja ma ei taha iialgi saada kedagi teist."

VÔLUKARBI TONDIKE / N. BELL

Kui keegi oleks ütelnud Arthur Cantrell'ile, et ta on läbi ja läbi korralik surelik oma igapäewaste wäikeste rõõmude ja muredega, ta poleks waielnud wastu, wähemalt mitte täna — aasta 364. päewal.

Seſt juſt täna laskis õnn paista oma pale tema peale, ja pole ſugugi liialdatud, kui ütleme, et täna ta tundis end õnnejumala wäljawalitud ſoofikuna. Ja ta ruttas noolekiirusel koju, et jagada oma õnne ja rõõmu naisega.

Arthur Cantrell oli teeninud juba kakskümmend kaks aastat „Hooper & Jawcett'i" suures wahetalituskontoris. Ta algas jookſupoisina ja oli tõusnud kontorijuhatajaks. Aga halb oli see, et palk ei tõusnud wastawalt kohale.

Tegelikult oli Arthur Cantrell päris tawaline inimene, wälimuſelt ja ſiſemuſelt. Keſkmiſe kaswuga,, blond ja wõrdlemiſi hõreda pealaega. Riietus oli samuti tawaline ja igapäewane, tumehall ülikond, wihmakuub, hall kübar, mis ſugugi ei erinenud teiste raamatupidajate wõi kontorijuhatajate riietuſeſt. Samuti ei erinenud ka tema harjumuſed teiste harjumuſteſt — ſuitſetas neidſamu ſigarette, jõi klaas õlut päraſt luntſhi ja teed päraſt lõunat — täpſelt nagu teiſed.

Oma abikaasa, Barbara, wastu ta tundis sügawat armastust. Barbara oli temast kümme aastat noorem ja nad olid olnud abielus kaksteist aastat. Tema uhkuseks, mis ei ewinud mingit piiri, oli nende kaks poega.

Thomas oli üheksa- ja Stephen seitsmeaastane. Üheks suurimaks põhjuseks, miks Cantrell soowis saada nii tungiwalt palgakõrgendust, oli soow saata poisse kuski paremasse kooli. Ta isegi lootis wiia läbi oma kawatsuse, kuigi poleks saanud palgakõrgendust, loobudes suitsetamisest ja õllest, ning ka jalgpalliwõistluste jälgimisest, milliseid pakkusid talle erilist lõbu.

— — — — — — — — — — — — — —

Lõpuks ta jõudis koju, wäikse willani, milline pärast mitmeaastast äärmist pingutust muutus nüüd täielikult tema omanduseks. Kui ta hakkas awama ust, käsi wärises pinewusest, aga ta lubas endale, et rõõmupomm ei plahwata enne kui alles pärast lõunatamist. Ta taltsutas end, kuigi soowis nii meelsasti näha Barbara sädelewaid silmi.

Pärast lõunatamist ta istus nagu tawaliselt oma mugawale tugitoolile küdewa kamina ette. Wäliselt ta oli rahulik, kuigi süda tuksus metsikult rõõmu ja pinewusе pärast.

Barbara oli koristanud laua ja nüüd tõi kandiku kohwikannuga ja tassidega, mille seadis mehe ette wäikselе lauale, ja ise istus tema kõrwale.

Barbara oli tõmmukas ja sale ning näis wäga noorena. Nii mõnedki pidasid teda Cantrelli tütreks, aga mitte tema naiseks.

Cantrell wõttis rahulikult nagu alati sigaretitoosist sigareti, mida suitsetas waheldumalt kohwijoomisega. Sigaretitopsis oli ainult kaks sigaretti — tagawaraks kirjutuslaua laekas oli weel awamata sigaretipakk — ja teise ulatas Barbarale, kes keeldus naeratades. See

oli ſamuti tema igapäewaſeks harjumuſeks, kuigi teadis, et Barbara ſuitſetas ainult teatud walikut. Ja ſeepeale ta alati ütles: „Et ſa ka wõid ſuitſetada ſelliſeid ſigarette.“

Aga täna wõttis kõneaine hoopis iſeſuguſe ſuuna. Kui Cantrell oli läitnud eſiteks Barbara ja ſiis enda ſigareti, ta nõjatus mugawalt tooliſeljale, ſirutas jalad wälja — ja füütas pommi!

„Kallim, mul on muuſeas teatada ſulle häid uudiſeid!“

„Tõesti! Jutuſta — olen äärmiſelt uudishimulik!“

„Kui ſa istukſid ſiin kas wõi kolm päewa ja püüakſid jõuda ſelguſele, jääkſid ikka ſama targaks.“

„Aga, Artur, ära pea mind nii kaua piinapingil.“

„Armſam, ealeski ei ſoowiks ſind piinata wõi teha halba. Ja nüüd ſaad kuulda! Wanamees ... nojah, kõnelen peremeheſt, Fawcett'iſt, kutſus mind täna päraſt lõunat oma kabinetti. Olen talle ju korduwalt annud mõiſta, et wäike palgaliſa ei teeks ſugugi halba nii raskel ajal. Aga ſa ei ſuuda kujutledagi minu hämmaſtuſt, ku ta hakkas kõnelema, et kawatſeb uueſt aaſtaſt tõmbuda äritegewuſeſt tagaſi ja ... ja ... et mina ... hüwa, pajatan ſiis kohe, mis ſiin ikka ſalata — et wõtab mind äriosanikuks. Kas mõiſtad? Ta wõtab mind oſanikuks, ilma et ma annakſin ainſatki ſenti! Noh, kas pole üllataw uudis?“

„Oh, ſee on ju otſe ſuurepärane! Ja ſina, Arthur, ewid nii õnneliku ja rõõmſa ilme, nagu nõiduskarbi tondikeſel.“

„Jah, armas Barbara, aga ſee kõlab ka muinasjutuna!“

„Muidugi,“ naeratas Barbara. „Aga kõneldes tõtt, ſa oled ka auſasti ära teeninud ſelle. Mõtle, kui palju waewa oled ſaanud näha neil aaſtail nende päraſt.“

„Palju waewa! Ära kõnele rumalusi, Barbara. Ma täitsin ainult oma kohust. Ja muuseas, kas meie patuses maailmas on kunagi hinnatud õiglaselt kellegi teeneid? Ainult mõnel üksikul harukorral! Ja kas sa suudad arwata, kui suureks tõusewad nüüd minu sissetulekud?"

Barbara wangutas naeratades pead, nagu see oleks talle suureks mõistatuseks.

„Kolmekordseks, kallis Barbara, ja wõib olla, et isegi neljakordseks!"

Arthur Cantrell lähenes Barbarale ja suudles teda. Wõis märgata, et ta oli pisut erutatud ja et ta käed wäriseſid kergesti.

„Jah, armsam," jatkas ta poisilikult ja wõidurõõmsalt, „nüüd muutub meie elu palju rõõmsamaks ja mugawamaks. Kas mäletad, kui me kord waatasime karusnahkſet mantlit, mis nii meeldis sulle? Waat', just selle ostan sulle hällipäewakingiks. Ja juba esimeseſt kuupäewaſt wõtame koduteenija. Eks sinu päewaabiline on kah tubli tööinimene, kuid ma ei soowi, et sa liig palju wäsitaksid end. Ja siis poisid! Mõtle ometi, nüüd on meil wõimalus anda poistele hea haridus ja warustada neid paremini, nii et nad ei pruugiks häbeneda teiste ees. Puhkuse wõime weeta nagu tawaliselt minu õe juures, ja ainult kuu aega, niikaua kui mina olen waba, ja hiljem sa wõid sõita koos poiskega kuski rannikule ja olla seal kooli alguseni. See annaks teile kõigile uut jõudu taliste pingutuste wastu. Ja siis weel sinu igatsus sõita Pariisi — selle waſt wõiksime teha nüüd kewadel, kui ainult poliitiline olukord peaks paranema."

„Oh, see oleks ju wäga kena!" wastas Barbara. „Ja siis sa kõneleſid uueſt külmutuskapiſt. Endine on ju wanaaegne jääkapi. Ja samuti ka tolmuimeja . . ."

„Aga mida ſa kawatſed osta endale?“

„Mina? Aga, kallis, ma ju ei waja midagi. Alles ſügiſel ſain uue ülikonna ja palitu . . . ja muuſeas . . .“

Ta katkestas kõneluſe ja kuulatas.

„Tundus, nagu ukſekell oleks heliſenud?“ ütles ta tõustes püsti. „Ei, ei, palun, istu — ma awan.“

Barbara kuulis ukſe awanemiſt ja ſiis weel kellegi häälekõla, wägagi hästituntud häälekõla. Järgmiſel ſilmapilgul Arthur tuli tagaſi koos Frank Reſtoniga.

„Üks ſilmapilk, Reſton,“ ütles Arthur Cantrell, „mul õnnestus hankida raamat, milleſt kord kõneleſime. Oodake üks hetk, ma toon kohe alla!“

— — — — — — — — — — — — — —

Jõudnud poolteeni talle meenus, et oli hommikul toonud raamatu alla ja jätnud raamaturiiulile. Seepäraſt ta pöördus tagaſi. Wõõraſtetoa uks oli praokſil. Arthur kawatſes astuda tuppa, kuid korraga waarus järsku tagaſi, nagu oleks teda tabanud tugew ruſikahoop. Läbi kitſa prao ta nägi wastaſſeinal olewat peeglit — ja ſelles ta nägi Barbarat lebamas Frank Reſtoni embuſes!

— — — — — — — — — — — — — —

Arthur Cantrell pöördus tagaſi ja läks trepiſt üles, ilma et oleks teadnud, mida teeb. Magamistoas ta wajus raskesti woodiſerwale ja automaatſelt läitis kustunud ſigareti, et järgmiſel ſilmapilgul wiſata eemale. Ta keha wäriſes ja ſilmad wahtiſid tardunult tühjuſt, kuni ta korraga wõpatus ja wajus kummaliſelt kokku, täpſelt nagu nõiduskarbi tondike, mille wedru katkes.

HARULDANE PÄÄSTJA

TEDDY LENNOX

Direktor Birger Grönberg sõitis linna, nagu tawaliselt, kella 9.27-rongiga, et olla kontoris täpselt kell 10.

See oli selliſel ſeptembrikuu päewal, kui päikene nagu ammutaks endaſt wiimaſt jõunatukeſt, et weel kord näidata oma wõimu ja rõõmu enne morni ja ſünge ſügiſe ſaabumiſt. Ja ka eelmine öö oli ſoe, nii ſoe ja lämbuw, et direktor Birger Grönberg ei ſaanud und ja weetis pika unetu öö. Aga tema unetuſele oli weel ka teine põhjus — Anita! Ta püüdis lugemiſega teha und uniſeks, kuid ei õnnestunud. Korduwalt tõuſis ta ſilme ette Anita kelmikas nägu raamituna iluſateſt lokkideſt ja ta kõrwus ſuriſeſid kõik need meelitusnimed, milliſeid ta armudes annud tütarlapſele.

Anita Androw läks maksma Birger Grönbergile kaunikeſe ſummakeſe kroone. Kuid käesolewal juhul raha ei mänginud mingit oſa. Kaalul oli midagi eriti tähtſat, tähtſat ja halba, mida Birger Grönberg enda ſuureks hirmuks märkas alles nüüd. Nüüd ta nägi, et ſee polnud t e m a, kes päraſt lühikeſt ja wõidukindlat ataaki, oli ſaanud õnneoſaliſeks kuulda Anita Androwi nõustuwat „jah". Selle oſaliſeks oli t e m a k e, Anita, kellel päraſt liigagi tormiliſt nooruſt

õnnestus wõrgutada rikast direktorit — keda sõbrad pidasid parandamatuks ning weenwaks wanapoisiks — ja kawalate meelitustega ning õrnade sõnadega meelitada teda muutma sõidukursi abielusadama poole. Anita mängis oma mängu nii hästi ja osawasti, et õnnetu direktor ei märganudki midagi enne kui korraga seisis ümberlükkamatu faktumi ees — et ta on kihlatud Anitaga, muidugi ametlikult, sõrmused, kuulutused, kihluskaardid ja palju muud, mis on otsesest wõi kaudsest ühendusest sellise pühaliku toiminguga.

Anita Androw... juba ainult selle nime meenutamine sünnitas talle sama palju tuska kui mõne nädala eest rõõmu. Anita Androw oli preili Anderssoni lawanimi. Ta oli rewüüdiiwa ja esinenud mitmel pool lihtlawadel enne kui pääsis pealinna ja sooritas oma wiimase „lööknumbri" sellise eduga, et waene direktor Birger Grönberg langes selle ohwriks.

— — —

Rong jõudis jaama ja direktor Birger Grönberg ruttas perroonile. Samuti ka kõik reisijad ruttasid wõrdlemisi kitsale wäljapääsule ja siis juhtus midagi... Kellegi käsi hiilis paenduwalt ja wälkkiirelt Grönbergi kuuehõlma alla ja sealt edasi westitaskuni, kus asetses direktori kuldkell. Kõik see sündis wälkkiirelt, palju kiiremini kui seda suudaks kirjeldada. Käsi juba tõmbus tagasi, kuldkell ja kett peos, kuid direktor Grönberg toibus hetkelisest hämmastusest ja astus tegewusse. Ta haaras samuti wälkkiirelt taskuwarga käe ja klammerdas selle nagu pihtide wahele.

Direktor Grönberg jatkas oma teekonda rahulikult ja kiiresti, et mitte äratada kellegi tähelepanu. Ta ei waadanud wangistatud kaaslase näkku, arwates, et see on keegi sõbrust, kes soowinud heita nalja. Ta oli juba kord warem sattunud sellise „nalja" ohwriks ja ei soowinud selle kordumist...

Aga see pruunikas ilus nägu ei kuulunud kelleiegi tema sõbrust. See naeratas pool irooniliselt, pool wabandawalt ja kellegi meeldiwa kõlaga hääl ütles:

„Minu härra, te olekſite äärepealt kaotanud oma kella. Palun, siin ta on..."

„Südamlik tänu," ütles Grönberg mornilt ja wõttis kella, kuid ei wabastanud taskuwarga kätt. „Ütlesite, et äärepealt olekſin kaotanud? Aga ma arwan, et äärepealt olekſin jäänud kellast ilma?"

„Tulemus olnuks sama kurb."

„Jah, kuid ainult mulle."

„Loomulikult, aga te klammerdate minu kätt nagu pihtidega. Seda pole waja. Ma ei põgene ja annan selleks oma ausõna."

„Mis? Teie...?"

Noormees kehitas õlgu ja naeratus kadus ta ilusalt näolt. Direktor Grönberg silmas teda uuriwalt ja wabastas kohe käe.

„Tänan, nüüd on palju kergem... selliſes õudſes kuumuſes," ütles noor taskuwaras ja jälle naeratas.

Jõudnud tänawale direktor Grönberg peatus ja jäi mõtiſklema, et mida nüüd teha.

„Noh, on wist kõige õigem kui kohe selgitame selle loo," ütles ta.

„Ja mida nimelt?"

„Kas te ise ei arwa, et peakſin andma teid üle lähimale politſeile?"

„Tõtt öeldes, see ettepanek sugugi ei meeldi mulle. Aga loomulikult, kui direktor Grönberg soowib seda nii tungiwalt..."

„Mis? Kas tunnete mind?" hüüdis direktor Grönberg hämmastunult.

„Jah, tunnen küll. Ja kas te arwate, et sattuſite kokku tawaliſe tähtſuſeta taskuwargaga? Nojah, teie ei wõi ollagi teadlik, et tegelikult üllataſite — andeſtage mulle eneſekiitmiit — wägagi kuulſat meeſt,

ja usun, et kõigi põhjamaade pealinnade ning samuti Londoni ja Pariisi kriminalistid olekſid üliõnnelikud kui kellelegi neist õnnestuks teda wangistada. Waheſt weel mäletate juhtumit ühe dollarprintsessiga, kes soowides wiia salaja Ameerikasse suure hulga kallihinnalisi esemeid usaldas need oma sõbrale Altanieni würstile. Wõi lugesite waheſt ajalehest üheſt filmimatadorist, kes ohwerdas suure waranduse, et saada Altanieni Sinise Elewandi ordu rüütliks...?"

„Jah, lugesin küll. Tähendab, kas... kas teie oletegi see Altanieni würſt enda kõrges isikus?"

Direktor Grönberg ei suutnud hoiduda lõbusast naerust. „Altanieni würſt" oli püsinud kaua tänulikuks aineks ajakirjanduse weergudel. Lehed kirjutasid wõidu „würsti" kangelastegudest ja naiiwseteist rahamatadoridest, kellel juhtus õnnetus sattuda tema küüsi ja ka suurtest summadest, mida „würſt" annetas waestelastekodudele.

„Jah, ma o l i n Altanieni würſt!"

„Aga, taewa nimel, ma ei mõista, miks te püüdsite... noh, hm... nii tühist asja, nagu minu kuldkell?"

„Jah, ja seda ka ainult oma tühise soowi rahuldamiseks — waadake, ma olen ka haruldaste esemete koguja. Tean wäga hästi, et teie kell on teatud mõttes haruldus ja ma ei oleks suutnud rahuneda enne kui poleks olnud selle omanik."

„Teis peitub mitmesuguseid omadusi ja kalduwusi — kuid ma siiski ei leia muud, kui et pean andma teid üle politseile," ütles direktor Grönberg.

„Nojah, kui se teile meeldib, et hommikused lehed kõnelewad teist kui Sherlock Holmes'i wõistlejast."

„Aga selles ju pole midagi ebaausat, wõi kuidas te arwate?"

„Ei ole, aga teie iroonia hakkab muutuma wäsitawaks. Kes teab, waheſt mõnel iluſal päewal wajakſite minu abi, tänuks teie tänaſe heatahtlikkuſe eeſt, kui wabastakſite mind . . ."

„Kui wajakſin abi?"

Samas ſelgus direktor Birger Grönbergile, et nüüd ta kohtas inimeſe, kes käewiipega wõib wabastada teda wastikuſt ſurweſt, milleſt ta hoolimata mitmele unetule ööle, ei leidnud pääſemiſe wõimaluſt.

„Jah, uſun küll, et wõite teha mulle hea teene," ütles ta mõtlikult. „Waſt astume kuskile ſisſe ja kõneleme pikemalt . . ."

— — —

Eſimeſt korda elus oſutus direktor ebatäpſeks ja ſaabus kontoriſſe alles kell üks.

„Preili Androw on helistanud ſiia juba neli korda," teatas ſekretär.

„Hüwa. Tänan."

Paari minuti päraſt helises jälle telefon.

„Tere-päewaſt, kallis wäike Putte! Küll olen helistanud, wähemalt ſada korda . . ."

„Anita, ei ſobi ſugugi, et ſa telefonikõneluſis tarwitakſid ſelliſeid nimetuſi minu kohta! Mulle ſee ei meeldi! Kujutle, kui keegi kuulataks keſkjaamas . . ."

„Noh, ja mis ſiis? Wiimaſel ajal ſa oled muutunud morniks ja piriſejaks! Näib, et Bettyl on õigus."

„Bettyl? Mida ſee peaks tähendama? Jutuſta, milles on Bettyl õigus."

„Betty ütles, et oled ſeepäraſt muutunud kärſituks ja wäljakannatamatuks, et nüüd kahetſed oma tegu ja ſoowikſid meelſasti tühiſtada kihluſe. Aga ſeekord ſa ekſid — minu kallis Putte! Kui ſa kawatſed loobuda kihluſeſt, kujuneb ſee ſulle kalliks lõbuks, minu wäike Puttekene! Olen juba kõnelenud adwokaadiga ja ſoo-

witan sulle weel kord kaalutleda asja enne kui astud otsustawa sammu".

„Aga Anita! Minu armas kallis Anita, milliseid rumalusi sa kõneled? Lõpeta kohe ja parem tule einetama „Grandi". Sinna tuleb ka keegi kolmas. Ta saabus alles äsja Jaapanist, kus wiibis salajastel ülesannetel ja oli wastuwõetud Jaapani keiserlikus õukonnas... Oleme wanad tuttawad ja kohtasin teda täna hommikul päris juhuslikult. Nädala pärawade pärast ta sõidab tagasi... Ja-jah... tore mees... Wast soowid kohata teda? Ja on ju selge, et on palju lõbusam, kui ka daam on seltskonnas. Ja teiseks, ja oled nii wõluw ja esinduslik... Tuled ju?"

„Hüwa, hüwa. Mis kella ajal?"

„Kell kolm".

„Ja kell on juba pool kaks! Kui ainult jõuaksin seada end walmis... Nägemiseni, minu kallis Putte!"

— — —

Anita oleks peagu wihastunud. Seni ta kujutles, et tema peigmees on meheliku ja meheliku sarmi eeskuju. Aga ta peigmees polnud ju kunagi suudelnud tema kätt? Ja kas ta on läbielanud murdosagi sellest, mida on läbiteinud tema Jaapanist tulnud sõber?

Aga see polnud weel kaugeltki wiimane üllatus. Ta sai weelgi suurema üllatuse osaliseks. Kui koos-wiibimine lähenes lõpule, ütles direktor Birger Grönberg — ilmsesti kogemata — oma sõbrale:

„Ja nüüd peab Teie kõrgus lubama, et me kohtume õige peatselt".

„Teie... Teie kõrgus?!" kogeles Anita hämmastunult.

„Taſa, taſa, taewa nimel waikige!“ ütles ſõber kärſitult direktor Grönbergile. „Teie ju lubaſite pidada ſaladuſes minu inkognitot!“

„Teie kõrgus andeſtagu mulle minu tahtmatu ekſitus,“ ütles Grönberg ſegaſelt ja ilmſelt kohkunult. Anita oleks peagu ſööſtnud püsti, et teha kõrguſe ees õukondliku „knikſu“.

„Onſ’ ... onſ’ ſee wõimalik?“ ohkas ta waimustunult.

„Aga ma ju wiibin oma parimate ſõprade hulgas“, ütles Tema Kõrgus ja naeratas meeldiwalt. „Teete mulle hea teene kui unuſtate kõik minu tiitlid ja aunimetuſed. Unuſtage, et ma olen würſt ja käesolewaſt ſilmapilguſt olen teile ainult Georgius — wõi weelgi lihtſamalt — ainult Georg! Ja nüüd, minu head ja armſad ſõbrad, tühjendame klaaſid maailma kaunima daami terwiſeks, kelle ſeltskonnas on mul au praegu wiibida“.

Anita muutus hoopis ſegaſeks. See oli talle üheks korraks liigagi palju. Et teda austaſid harilikud ſurelikud, oli ju tawaline aſi — aga et teda austas ja ülistas würſt, Tema Kõrgus ...!

— — —

Järgmiſel hommikul helistas Anita korduwalt oma peigmehele.

„Birger, oled ſa kindlaſti weendunud, et Tema Kõrgus, würſt — andeſta, tahtſin ütelda meie ſõber Georg tuleb täna lõunatama minu juurde?“

„Loomulikult. Ta andis ju oma ſõna ja ſelliſed mehed peawad oma ſõna juhtugu mistaheſ“.

„Oh kui hirmus, olen nii närwiline. Kõrgeſti ſündinud würſt lõunatamas ...“

„Tſs ... taſa, taſa!“

„Ära karda — ma ei reeda teda. Saatſin toatüdruku oſtma lilli ja muud. Lõuna telliſin „Grandiſt“.

Ja sa oled weendunud, et ta tuleb — kas päris kindlasti?"

„Jah, päris kindlasti!"

— — —

Peab möönma, et Anita korraldatud lõuna wääris kiitust, mida ka würst wäljendas kohwijoomisel.

Meeleolu polnud just nii sädelew kui eelmisel päewal, kuid see weidi tõusis, kui nad siirdusid Anita n. n. salongi, kus suur klawer — direktor Birger Grönbergi kingitus — äratas kohe würsti tähelepanu.

„Nüüd ma laulan teile paar Caroli lemmiklaulu", ütles ta ja wõttis paar akordi.

Ja ta laulis haaratwalt ning meisterlikult kuigi Anita ei mõistnud ainustki lauluſõna. Sama tark oli ka direktor Birger. Ta siirdus teisteſt eemale ja silmitses mornilt lauljat ning Anitat. Näis, et laulmine oli talle wastumeelt ja ta muutus wäsitawaks ning tüütawaks.

Nähtawasti seda märkas ka würst, kes päraſt temperamentset laulu ütles Grönbergile:

„Noh, mis on sinuga juhtunud? Sa ewid ju otse kahwatanud laiba ilme — morn ja hapu nagu olekſid joonud äädikat! See mõjub wäsitawalt ka meile!"

„Ja see ei puutu minusse!" ütles Grönberg wihaselt. „Olen nii nagu olen ja sellega lõpp!"

„Noh, mis nüüd?"

„Kohe ütlen! Olen wäsinud waatamaſt sinu liginemispüüet minu pruudile ja nüüd olgu sellele lõpp. Kao siit silmapilkſelt, muidu ma ei wastuta tagajärgede eeſt!"

„Mis? Kuidas julged . . .?"

„Birger, ja oled häbematu m i n u külaliſe wastu!" hüüdis Anita erutatult. „Wabanda kohe Tema Kõrguſe ees — ja silmapilkſelt!"

„Ära sega end minu ja tema vahelisse õndusse!" ütles Birger Grönberg otsustavalt. „Sul ei ole vähimatki õigust kaitsta tema lipitsemist".

„Rahustuge, Anita", ütles würst ja seadis kaitsvalt oma käe Anita õlale. „Palun sind rahustuda, Anita. Ja nüüd vaatame tõele otse silme. Birgeril on põhjust tunda end murtuna ja solvatuna. Ta avastas minu suure südamesaladuse — et ma armastan sind, Anita! Armusin sinusse kohe esimesest silmapilgust. Aga ma olen aus mees. Küsin siin samas, Birgeri juuresolekul, kas sa, Anita, tahad tulla mulle naiseks, minu würstlikuks naiseks..."

— — —

Hiljem Birger Grönberg ei suutnud mõista, kuidas tal õnnestus pääseda Anita juurest pahvatamata naerma. Ta ruttas kohe sobitud kohtamiskohale ja jäi ootama „würsti" saabumist.

Ta ootas mitu tundi ja hakkas muutuma kärsituks.

Lõppeks saabus kauaoodatud auto.

„Andestage mulle pikk ootamisaeg, aga ma tõesti ei julgenud lahkuda enne, kui Anita polnud kirjutanud teile oma n. n. lahkumiskirja. Palun, siin on kiri".

Direktor Birger Grönberg avas kahe väikese lõhnava kirja ja silmitses warjamata rõõmuga Anita kirjutatud ebatasaseid ridu.

„Armas Birger! Sa oled oma ebawiisaka käitumisega sügawasti solvanud mind, kuid ma siiski palun andesta mulle, et loobun oma lubadusest ja tühistan kihluse. Olen sulle tänulik, et sinu läbi kohtasin inimese, kes on mulle kõik ja keda armastan tõsiselt. Minu tunded sinu wastu olid pinnalised ja alles nüüd mõistan, mida tähendab suur ja sügaw armastus. Ja ühtlasi olen alati olnud weenel, et jõuan seltskondlises

seisundis palju kõrgemale kui olla lihtsaks direktoriprouaks. Tänan kõige hea eest ja jumalaga".

Sinu endine
Anita Androw".

„Oletan, et sellest on küllalt kaaluwaks tõenduseks wõimaliku protsessi juures?" küsis „würst".

„Jah, absoluutselt küllalt", ütles Birger Grönberg sädelewalt. „Südamlik tänu! Kui palju ma wõlgnen teile selle suurepärase toimingu eest?"

„Mitte kui midagi. Absoluutselt mitte midagi! Wastupidi, mina olen . . ."

„Ärge kõnelge enam midagi tollest asjast! See on selge, et soowin tasuda teie waewa — raha teie ju ei waja!" ütles direktor Grönberg ja kawatses wõtta midagi westitaskust.

„Ei, ei, ei, ma ei soowi midagi", ütles „würst" otsustawalt ning tõrjuwalt. „Jsegi teie haruldast kuldkella ma ei soowi saada — kui kingitust".

— — —

Kui direktor Birger Grönberg weidi hiljem möödus suure kullasepaäri waateaknast, ta peatus wiiwuks, et kontrollida oma kella.

Kell oli kadunud!

Selle asemel ta leidis taskust wäikese kirjakese:

„Kuna ma olin weendunud, et Teie pakute mulle oma haruldase kuldkella, lubasin endale häbematuse, et wõtsin ise selle — ainult seepärast, et näidata Teile, et ma tawalisesti pole nii kohmakas, kui tol korral. Kellakett ei huwita mind ja see on Teie teises westitaskus.

Suurima lugupidamisega
Altanieni würst Georgius".

ÕNNESEEN / A. V. ROBERTSON

„Teile on kiri," ütles Norton, kui seadis kandiku hommikueinega James Harris'e ette.

„Tänan," vastas Harris ja ulatas käe kirja järele. „Mida head te täna pakute mulle, Norton?"

„Kaerapuder ja piim, sink ja muna ning lisaks sellele veel teed ja pruunistatud leiba, nagu oli teie soov."

„Hüva, suur tänu vaeva eest."

Harris alustas kohe einetamisega. Vahetevahel ta vaatas kirjale ja mõtiskles, et kes võinuks olla kirja saatja. Vast mõni arve mõnelt ärimehelt — ega need ei jäta inimest rahule, võtavad, mis veel võtta on.

Ent hoolimata suurest uudishimust ta ei avanud kirja — soovis lõpetada rahulikult einetamise — mine tea, millise ebameeldiva üllatuse võib pakkuda kirja sisu. Tänane sõõk oli eriti hea ja nii on see olnud alati, kui oli oodata midagi erilist. Esiteks ta kartis, et ei harju kohaliku toitlustamisviisiga, kuid hiljem imestus oma kohanemisvõime üle.

Aga kui ta hakkas jooma teist tassi teed, ta ei suutnud enam taltsutada oma uudishimu ja avas kirja. Kirjutuspoogna üht nurka kaunistas suur kogu taevatähti. Kirja sisu kõlas järgmiselt:

„Lgp. mr. James Harris!

Käesolevaga tänan Teid saadud honorari eest ja ühtlasi saadan teile soovitud horoskoobi.

Rõõmuga teatan teile, et tähtede kujundid mõjuvad otsustavalt Teie elukäigule ja ennustavad haruldaselt õnnelikku ning hiilgavat tulevikku, nii haruldast tulevikku, mille osaliseks võivad saada ainult mõned üksikud väljavalitud õnneseened.

Kahetsen väga, et hilinesin vastusega, kuid sain teie kirja alles mõne nädala eest. Märkasin kohe, et teie kiri on viibinud liiga kaua teel, kas postiametnike hooletuse või mõne teise, mulle täiesti arusaamatu põhjuse tõttu.

Suurima lugupidamisega
A. Zodek,
astroloogia professor."

Harris noogutas Nortonile, kes veel kord täitis teetassi. Siis ta läitis sigareti ja hakkas uurima horoskoopi.

„Teie sünnipäev langeb neljandale veebruarile ja selle päeva taevalaotuse tähtede kujund ennustab Teile eriti head ja haruldast tulevikku.

Need inimesed, kes on sündinud selle tähtedekujundi all, evivad eriliselt originaalse iseloomu ja ei hooli palju elureeglitest ja muust, mis on nii tähtis teistele. Nad otsivad väsimatult õigust ja tõde ning teevad seda peagu fantastilise energiaga. Neil õnnestub paremini kui tõõtavad koos teistega. Nende kohta võib ütelda, et neile sobiks kõige paremini juhtiv osa igas ettevõttes.

Armastuses on nad impulsiivselt õrnad ja ohvrimeelsed. Ükski ohver pole neile suur või tähtis, kui see ainult läheb sellele, keda armastatakse.

Neile ei meeldi, kui keegi teine käsutab neid ja see käsutamine ei anna tulemusi. Nende hulgast võib leida häid kunstnikke, osavaid riigi- ja tarku teadusemehi. Juhtub väga sagedasti, et nad seisavad mõne uue suuna liikumise eesotsas."

— — —

Harris vaatas naeratades Nortonile.

„Kas te kah olete sündinud veebruaris, Norton, siis sobiks see horoskoop samuti ka teile?"

„Ei, ma sündisin sügisel, novembris," vastas Norton.

„Väga kahju — horoskoop kõlab vägagi lubavalt. Eks vaatame, mis head ja ilusat ta veel lubab."

„Teie elu on seni olnud huvituseta ja juhtumitevaene. Kuid käesoleval silmapilgul olete sattunud raskusisse, aga need on ajutise iseloomuga ning mööduvad õige peatselt. Võin lisada veenvalt, et varsti saate oma suure vaeva ja kulutatud energia eest täiesti teenitud rikkaliku tasu."

„Jah, see sobib hämmastavalt hästi," ümises Harris endamisi.

„Teie hingelised kalduvused on teaduslikku laadi, kuigi te pole senini pühendanud sellele vähimatki tähelepanu. Aga, muuseas, teil pole veel hilja pöörduda õigele suunale. Pidev ja hoolikas töö teeb imeasju.

Tähed näitavad, et hiljem saate tunda suurt rõõmu leiutisest, millega olete kunagi tegelenud. Peate olema valmis võtma vastu ka eba-

õnnestumisi ja raskusi, enne kui jõuate sihile ja saate rikkaliku tasu oma vaeva eest. Tähed näitavad, et saavutate oma õnne ja suure varanduse alles siis, kui olete kaotanud igasuguse lootuse õnnestumisele.

Vaesematel päevadel olete õppinud kulutama raha ettevaatlikult ja seepärast hoolitsete eeskujulikult oma varanduse eest.

Tähed näitavad, et teid ootab agara ja eduka suurtöösturi tulevik.

Need on nüüd ennustused ja väljavaated teie, kui ärimehe, tuleviku kohta. Nüüd ütlen paar sõna teie eraelust. Olete tugev ja tervisliselt terve mees, aga te ei tohi unustada, et korralik võimlemine ja pikad jalutuskäigud aitavad teid säilitada oma tervist eeskujulikus korras. Tervislikke nõrkusi, kuigi mitte just väga olulisi, leidub iga inimese juures ja teie tervise nõrgemaks kohaks on teie kael. See võib tuua teile üllatusi. Hoolitsege hästi oma kaela eest, et see oleks terve ja tugev, sest ainult kaela läbi võite saada terviserikkeid. Kui hoolitsete korralikult oma tervise eest, elate väga vanaks ja surete normaalselt pärast sisukat ja tegevusrikast elu.

Tähed näitavad, et te abiellute juunikuus, ja see kuu kujuneb üldse kõige õnnelikumaks kuuks teie elus. Abiellumisaasta jätan sihilikult mainimata, kuna see võiks valmistada teile üllatuse. Teie abielu ei mõõdu laikudeta, kuid tervikuna kujuneb võrdlemisi õnnelikuks. Teie abielust sünnib neli last, kaks poega ja kaks tütart. Perekond kujuneb teie uhkuseks ja te surete alles pärast seda, kui teie lapsed seisavad iseseisvalt jalul.

Ja lõpuks, kui saabub teie viimane elutund, tähed ennustavad teile vaikset ja rahulikku surma — te surete une ajal oma voodis.

Olen korduvalt kontrollinud teie horoskoopi, kuna ta kõlab liiga lubavalt, ja võin konstateerida rõõmuga, et olen alati saavutanud täpselt sama tulemuse. Seepärast on mul põhjust soovida teile õnne. Sellise tähtede kujundiga, mis saadab teie elu, võite julgesti ja rahulikult vaadata oma tulevikule."

Harris naeratas, kui oli jõudnud lõpuni. Ta ulatas kirja Nortonile ja läitis uue sigareti.

„Noh, mida ütlete astroloogia professori ennustuse kohta?"

„Kõlab hästi ja lubab palju head," vastas Norton, „aga see on ka kõik, mida võib öelda selle kohta."

— — —

Norton viskas kohe kirja eemale, kui väljast hakkasid kostma lähenevad sammud. Samas avanes uks ja sisse astusid vangladirektor, arst ja preester.

„Kas olete valmis, Harris?" küsis vangladirektor.

„Jah," vastas Harris ja tõstis käe kaelale, mida piiras vangisärgi kare krae. Talle tundus, nagu ta lämbuks, ja kummaline, kohkunud ilme kerkis tema külmadesse ning karmidesse silmadesse.

„Jah," ümises ta veel kord, „olen valmis."

Vangivalvurid piirasid teda igast küljest ja siis nad väljusid vangla koridorist ning sammusid sünge õue poole.

Aeglaselt sammus õudne rong kaagipuu poole, milline tõusis kui tume rist vastu novembrikuu sünget ning halli taevast.

ÕNNEPÄRLID / OLGA ROSMANITH

Maurice Charteri ema oli olnud näitlejanna — ilus, tark ja väga sarmikas naine. Ta kaotas oma mehe, kui Maurice oli veel väike, ja hoolimata lavakunstniku rahutust elust kasvatas oma poega eeskujulikult.

Kui Maurice sai üheksateistkümneaastaseks ja sooritas ülikoolis sisseastumiseksami, haigestus ema. Josephine Charter soovis kuulda arstilt tõde oma haiguse kohta, kuid arst vastas põiklevalt, et niikaua kui inimene on elus, on alati lootust, aga...

Ta vaatas arstile uurivalt silmi ja mõistis kõik — ta ei kartnud surma ning valmistus võtma vastu saatuse otsust.

Järgmisel päeval ta ostis haruldaselt ilusa pärlidest kaelakee — mis viis suurima osa tema kokkuhoitud kapitalist — ja andis selle Maurice'ile.

Muidugi näis väga imelikuna kinkida kaelakee tugevale, muistse Kreeka atleedi välimusega noormehele, kuid sellega poldud mõeldud, et tema kannaks seda.

„See olgu sulle õnnekindlustuseks," ütles ema naeratades ja ulatas talle pärlkee. „Kui

sa kord abiellud — siis mind enam ei ole — ja ma soovin nii meelsasti kindlustada sinu õnne... kui see üldse on võimalik selles maailmas."

Maurice ei mõistnud sellest ütlusest peagu midagi ja kui ema seletas seda veidi põhjalikumalt, jäi ta ikka sama targaks. Igal juhul ta ei soovinud nõustuda ema seletustega, leidis need pisut imelikkudena ja karmidena. Tema meelest armastus pidi olema vastastikune ja avameelne, nagu ema ja tema tunded, puhtad igasugusest kõhklusest ning kahtlusest.

Aga ta ei saanud sellest kaua kõnelda, sest juba järgmisel nädalal Josephine Charter suri vaikselt ja rahulikult, hoides oma käes poja kätt.

Maurice viis pärlkee panka oma laekasse ja enam ei pühendanud sellele vähimatki mõtet.

— — —

Varsti pärast ema surma Maurice astus lennuväe teenistusse ja edenes jõudsasti. Juba kahekümneviieaastasena oli ta lennutehnika laboratooriumis ühe tähtsama osakonna juhatajaks. Väike leiutis, millele ta ise ei annud erilist tähtsust, äratas ülemuse tähelepanu.

Maurice töötas tõsiselt ja pidevalt, nagu ta ema, kui see õppis mingit tähtsamat osa.

Tal ei olnud aega ja ka ei tunnud erilist huvi võtta osa seltskonnaelust. Kuid korra, kui laboratooriumi juhataja pidas oma kaheksateistkümneaastase tütre sünnipäeva suure pidustusega, kutsus ta mõned tublimad ja vilkamad alluvad noormehed pidustusele, seltsilisteks tütre sõbrataridele. Ja nii ka juhtus, et Maurice, peagu vastutahtmist, läks oma elus

esimest korda suuremale pidustusele ... ja kohtas seal oma saatust!

Pidustus toimus laboratooriumi juhataja maakodus ja seal Mourice'i esitati Claire'ile. Järgnevatel nädalatel neid nähti alati koos.

Claire oli noor lesk ja umbes pool aastat Maurice'ist noorem. Noore lese kavatsuseks oli abielluda andeka ja meeldiva noormehega, kuid Maurice ei suutnud mõista, miks ta soovib abielluda ja miks ta valis just teda.

Ta püüdis leida sellele lahendust, kuid ei leidnud ja see jäi talle mõistatuseks. Ta ise oli ju veel noor ja ei evinud mingit seisundit seltskonnnas ja ka tuleviku väljavaated polnud kaugeltki hiilgavad. Tõsi küll, et ta oli teinud edusamme, kuid need olid ju päris tühised, kuna sõjaväealal arvestatakse peamiselt vanust.

Ja ka Claire oli noor, kuid siin oli veel midagi muud — ta oli pururikas, väga ilus ja evis hea seisundi seltskonnas. Maurice oli meeletult armunud temasse, kuid ei suutnud unistadagi, et noor lesk sooviks ühendada oma saatuse temaga.

Seepärast ta oli üllatatud ja ei tahtnud uskuda oma kõrvu, kui Claire ütles rahulikult:

„Ma arvan, et me võiksime abielluda!"

Maurice poleks sugugi hämmastunud rohkenm, kui oleks näinud, et kõik ausambad oleksid hüpanud alla oma alustelt ja tulnud talle vastu.

Ta silmitses tardunult Claire'i ja lõppeks suutis vaid küsida:

„Miks?"

Claire vastas, ilma et oleks vaadanud temale:

„Olen rikas ja võin aidata sind edasi! Ja teiseks, olen armunud sinusse!“

See oli lausutud nii rahulikult ja ükskõikselt, et Maurice muutus veelgi segasemaks. Ta suudles noore lese kätt ja nad otsustasid, et kohtuvad järgmisel õhtul.

Mõtlikult sammus Maurice läbi pargi. Oli varakevad ja looduse ärkamine andis end juba tunda, täites pargi värske mulla lõhnaga. Ta mõtles Claire'ile... ja ka oma emale. Ja järgmisel päeval, enne kui minna kohtamisele, ta läks panka.

— — —

Claire'i silmad lõid kummaliselt särama, kui ta võttis oma kätte pärlkee. Kuid võis märgata, et temale üldse ei mõjunud ei pärlid ega see lugu, mille talle Maurice jutustas pärlide omanikust.

„Ütlesid, et venelanna, suurvürstinna?“ ümises ta ükskõikselt ja ülemeelselt. „Hm-jah, hüva, eks ma vaatan põhjalikumalt ja paari päeva pärast ütlen!“

Kui Maurice paari päeva pärast küsis, kas ta kavatseb osta pärlkee, Claire vastas:

„Nagu näed, kee on juba minu kaelas. Pärlid sobivad suurepäraselt musta siidiga. Annan talle kolm tuhat krooni.“

Maurice hämmastus, või õigemini vihastus olematu venelanna pärast, just nagu see tõesti oleks olemas... vaene ja mahajäetud.

„Aga, Claire, see oleks ju häbematus,“ ütles ta erutatult. „Nii tühist summat ma üldse ei julge talle pakkudagi.“

„Ära ole nii rumal ja sentimentaalne, armas Maurice!“ ütles Claire külmalt. „Kolm tuhat on sellele suur varandus, kellel pole sentigi

raha, ja sa ju ütlesid, et ta on puruvaene. Ja kui ta jutustus vastab tõele, siis ta ei võigi müütada kellelegi teisele, kartuses sattuda halba vahekorda venelaste võimumeestega. Aga sind ta usaldab?"

„Jah, ja ainult sellepärast, et ma ei suuda talle pakkuda õiget hinda. Pärlid on väärt suurt varandust ja mõtle, mida see tähendaks talle. Ma ju ütlesin, et ta on puruvaene ja see on ta viimane varandus!"

„Minu armas, kallis Maurice, küll sa aga oled veel liiga naiivne!" naeratas Claire. „Just seepärast ongi hea võimalus teha temaga kasulikku tehingut. Kas sa ei mõista nii lihtsat asja?"

„Mõistan küll, kuid ma ei taha kasutada kurjasti tema meeleheitlikku seisukorda. Ja ma arvan, kui pärlid tõesti meeldivad sulle, sa võiksid ju maksta vaevata nende täieliku väärtuse. See ei tähendaks sulle midagi, kuna sinu raha pärlide näol jääks ikkagi sinu kätte."

„Ei, ma ei taha," ütles Claire aenglaselt ning külmalt ja võttis kaelast pärlkee. „Pakun talle kolm tuhat ja arvan, et ta peaks olema tänulik, et saab niigi palju. Oleksin meelsasti aidanud sinu suurvürstinnat ja samas teinud kasuliku tehingu. Ja muuseas, ma näitasin kaelakeed asjatundjale."

„Ja kas hindasid kah?"

„Jah. Ta ütles, et nende väärtus on vähemalt kolmkümmend tuhat."

„Ja sina pakud talle ainult ühe kümnendiku pärlide tegelikust väärtusest?"

„Loomulikult. Tema vajab raha ja ma kasutan head juhust. Oleksin rumal, kui talitaksin teisiti."

„Aga mina arvan, et on andestamatu ülekohus kasutada oma kasuks teise inimese rasket seisukorda."

„Armas Maurice, sa oled päris lapsik. Pea meeles, et ärilised tehingud ja õrnemad tunded on kaks ise asaja — neid ei tohi segada."

— — —

Kui Maurice lahkus pärlkeega taskus, meenus talle ema ütlus:

„Kui sa armud kellessegi, need pärlid aitavad sind õppima tundma teda põhjalikumalt!"

Näis, et emal oli õigus!

— — —

Maurice hoidus kokkupuutumisest Claire'iga ja varsti järgnes sellele täielik vahekorra katkemine. Umbes samal ajal teda läkitati Pariisi läheduses asuvasse lennukitehasesse.

Pariisis puutus ta kokku Felice'iga, kelle ema oli samuti lavakunstnik ning hea sõber ta emale. Juba lapsepõlvens, kui nad kord külastasid neid, armus ta ilusasse ja elavasse tütarlapsesse. Felice'i kaudu Maurice tutvus lõbusa ja elurõõmsa seltskonnaga, milline koosnes peamiselt noortest kunstnikest — Felice ise oli näitlejanna — ja talle meeldis pariislaste vaba ning sundimatu käitumine — ja mis kõige tähtsam, talle meeldis Felice!

Felice'i tumedad rõõmsad silmad ja ta temperamentne iseloom võlusid teda.

Maurice'i õhtud muutusid pikkadeks, sest ta käis peagu igal õhtul teatris, ootas Felice'i ja siis saatis teda koju. Ja lõppeks, kui ta juba hommiktundidel jõudis oma koju, ta ei saanud und — mõtted püsisid pidevalt võluva, noore Felice'i juures.

Insener Lamonte, Maurice'i lähim ülemus, polnud kaugeltki rahul noormehe elukommetega. Talle ei meeldinud ja ta oli otse vihane, et noor, andekas insener eriliste annetega kalkuleerimisalal, raiskas kallist aega väikese tühise näitlejannaga selle asemel, et tõõtada tähtsa leiutise kallal.

Maurice taipas ise, et peaks kasutama kõiki neid haruldasi võimalusi, mida pakkus lennukitehas, kuid Felice oli tugevam. Noor näitlejanna sidus teda nähtamatute, kuid tugevate sidemetega.

Ühel päeval Maurice palus tema kätt. Felice naeratas võluvalt ja haaravalt, kuid vastas põlklevalt, et ei või vastata nüüd kohe. Mis ta mõtles või kavatses, see jäi ainult tema teada. Aga see oli kindel, et ta iialgi ei abielluks noore ja vaese inseneriga. Ilus ta on ja meeldis talle, kuid abielluda — ei. Meelsasti peab teda orjana niikaua kui suudab.

Järgmisel õhtul Maurice võttis kaasa pärlkee. Ta polnud veel otsustanud, kas annab kaelakee Felice'ile või ei. Ja ta polnud ka teadlik, et just samal päeval keegi Felice'i austajaist, rikas pankur, kinkis noorele näitlejannale kallihinnalise plaatina-käevõru. Samas, kui ta ulatas kaelakee, ta jutustas loo suurvürstinnast.

„Kui pärlkee meeldib sulle, ma ostan ja kingin sulle," ütles Maurice tõsiselt.

Felice'i silmavaade kõvenes ja ta suu tõmbus kitsaks, karmiks jooneks. Ta silmitses Maurice'i uurivalt ja märkas, et noormees polnud ainult ilus ja mehelik, vaid evis ka palju tugevama iseloomu kui teised mehed. Aga kui see teine, suurvürstinna, on samuti avastanud selle joone? Muidugi ta on kahvatu, uhke ja võluv.

Felice oli näinud neid põgenikke, venelannasid. Enamikus nad kõik kuulusid parematesse ringkondadesse ja olid väga ilusad, kütkestavad, ja midagi salapärast lasus neil.

Felice'i haaras armukadeduse uim ja ta ei tahtnud mõteldagi, et paneks kaela teise naise kaelaehte. Aga ta ei ütelnud sellest midagi, vaid naeratas sõbralikult.

„Pärlid on väga ilusad, armas Maurice, aga ma sooviksin saada mõne moodsama ehteeseme ja see ei pruugi olla väga kallihinnaline!"

Maurice tõmbas ta õrnalt lähemale.

„Armsaim!" sosistas ta. „Ütle, et sa armastad mind!"

Felice oli lõhkemas armukadeduse pärast, kuid ta oli küllalt tark, et mitte avaldada seda.

— — —

Järgmisel päeval Felice helistas Maurice'ile kella ühe paigu. Ta polnud kunagi julenud tülitada Maurice'i tööajal ja ka Maurice polnud kunagi lahkunud töölt enne lõppu. Aga just täna kell pool kaksteist keegi noor, sale tütarlaps lihtsas riietuses soovis kõnelda temaga. Ta kaelas oli imiteeritud pärlkee, mis võinuks maksta paar krooni.

See oli Maurice'i korteriperenaise tütar, kes tuli teatama, et ülemise majakorra korteris on lõhkenud veetoru ja et vesi on tunginud alla. Ta palus Maurice'ilt riietustoa võtmeid, et päästa riideid.

See oli tühine asi, kuid Maurice soovis minna isiklikult sündmuskohale. Ta sõitis koos tütarlapsega oma väikeses sportautos ja tagasiteel einetas ühes restoranis.

„Tulen tagasi tunni või paari pärast," ütles ta oma abilisele enne lahkumist.

Abiline oli ka see, kes vastas Felice'i küsimustele.

„Insener Charter alles läks umbes viie minuti eest ja tuleb tagasi tunni või paari pärast. Et kas ta läks üksinda? Ei, tal oli kaasas keegi noor daam, aga ma kůll ei tunne teda."

„Kas ta oli sale... ja kahvatu?"

„Jah, seda kůll! Kelle poolt võin tervitada?"

„Tänan, ma helistan hiljem. Ütelge, kas sellel daamil oli kaelas pärlkee?"

„Jah, väga ilusad suured pärlid!"

„Tänan!"

Felice sattus vihahoogu. Või nii, venelanna viis ta kaasa! Aga oota, kallis poiss, kůll ma veel õpetan sind! Muidugi venelanna oli õhtuti vaba ja kasutas vaba aega Maurice'i võlumiseks, kuna Felice pidi esinema teatris. Aga hůva, kůll ma leiutan midagi... Felice oli sedavõrd erutatud ja vihane, et ei suutnud leiutada midagi. Aga üks asi oli talle enam kui selge: keegi ei võta teda minult, olgu see kas või vanasarvik ise!

— — —

Tavaliselt Maurice helistas Felice'ile, enne kui see läks teatrisse, kuid täna polnud temast kuulda midagi. Lõppeks Felice ise helistas Maurice'ile, aga teda polnud veel kodus. Siis ta helistas tehase kontorisse ja kohtas teda seal.

„Täna polnud sinust kuulda mitte kihku ega kahku," ütles ta sõbralikult ja meelitavalt, kuigi see nõudis temalt erilist pingutust. „Sa vist pole unustanud, et täna vabanen õige aegsasti, esinen ainult esimeses vaatuses. Loodan, et sa tuled kella kůmneks?"

„Väga kahju, armas Felice, kuid täna ma ei saa tulla! Just praegu on käsil selline asi,

mida ei või jätta pooleli. Lamonte ja mina oleme töötanud mitu kuud raske ülesande kallal ja nüüd oleme jõudnud lahenduseni. Aga homme, minu väike sõber!"

„See on suur rumalus, kui inimene istub öösd-päevad töö kallal. Olen märganud, et viimasel ajal sa oled muutunud vägagi kummaliseks ja iseäralikuks — isegi peagu võõrastavaks."

„Sa ei ütleks seda, Felice, kui teakid, mida see tähendab mulle. Kes teab, vast sellest oleneb kogu minu tulevik!"

„Teiste sõnadega, sa vist tahad ütelda, et töö on sulle tähtsam kui mina! Hüva! Siis ka vastad tagajärgede eest!"

Ja nende sõnadega ta lõpetas kõneluse.

Lamonte vaatas mõtlikult Maurice'ile, kes ikka veel hoidis kõnetoru käes ja silmitses kivistunult enda ette.

„Ei ole hea, kui tütarlaps on armukade mehe tööle," ütles ta tasa. „See rikub teise tööstuju ja -rõõmu!"

Maurice ei vastanud. Aga Lamonte'il oli õigus. Maurice'i tööstahe oli selleks õhtuks kadunud.

— — —

Järgmisel päeval ta külastas Felice'i. Noor näitlejanna võttis teda vastu külmalt ja veidi hiljem muutus kärsituks ning erutatuks.

„Töö! Ha-ha-haa! Töö! Ma ei suuda hoiduda naermast. Töö! Sellist lapsikut juttu sa võid kõnelda mõnele diplomeeritud idioodile või... oma suurvürstinnale. Muidugi sa käisid koos temaga lõunatamas!"

Maurice ei mõistnud absoluutselt midagi ja alles pärast pikemat seletust selgusid talle Fe-

lice'i kahtlused ja ta püüdis talle teha selgeks, et teda käis otsimas korteriperenaise tütar. Aga Felice ei soovinud kuuldagi tema seletusi. Maurice silmitses teda mõtlikult ja talle tundus, nagu udu oleks haihtunud tema silmade eest. Nüüd ta nägi Felice'i sellisena, neagu ta tegelikult oli. Kärsitu, auahne ja rumal. Samas ta märkas ka, et noore näitlejanna tunded olid vaid pinnalised, kuna selle all peitus külm ja karm süda. Ühes selle avastusega haihtusid ka tema tunded Felice'i vastu.

Kui ta poleks näidanud talle pärleid, oleks vast õppinud tundma teda siis, kui see olnuks juba liiga hilja.

— — —

Umbes paari nädala pärast läkitati Maurice Lõuna-Prantsusmaale sooritama katseid uue lennukitüübiga. Ta sõitis sinna ja viibis seal paar kuud.

Ta enam ei mõtelnud naistele. Esimesed kurvad kogemused hävitasid temas lootuse leida õiget ja õilsat armastust. Aga varsti juhtis saatus teda kokku Rosamund Page'iga.

Ta lamas rannaliival ja nägi tütarlast tõusmas merest kui moodsat Aphroditet.

Noor tütarlaps valis lamamiskoha Maurice'i läheduses ja kui nad mõlemad naersid väikesele lapsukesele, kes sundis koerakutsikat minema suplema, oli tutvus sõlmitud.

Rosamund jutustas, et ta elab koos emaga samas hotellis, mille Maurice valinud oma peatuskohaks.

— — —

Kui Maurice umbes kuu aega hiljem ütles Rosamundile, et armastab teda, talle tundus, nagu ta eelmine elu olnuks ainult suur arusaa-

matus. Ta tundis, et tema õnn on vaba varjudest ja ta peagu ei tahtnud uskuda oma suurt õnne, mis lõppeks tuli pärast mitut elukibedust.

„Armsam, miks me ei võiks abielluda nüüd kohe?“ ütles ta. „Miks me peaksime viivitama, kuna iga sekund on kallis meie õnnele?“

— — —

Maurice püüdis veenda end, et ta ei talitanud sihilikult, kui ulatas pärlkee Rosamundile alles pärast pulmapäeva.

„Ole hea ja kanna neid sinu imitatsiooni asemel, mis on sul praegu kaelas,“ ütles ta naeratades.

„Mis? Ega sa ometi taha ütelda, et need on ehtsad pärlid?“ küsis Rosamund hämmastunult ja vaatas vaimustatult suuri sädelevaid pärleid.

Maurice ainult noogutas.

„Oo, ma pidanuks ju seda kohe märkama,“ ütles Rosamund peagu hingetult. „Nii ilusad ... ja vist ka väga kallid!“

„Jah, nad on väga hinnalised,“ vastas Maurice. „Minu ema ostis nad mulle ... või õigemini s u l l e, m i n u n a i s e l e !“

„Ja kas sa tõesti arvad, et ma hakkaksin kandma oma kaelas nii suurt varandust!“ ütles Rosamund peagu kohkunult.

„Miks siis mitte? Või kardad, et kaotad pärlkee?“ küsis Maurice muiates.

„Ei, ma ei mõtelnud üldse sellele. Aga mulle ei tule mõttessegi tahta sellist kingitust, mille väärtuse eest sa võiksid teostada kõik need kavatsused, millest oled unistanud nii mitmed aastad. Ei, armas Maurice, sa ära nõua minult võimatut! Soovitan sulle müüa see kaelakee

ja täita oma parimad soovid, sest need on head ja õilsad. Kui sa oleksid müünud pärlid juba ammu, vast oleksid ka juba seisnud oma õnne tipul!“

„Armsam, pärlid on sooritanud oma tõö ja ma olen saavutanud oma suure õnne!“

Rosamundile jäid mõistmatuks Maurice'i sõnad, kuid seda paremini ta tundis nende tähtsust Maurice'i kuumas ja õnnelikus suudluses.

Nad kohtusid supelrannas ja warsti oli ka sõlmitud nende tutwus

ARMUSEIKLUS / HOLGER BOETIUS

Pärast lõunatamist Nils Mőller istus mugavalt oma tugitoolile ja sulges silmad.

Toas valitses täielik vaikus.

Tema endiselt ilus ja noor abikaasa kudus vaikselt ja oli sűvenenud täielikult oma käsitőősse. Eemal laua taga istus Gunnar ja tegeles vaikselt ning tõsiselt kooliraamatute kallal. Ta oli eeskujulik poiss ja parim õppur koolis. Magamistoas juba magas pesamuna, űheteistkűmnekuine väike Birgit, vaikne ja hea laps. Muidugi, kodurahu ja mõnusus olenes Brita haruldasest võimest korraldada koduseid asju. Õrna tõsidusega ja asjalikkusega ta juhtis oma ilusa kodu elu.

Nils muutis kärsitult oma mugavat asendit. Tukkumine avaldas temale vastupidist mõju. Ta oli ärkvel enam kui kunagi enne ja tundis sűdames erilist rahutust. Ja seda veel oma vaikses ja rahulikus kodus. Mida see peaks tähendama — kas tűdimust ja väsimust? Mis veel? Kellegi eest ei hoolitsetud nii palju kui tema eest ja Brita austas ta isiklikke huvisid. Kui ta vahest soovis minna kűlastama omi sõpru, Brita mitte kunagi ei takistanud ja ei pűűd-

nudki takistada teda. Ei, nende elu nii harmooniline ja õnnelik, et paremat ei võinud soovidagi, kuid siiski ta tundis südames erilist rahutust ja arusaamatut tungi, et oleks soovinud metsikult karjuda just nüüd, selles koduses rahulikus vaikuses.

Ta sõrmed põristasid närvliselt lauakaant. Mis mõtted need on, mis teda piinavad ja erutavad?

Ta võttis jälle nädalalehe, mis oli kukkunud põrandale ja mis arvatavasti oli äratanud tema südames rahutu tunde. Ta silmad peatusid jälle kaanepildil — nagu roimaril, keda seletamatu tunne kihutab tagasi roimakohale. Kaanepilt kujutas noort tütarlast lühikeses suvekleidis. Ta istus trammivagunis ja silmitses enda ette võrdlemisi morni ilmega. Ta nägu evis ilusa joone, kohati sale ning meeldiv ja pikad täiuslikud jalad olid tõesti sarmikad. Tema vastas istus keskealine tugeva kehaehitusega mees ja naeratas tütarlapsele üle ajalehe. Pildi all olev seletus kõlas: „J a n ü ü d t a t u n d i s j ä l l e o m a s ü d a m e s a r m u m i s e r a h u t u t t u n n e t... t ä i e s t i u u s i l m, t ä i s v ä r s k u s t j a l o o t u s t a v a n e s t a l l e."

Jah, nii see tunduks!

Nils viskas vihastunult nädalalehe eemale.

„Aga Nils!" ütles Brita muiates, katkestamata kudumist.

Ta isegi ei vaadanud mehele.

Nils silmitses uurivalt oma naist.

Jah, nii rahulik on ta alati. Teda ei liigutanud põrmugi mehe väikesed meeleoluhäired. Kes teab, vahest ta üldse ei hoolinud neist, ja

kas ta üldse suhtub mehesse tõsiselt? Lapsed ja laste kasvatamine on üha rohkem paelunud tema huvi ja on kujunenud tema elukeskuseks. Ning tunded mehe vastu jäänud tahaplaanile. Sellist juhtuvat sageli, teadsid kõnelda teised. Nils oli veendunud, et Brita armastas teda endiselt — ja see armastus oli eriline, nagu alati uuenev. Ja just seepärast ta püüdis suruda alla kõik rahutud mõtted, mõtted, mis võiksid tuua ainult halba ja viia teda eemale rahulikust ning õnnelikust kodust...

„Ent hoolimata minu püüetest, varsti juhtub midagi õudset," mõtiskles ta.

Tema peas keerlesid rahutud mõtted segaselt ja vastukäivalt nagu keev vesi nõiakatlas.

Korraga ta tegi ootamatu ja kärsitu liigutuse, nii et tugitool raksus. Alles nüüd Brita tõstis pea ja vaatas mehele.

„Noh, mis on, kallis sõber?"

Elektrilambi valguse hele juga mängles ta blondil siidpehmel juuksel. Samas Nils seadis endale küsimuse, et miks ta enam ei tunne soovi ja igatsust minna Brita juurde ja silitada maha mõne kangekaelse paindumata lokikese või hingata sisse tema juuste värsket lõhna, näkineiu juuste lõhna, nagu ta seda vanasti ütles?

„Mitte midagi erilist. Varsti on kohtus ees paar keerulisemat protsessi ja need tekitavad mulle palju muret. Asja lahendamine võtab kogu minu vaba aja ja ka kodus ma ei pääse neist. Kahju küll! Kodus peaks puhkama ja mitte tegelema kaitsealuste kohtuasjadega, kuid käesoleval juhul ma ei suuda vabaneda mõtlemast neile."

Brita vaatas temale sügava pilguga, mis väljendas koos kaastunnet ja ergutust.

„Nils, sa peaksid minema jalutama. See karastab meelt ja ergutab hinge!"

Nilsile tundus, nagu tõmbleks ta sellest alati kindlast ja rahulikust ning usaldavast ütlusest. Miks Brita uskus alati ta seletusi? Ja mida Brita ütleks, kui mees osutaks nädalalalehe kaaneküljele ja ütleks: Armas Brita, see on nagu määratud mulle. Täpselt sellised tunded on vallanud mind — või õigemini, ma soovin, et tunneksin midagi sellist!

Ta tõusis ja vaatas kella.

„See on hea mõte — lähen tunniks või paariks välja jalutama."

Brita noogutas ja jatkas kudumist. Nils kõhkles viivu ja siis ütles:

„Seni nägemiseni!"

„Nägemiseni, Nils!"

Gunnar vaatas paluvalt isale.

„Isa, kas tohin tulla kaasa?"

„Ei, poisuke, isa peab veetma paar tundi üksinda," ütles Brita sõbralikult ja silitas poisi pead.

*

Nils sammus lähima peatuskohani ja istus trammile.

Ta ei soovinud kohata tuttavaid või kõnelda nendega. Ta igatses midagi, midagi erilist, mida vahest saatus heidaks talle teele ette. Ta soovis näha võõraid nägusid ja kes teab, ehk see trammisõit toob mõne erilise läbielamuse.

Niipea kui ta astus trammivagunisse ta nägi t e d a või õigemini t e m a k e s t. Väljumisukse juures, nurgas, istus noor tűtarlaps. Tihedad pruunid lokid langesid ilusate voogudena kaelale. Suured tumesinised silmad evisid kurva ilme, ta nägu oli kahvatu ja kõhnakas. Nils silmitses teda pidevalt ja mõtles, et ta polnud veel kunagi näinud nii meeldivat olendit. Tűtarlaps käitus vabalt ja meeldivalt ning ta üldse mõjus liigutavalt õrnalt. Ühtlasi märkas Nils, et tűtarlaps oli riietatud võrdlemisi lihtsalt, kuid väga maitsekalt.

Ja mis kõige tähtsam, ta oli noor!

Nils püüdis äratada tema tähelepanu sellega, et vaatas ainult temale ja varsti märkas, et saavutas eesmärgi. Tűtarlapse suunurk tõmbus koomale nagu ta oleks kavatsenud naeratada — aga samas lõi silmad alla ja vaatas mujale. Kuid midagi tema käitumises űtles Nilsile, et ta on taibukas ja evib huumori joonekese.

Konduktor pidi nűűd juba teist korda meenutama Nilsile piletiraha maksmisest. Nűűd sai Nils hea põhjuse naeratada tűtarlapsele — ja tűtarlaps vastas — tema ju oli Nilsi hajameelsuse põhjuseks.

Nils pistis käe vestitasku, kuid ei leidnud midagi ja seepärast võttis esile rahatasku. Halb ebaõnn! Kõige väiksem raha oli viiekűmnekroonine. Paari vabandava sõnaga ta ulatas paberraha konduktorile, kes űmises midagi pangakontorist ja vahetuskassast, võttis raha vastu.

Seni kui konduktor otsis kotist raha, Nils kasutas juhust ja uuendas kontakti.

Ta konstateeris oma meeleheaks, et tűtarlaps märkas väikest vahejuhtumit. Ta jälle naeratas — tűtarlaps vastas tagasihoidliku naeratusega ja vaatas häbelikult põrandale.

*

Alles viimasel peatuskohal astus tűtarlaps trammist maha.

Nils järgnes talle. Tűtarlaps seisatas viivuks ja silmitses teda laterna valgusel. Nils polnud sugugi erutatud, et mida ta nűűd peaks űtlema. Nad olid ju tuttavad.

„Ei ole midagi halvemat, kui sõita trammiga!" űtles ta.

Tűtarlaps naeratas.

„Oh, teie, siin ilmas on nii paljugi, mis on palju halvem!"

Nils naeratas südamlikult mõtlemata sellele, et kumbki lausus mõtetuid sõnu, et ainult lausuda midagi.

„Läksin ainult hetkeks välja jalutama, et hingata veidi värsket õhku," űtles ta űkskõikselt ja siis lisas juba märksa soojemalt:

„Kui teie oleksite nii lahke ja teeksite mulle seda au, et tuleksite koos minuga kuskile. Julgen loota, et me veedaksime suurepärase õhtu."

Tűtarlaps silmas teda viiviks tõsise pilguga, hammustas segaselt huult ja siis vaatas alla, nagu uuriks oma jalgu.

Korraga ta tõrjus eemale oma häbelikkuse ja naeratas nagu oleks leiutanud midagi ebatavalist. Nad sammusid edasi. Õhtu oli kaunis pime ja Nils tundis end olevat õigustatud võtma tűtarlapse käevangu, et ta ei komistaks.

„Et me kahekesi viibime siin ja sammume edasi... võib olla ka tundmatusse... nii olen sellest unistanud ja ka näinud unes," ütles ta ja hämmastus iseenda üle, et pääsis nii kergesti esimesest ebatavalisest tundest.

„Jah," vastas tütarlaps vaikselt. „Ka mina olen unistanud ja näinud unes nii mõndagi, mis hiljem on täitunud."

Nils surus ta kätt endale lähemale. Kas pole kummaline kogu see juhtum? Seiklus? Ta sammub pimeduses puude vahel koos täiesti tundmatu tütarlapsega, kellesse armus veerandtunni jooksul! Ta astub paenduvate sammudega ja uued, ergutavad tunded valdasid teda. See oli nagu uuestisünd, ja ta hingas täie rinnaga kerget ning karastavat õhku.

Lõppes nad jõudsid suverestorani ukse ette.

„Kas astume sisse?" küsis Nils sõbralikult.

„Kui soovite?" ümises tütarlaps.

„Muidugi, et soovin!" vastas Nils naeratades. „Ja täna on suurepärane õhtu ja seda peab ärakasutama. Inimese elu on ju üürike. Aga ütelge, kas teid ei vaeva midagi?"

„Igal inimesel on omad väiksed mured," vastas tütarlaps põiklevalt.

Nilsi süda täitus sügava kaastundega selle väikese kohkunud olevuse vastu, kelle saatus saatis tema teele.

„Nüüd astume sisse ja veedame õige hea ja hubase õhtu," ütles ta lohutavalt. „Püüame unustada kõik vaevad ning mured ja nautida elust. Usun, et see on saatuse tahe, et me täna õhtul kohtusime. Meil ju endil pole selles vähimatki osa. Kas teie ei tunne seda sama?"

Nad leidsid endale hea vaikse nurgakese. Neile lähenes poolunine ettekandja.

Nils tellis veini ja puuvilja.

Ta hõõrus tűtarlapse külmi käsi, kuni need soojenesid ja võttis seljast mantli. Nils hoidis õrnalt oma kätes tűtarlapse käsi, kuni selle näolt kadus kahvatus ja silmad said rõõmsama läike. Korraga Nilsi kaaslane vabastas enda käed ja peitis näo nende vahele.

„Mis on juhtunud?"

Tűtarlaps vaatab temale oma ilusate suurte silmadega ja vangutab pead, nagu tehes endale etteheiteid.

„Ma ei taipa, mis on minuga juhtunud — mida olen teinud?" sosistas ta. „See ju űldse ei sarnane mulle, et teeksin midagi sellist."

„Teie ei tohi olla pahane endale ega minule," űtles Nils õrnalt. „Ja kui see lohutab teid, siis űtlen, et ka minu elus on see esimene juhtum."

„Kas tõesti?" kűsis tűtarlaps juba märksa rõõmsamalt ja vaatas Nilsile usaldatavalt.

„Jah, see on tõsi," űtles Nils. „Ja selline juhtum on ilus ja õigustatud kui ta ei kanna mingit tagamõtet."

Nad tűhjendasid veiniklaasid ja tűtarlaps hakkas koorima pirni.

Nils istus vaikselt ja jälgis tõsiselt tűtarlapse tõsiseid käeliigutusi. Kűll on kena vaadata kui noor kaunitar koorib pirni! Nűűd näis talle kõik vabana ja erilisena igapäevasest elutolmust. Talle tundus, et alles nűűd ta nägi elu, ja et see lainetas tema ees kui kevadine vaikne meri sädeleva päikese all.

Ta huuled lähenesid tűtarlapse kõrvale.

„Ma kardan, et armun teisse väga sűgavasti ja tõsiselt," sosistas ta ja talle tundus nii võluvana ja haaravana kõnelda armastusest.

Hetkeks siirdusid ta mõtted koju. Ta püüdis seada proovile oma uued tunded sellega, et manada mõtteis esile Britat ja Gunnarit, kuid tal ei õnnestunud saada selget pilti.

„Ja kas see oleks suur õnnetus?" küsis tütarlaps ja ta ilusad täiuslikud huuled moodustasid esimest korda koketse ning meeldiva naeratuse.

Nils puudutas õrnalt ja ettevaatlikult oma kaaslase siidpehmeid lokke.

„On ju väga tähtis teada, et ka minagi veidikese meeldiksin teile."

„Ja miks siis mitte? Aga ärge olge liig nõudlik ja uudishimulik."

Samas meenus neile, et nad polnud veel seni esitlenud endid ja see andis vestlusele uut hoogu. Tütarlapse nimi oli Eva Göransson.

Veidi hiljem nad jõudsid leppele, et nädala pärast kohtuvad samas kohas ja samal kellaajal.

Ent korraga Eva kahvatas ja ütles segaselt ning ebakindlalt:

„Soovisin millestki kõnelda teile... aga... see on äärmiselt raske. Ei, ma ei suuda!"

Nils haaras tütarlapse käe.

„Küll te suudate, kõnelge!"

„Ei, ei, võimatu!" vastas Eva ja vangutas nii tugevasti pead, et üks lokk langes ta põsele. „Olen vist kaotanud mõistuse!"

„M a n õ u a n, et sa kõneled mulle, Eva!" ütles Nils nõudlikult.

Ei tea, kas see oli „sina" ja „Eva", mis andsid tütarlapsele julguse, kuid ta muutus mõtlikumaks.

„Kas suudate... ja soovite laenata mulle viiskümmend krooni?"

Nils vabastas Eva käe ja vaatas segaselt ning peagu kohkunult ringi. Ja enne kui ta jõudis saavutada tasakaalu, Eva puhkes nutma.

„Oh, ma ju teadsin, et poleks pidanud ütlema midagi, aga teie ju sundisite!"

Nils toibus juba segadusest.

„Loomulikult, et ma suudan ja soovin olla abiks! Usun, et on väga halb kannatada rahapuuduse all."

„Armas laps, see on väga tühine asi, saan sellest kergesti üle."

Nils võttis taskust viiskümmend krooni ja rullis kokku — ja et mitte teha sellest mingit suursündmust — toppis paberraha Eva käsitaskusse.

„Ja nüüd me enam ei kõnele sellest asjast, Eva."

Tütarlaps pühkis kuivaks oma nutused silmad.

„Oh, te olete haruldaselt hea inimene! Olete liiga hea sellele maailmale."

Nilsile just ei meeldinud viimane väljendus — see mõjus talle jahutavalt.

„Juba tuleval nädalal toon raha tagasi — kindlasti!"

Eva ohkas kergendatult ja nõjatus Nilsi käele. Nils vaatas tütarlapsele ja taipas, et ta ootas suudlust.

Aga ta ei suudelnud, vaid ümises:

„Vaesekene!"

— — —

Järgnevad päevad kujunesid raskeks proovi-ajaks Nils Mölleri hingeelule. Piinatuna ja rõhutuna ta närvitses kodus ja süüdistas kõiges „keerulist protsessi", mis olla rikkunud lõplikult ta närvid. Südametunnistus ja hingeline

vaev ei annud talle sugugi rahu. Tema rahutus ei avaldanud vähimatki mõju ta vahekorrale kodustega, naise ja lapsega — ei, mitte sugugi, sest juba samal õhtul, kui ta tuli koju pärast „seiklust", nad võitsid tema tagasi. Õigemini ta ei tulnud vaid põgenes koju. Et Eva Göransson laenas temalt raha, mõjus temale kummaliselt ja tegi teda rahutuks. Ta unistused said rànga hoobi ja ta kartis, et selle „seikluse" läbi saab teise käsituse elust ja inimestest. Ta püüdis korduvalt lohutada end, et polnud juhtunud ju midagi erilist. Et noor tütarlaps vajas hädasti raha ja tegi laenu, nii selles ju pole midagi, sellist võib ju juhtuda iga inimesega. Aga need lohutused ei rahustanud ega rahuldanud teda. Teda läbistasid külmad värinad, et peab jälle kohtama Evat. Tema unistused olid purustatud ja armastus närbus enne kui pääsis õitsema. Ja nüüd ta soovis ja igatses pääseda võimalikult kiiremalt sellest „armuseiklusest", et sattuda jälle oma endisele ja hästituntud elurajale. Ja selle eluraja keskpunktiks oli Brita, tema hea ja võrdlematu Brita.

Aga mis siis juhtuks Evaga? Vast ta on juba äratanud tütarlapses midagi, mis võiks kujuneda saatuslikuks. See mõte tekitas Nilsi südames suurt piina. Hirmus mõtelda, et kui Eva oleks nüüd armunud tõsiselt temasse ja ootaks vastukaja — juba peagu lubatud vastukaja? Väga sagedasti ta mõtles, et üldse ei läheks kohtamisele — kuid see oleks alatus — iga aus inimene vastutab oma tegude eest. Ja teiseks, see oli Evale ainsamaks võimaluseks näidata, et ta on aus.

Närvalisena ja rahutuna läks Nils kohtamisele. Ta ei näinud Evat, kuid ettekandja

ulatas talle kirja. Ta tellis klaasi wiskit ja soodavett ning avas kirja. See sisaldas viis kümnekroonilist paberraha ja lühikese kirjakese, mis oli kirjutatud lapsiku ja harjumata käekirjaga.

„Ärge olgu mulle pahane! Käitusin inetult, aga polnud midagi parata, olin meeleheitel. Minu emal ja minul polnud raha üüri maksmiseks ja majaperemees ähvardas heita meid tänavale. Ja siis nägin teil rahaga täidetud rahataskut... Jah, teie vist veel ei tea, mida on meeleheide... Ja ma ei andesta endale kunagi oma tegu, kuid igal juhul siin on nüüd teie raha. Teie päästsite meid ja ma seda ei unusta. Ja ma arvan, et meil ei ole mingit põhjust jatkata tutvust ja määrata kohtamisi. Ma ei tulnud teiega kaasa seepärast, et teie oleksite mulle meeldinud nagu teie vast kujutlete, kuid igal juhul pean mõõnma, et olete parim ning sõbralikum inimene, keda olen kohanud. Andestage mulle kui suudate!

Eva!"

Nils hingas sügavalt ja suur rahu täitis ta südant. Tänu taevale! Ta oli päästetud, ta oli vabanenud „armuseiklusest", mis peagu oleks hävitanud teda. Õhtul ta palus Britat riietuda pidulikult ja siis nad lähevad parimasse restorani ja tantsivad kuni Eva hakkab tundma, et ta on ikka veel noor ja ilus nagu vanasti.

ÜÜRNIKU SALADUS

SIR ARTHUR CONAN DOYLE

Arvestades asjaolu, et mr. Sherlock Holmes oli tegev 23 aastat järjekindlalt ja et 17 aastat sellest ajast mul oli võimalus jagada tema tegevust, peaks olema mõistetav, et minu käsutuses on terve hulk materjali: suur virn päevikuid, kogukad kastid täis dokumente — esmajärguline kogu, mis käsitab mitte ainult roimi, vaid ka sotsiaalseid ja ametlikke skandaale, millised oleksid väärtuslik materjal ühele õpetlasele. Ent mu sõpra on alati mälestuste avaldamisest hoidnud teatud peentunne ja austus oma elukutse vastu. Usaldust ei tarvitata kurjasti.

Üks jubedamaid inimlikke tragöödiaid, mille tahan seekord avaldada, on kõigiti tõetruu, kuigi nimed ja koht on pisut muudetud.

Ühel ennelõunasel tunnil sain kiirteate mr. Holmesilt, kes palus mind enese juurde. Pärale jõudes ma leidsin ta suitsuga täidetud toas ühe vanema maanaise-tüüpi eidekesega, kes istus tema vastas tugitoolis.

„See on mrs. Marrilow, Lõuna-Brixtonist," ütles mu sõber käeviipega. „Mrs. Marrilow ei lase end segada tubakasuitsust, Watson, kui

soovite lubada enesele oma roojast harjumust! Mrs. Marrilow'l on huvitav lugu, mis näib omavat laiemaid piire, kus, võibolla, teie juuresolek on kuidagi kasulik."

„Kõik, mis ma võin teha..."

„Teie mõistate, mrs. Marrilow, et kui tulen mrs. Ronderi juurde, mul peab olema üks tunnistaja! Ehk teeksite talle selle enne selgeks, kui meie kohale jõuame."

„Jumal õnnistagu teid, mr. Holmes," ütles meie külaline. „Ta on nii kärsitu, et peaksite tulema õige peatselt."

„Sel juhul tuleme kohe pealelõunat. Tahame seda lugu vaid pisut omavahel läbi sõeluda, et dr. Watsonil oleks kergem tabada olukorda. Te ütlesite, et seitse aastat mrs. Ronder on olnud teie üüriline ja vaid korra selle aja jooksul olete te näinud tema nägu?"

„Ja ma sooviksin, et sedagi poleks olnud!" ütles mrs. Marrilow.

„See oli, nagu ma aru sain, õudselt vigastatud?"

„Teie ütleksite vaevalt, et see oli üldse inimese nägu! Meie piimamees sai sellele kord heita pilgu, kui naine vaatas välja oma toaaknast, ja mees ehmatas niivõrd, et pillas oma piimakannu vastasolevasse aeda. Mina nägin teda üsna juhuslikult, misjärele ta kattis näo kiiresti ja sõnas mulle:

„Nüüd, mrs. Marrilow, te teate, miks ma iialgi ei vabasta oma nägu loorist!"

„Kas teate temast midagi lähemalt?"

„Ei midagi!"

„Kas ta andis mõningaid seletusi, kui ta tuli elama teie juurde?"

„Ei, sir, aga ta maksis puhta rahaga ja seda alati korralikult. Ta pani korteriüüri kõhklemata ning vaidlemata selle suuruse pärast lauale. Tol ajal minusugune vaene naine ei püüdnudki tagasi lükata sellist juhust."

„Kas ta põhjendas millegagi just teie maja valikut?"

„Minu maja asub eemal teest ja eraldatuna teistest. Olen perekonnata ning tema valikul oli temale soovituseks just see, et ta oli samuti üksik ning maksis puhtas rahas."

„Midugi on see huvitav lugu ning ei saa imestada, et soovite selgust asjasse."

„Oo, ma ei soovi mingit selgust! Olen rahul niikaua, kui saan oma üüri korralikult kätte. Teie ei kujutle vaiksemat üürilist kui tema!"

„Siis, mis põhjusel te olete sunnitud asju pea peale pöörama?"

„See on tema tervis, mr. Holmes, mis teeb muret. Ta on haige ning midagi näib tal olevat hingel. Kord kuulsin teda karjuvat: „Roim! Roim!" Ja siis jälle: „Sa hirmus loom! Sa hirmutis!" Hommikul läksin ta juurde: „Mrs. Ronder," ütlesin, „kui on midagi, mis vaevab teie hinge, pöörduge õpetaja või politsei poole! Ühe käest neist kahest saate abi." „Jumalapärast, mitte politsei," hüüab tema, „ja õpetaja ei saa muuta, mis on sündinud! Kuid kindlasti on südamel kergem, kui keegi kuuleb tõde, enne kui suren!" — „Hästi, kui teie ei taha minna politseisse, siis... on ju detektiiv, kellest hiljuti lugesime!" Ja mõtlesin teid. Ja tema — ta peagu hüppas üles. „See on mees, keda vajan!" hüüdis ta. „Ma imestan, et kunagi varem ei mõelnud temale! Tooge ta siia! Ning kui ta ei taha tulla, siis öelge talle, et olen

tsirkuseomaniku Ronderi naine. Öelge nii ja nimetage veel Abbas Parva nime!" — Siin see on — kuhu ta selle kirjutas — Abbas Parva! „See toob ta siia, kui ta on mees, kelleks teda pean!""

„Nii see on," tähendas mr. Holmes. „Umbes kell kolm võite meid oodata oma majas Brixtonis, mrs. Marrilow."

Vaevalt oli mrs. Marrilow tuigerdanud välja, sest teisiti ei saa ma meie külalise edasiliikumist nimetada, kui Sherlock Holmes äkilise energiaga tormas nurgas asuva raamatutevirna juurde. Mõni minut oli kuulda vaid lehtede krabinat, ent siis näis ta otsitava leidnud olevat, rahuldustilmutava ohke järele aimates.

„See lugu kägistas mind kogu aeg! Kinnitan teile, ma ei saanud midagi teha tookord. Ja siiski olin ma kindel, et surnute ülevaatajal polnud õigus! Kas mäletate midagi sellest Abbas Parva tragöödiast?"

„Mitte midagi, Holmes."

„Ja ometi olite tookord minuga kaasas. Kuid ka minu enese tähelepanekud olid väga pealiskaudsed, sest näis, et ükski asjaosalisist ei soovinud minu abi. Ronder oli Womblelli ja Sangeri võistleja, üks omaaja julgemaid loomataltsutajaid. On tõendeid, et ta kaldus joomisele ja et mõlemad, nii tema kui ka ta tsirkus, olid oma õitsengu alamal astmel, kui juhtus too tragöödia! Tema salkkond peatus tol ööl Abbas Parva lähedal — väike külake Berkshire'is — kui juhtus see hirmus lugu.

Neil oli teiste loomade hulgas ka üks väga ilus Põhja-Aafrika lõvi — „Sahara kuningas" oli ta nimi. Mõlemad Ronderid andsid etendusi seespool puuri. Siin, te näete, on üks pilt eten-

dusest, millel võite märgata Ronderit, päratu suure seanäoga meest, ja ta naist, kes tõesti oli kena inimene.

Lõvi sõõtsid õõseti kas Ronder ise või ta naine, mõnedel juhtudel mõlemad koos. Ent keegi teine ei tohtinud seda teha, sest neil oli arvamine, et niikaua, kui nemad toidavad lõvi, loom peab neid oma heategijaiks ning on nendega leplik. Sel iseäralisel õõl, seitse aastat tagasi, nad läksid mõlemad ja järgnes kole juhtum, mille üksikasju pole kunagi kindlaks tehtud.

Terve tsirkusseltskond ärkas umbes keskööl lõvi mõirgest ja naisehääle kriiskamisest. Teenrid tormasid välja telkidest, kandes laternaid, mille valgusel paljastus õudne pilt: Ronder lamas maas, pea sisse löödud, sõgavad looma küünejäljed üle peanaha, umbes kümme jardi kaugemal puuri avatud uksest. Samuti ukse lähedal lamas mrs. Ronder, selili, metsloom kükitades ja urisedes tema kohal. Loom oli rebinud naise nägo viisil, mis arvati olevat ohtlik naise elule.

Mitmed tsirkuseinimesed, eesotsas tugeva Leonardoga ning klaun Griggsiga, kihutasid looma nuiadega tagasi puuri.

Kuidas lõvi oli vabaduse saavutanud, jäi saladuseks. Oletati, et kui abielupaar kavatses astuda puuri, loom, niipea kui uks avati, hüppas nendele. Surmaeelses agoonias oli naine karjunud mitmeid kordi: „Argpüks, argpüks!“ — Alles kuue kuu pärast võis naine tervenedes anda tunnistuse, milline rahuldas ka kohtuuurijat, kes surma tunnistas õnnetusjuhuks.“

„Kas on mõningaid tumedaid punkte, millised vajaksid selgitamist?“

„Teie küsimus on arusaadav. Jah, tõepoolest, oli üks või kaks punkti, mis tegid muret noorele Edmundsile Berkshire'i politsei prefektuurist. Too oli terane poiss! Hiljem saadeti ta Allahabadi. Seetõttu sattusin mina sinna, sest tema mõtles kõigele vaid niikaua, kui suutis seda teha suitsetades piibutäie tubakat."

„Aga mis tegi siis temale peavalu?"

„Noh, oli äärmiselt raske kujutleda selle loo arengut! Lähtugem lõvist. Ta on vaba! Mida ta teeb? — Pooltosinat hüpet edasi ning jõuab Ronderini. See põõrdub põgenema, — küünejäljed olid ta kuklal — aga lõvi lõõb ta maha! Siis, selleasemel, et hüpata edasi ja põgeneda, loom põõrdub naise poole, kes oli puuri lähedal, lõõb selle pikali ja kisub ta näo ribadeks. Siis jälle nood naise karjatused, mis näisid suunatud olevat mehele, kes ta hätta jättis. Mida võis aga too vaene kurat enam teha naise abistamiseks? Näete nüüd neid raskusi?"

„Täielikult!"

„Ja siis meenub mulle, et ühel ajal naise hädakisa ja lõvi mõirgamisega kuuldi ühe mehe hirmukisa."

„Kahtlemata oli see mees Ronder!"

„Olukorras, mil ta kukal oli juba sisse lõõdud? Vähemalt kaks tunnistajat teavad tõendada, et kuulsid mehe karjatusi segunenult naise omadega."

„Ma usun, et kogu laager karjus läbisegi. See ehk seletaks seda."

„Oleksin rõõmus, kui võiksin uskuda sama!"

„Abielupaar oli kümme jardi eemal puurist, kui lõvi vabanes. Mees põõrdus ja loom lõi ta maha. Naist haaras ehk mõte põgeneda puuri, kuid samal pilgul tabas teda ukse lähedal lõvi,

lüües ta selili. Naine võis vihane olla mehele, kes oma põgenemisega julgustas looma. Oleksid nad lõvile vastu läinud, see oleks ehk selle araks teinud. Sellepärast hüüdiski naine „Argpüks!““

„Hiilgavalt oletatud, Watson! Kuid teie teemandis on lõhe!“

„Milline, Holmes?“

„Kui nad mõlemad olid kümme jardi puurist eemal, kuis võis loom siis saavutada vabaduse?“

„On võimalik, et neil oli keegi vaenlane, kes vabastas looma.“

„Ja miks tungis loom neile kallale metsikult, kuna ta ometi oli harjutatud mängima ja trikke tegema seespool puuri koos inimestega?“

„Võimalik, et seesama vaenlane ärritas looma enne vihale.“

Holmes mõtles viiuvu vaikides.

„Teie teooria kasuks olgu öeldud: Ronder oli mees, kellel oli palju vaenlasi. Edmunds rääkis mulle, et oma laagris ta olnud õudne! Tuntud hooplejana vandus ja peksis ta igaüht, kes tuli ta teele. Siiski meie uurimused on tähtsusetud, kuna meie ei tea kõiki fakte.“

*

Kui me jõudsime mrs. Marrilow' maja juurde, kohtasime vana daami, kes enne, kui meid juhatas üles, palus meid mitte ärritada tema üürilist. Teda rahustades meie järgnesime talle mööda kitsast vaipadega kaetud treppi, kuni jõudsime tolle saladusliku üürniku tuppa. See oli väike, kopitanud, tuulutamata ruum, kuna selle elanik sealt harva lahkus. See, kes oli taltsutanud loomi puuris,

näis ise saatuse halva tembu tõttu saanud — puuriloomaks! Nüüd istus ta toa ainsas mugavas, ent lagunenud tugitoolis, ruumi varjulisemas nurgas. Pikad tegevuseta aastad olid muutnud ta kuju kohmakaks, kuid isegi nüüd võidi teda pidada kauniks kujult. Tihe loor kattis ta nägu, jättes vabaks ta kaunivormilise suu ja ilusa lõua. Ta hääl oli pehmekõlaline.

„Minu nimi pole teile tundmata, usun, see tõigi teid siia, mr. Holmes!"

„See ongi nii! Kuid imestan, kuis võisite teada, et olen huvitatud teie loost?"

„Mõistsin seda siis, kui olin haige ning kui mr. Edmunds, krahvkonna detektiiv, kuulas mind üle. Tookord ma valetasin talle. Oleks olnud ehk targem tõtt rääkida."

„Alati on targem tõtt rääkida! Aga miks teie valetasite talle?"

„Sest et ühe inimees saatus sellest olenes! Tean nüüd, ta oli väärtusetu olevus, ent ma ei tahtnud oma südametunnistust koormata ta surmaga. Meie olime ... kord ... väga lähedased teineteisele!"

„Ja nüüd?"

„Too isik on — surnud!"

„Miks ei pöördu te politsei poole?"

„Sest ma ei suuda seista selle skandaali ja publiku uudishimu ees, mis järgneks politseilisele ülekuulamisele. Ma ei ela enam kaua, kuid soovin surra rahus! Ja siiski, tahtsin leida inimese, kes seisab ühenduses seadustega, kellele võiksin usaldada oma loo."

„Teie meelitate, proua! Ent ma ei saa anda teile lubadust, et, kuuldes teie loo, kohustuksin vaikima sellest politseile."

„Usun, et teie ei teadusta midagi sellest politseile. Ütlen seda teie iseloomu ja tõõmeetodeid tundes, kuna olen jälginud teie tegevust nende pikkade aastate kestel, sest lugemine on mu ainus rõõm, mille saatus mulle jätnud. Kuid nõustun ka halvema juhuga. See kergendab mu sűdant, kui saan rääkida kellelegi oma tragőődiast."

Naine tõusis ja võttis űhest laekast mehe pildi. See kujutas elukutselist akrobaati, meest imeteldava kehaehitusega, päratusuured käed asetatud lihastest paisutatud rinnale risti, ning kelle suu űmber oli enesega rahulolev naeruvine, tavaliselt kuuluv mehele, kel seljataga palju võite.

„See on Leonardo," űtles naine.

„Leonardo — tunnistaja?"

„Toosama! Ning see oli minu mees!"

See oli kole elajaslik nägu! Keegi ei võiks kujutleda alatumat suud, ning kui see kiristas hambaid ja vahutas vihas! Või neid väikseid, vigaseid silmi — väljendamas õelust! See oli jube pitsat, mis vajutatud ilmekalt tollele paksupõselisele näole.

„Need kaks pilti teevad teile arusaadavaks minu edaspidise jutustuse. Olin vaene tsirkusetűtarlaps, kes kasvas, tehes hűppeid läbi rõnga, areenil alates kűmnendast eluaastast. Kui minust sai naine, see mees armus minusse, kui űldse seesugust kiima võib nimetada armastuseks. Ja űhel kurjal minutil sain ma ta naiseks. Alates sellest päevast elasin ma kui põrgus, kus peakuradiks oli minu mees! Polnud kedagi kogu tsirkuses, kes poleks teadlik olnud tema julmuses. Ta eraldas mind teistest, ta piitsutas mind ratsapiitsaga kuni ülumiseni!

Kõik kahetsesid mind ja vihkasid teda, kuid nad kartsid teda samuti. Ta oli lausa mõrtsukalik joobnuna! Ikka ja jälle ta tormas vihas kallale loomadele ja inimestele, kuid ta raha võim hüpnotiseeris kõiki. Kõik paremad mehed lahkusid meist. Ja tsirkus hakkas minema allamäge. Ainukesed, kes hoidsid seda veel veepeal, olime meie, s. t. mina ning Leonardo ühes Jimmy Griggsiga.

Leonardo astus ikka enam minu ellu. Teie näete, milline ta oli. Alles nüüd tean, kuivõrd vaene vaim peitus selles hiilgavas kehas, kuid võrreldes minu mehega ta oli ingel Gabriel! Ta haletses ja aitas mind igati, kuni meie sõprusest kasvas armastus — sügav, kirglik armastus! Armastus, millest olin unistanud, kuid mida ma kunagi ei lootnud leida! Mu abikaasa märkas seda, kuid ta oli samahästi arg kui hoopleja ja Leonardo oli mees, keda ta kartis.

Ta püüdis kätte maksta omamoodi, pekstes mind enam kui kunagi varem. Ühel ööl minu karjatused tõid Leonardo ja Jimmy meie vankri ukse juurde. Siin valmis meie otsus: minu mees polnud väärt, et elada! Meie plaan oli: ta peab surema!

Leonardo evis targa, plaanitseva aju. Tema oli see, kes koostas kava. Ma ei laitnud teda milleski, sest olin valmis minema temaga iga tolli maad maailmas! Kuid sellise plaani jaoks poleks mul iialgi jatkunud meeleteravust. Meie tegime, õigemini Leonardo tegi, mingisuguse pika nuia, mille teise otsa ta kinnitas viis terasnaela, nii et naelte asend kujutas lõvikäpa küünte seisu. Sellega pidi antama minu mehele surmahoop, ning pidi jääma mulje, nagu oleks

lõvi, kelle meie kavatsesime vabastada, teinud seda.

Oli pigimust ő, kui mina ja mu mees väljusime loomi sőőtma, ajal, nagu see meil viisiks oli. Me kandsime toorest liha tsinkplaadil. Ühe suure vankri nurga taga ootas meid Leonardo, kuid juhus tahtis, et mőődusime enne kui ta suutis lűűa. Varvastel järgnes ta meile ja siis kuulsin, kuis nui langes mu mehe pähe. Sőőstsin edasi ja vallandasin lõvipuuri ukse.

Siis juhtus midagi mõeldamatut. Võibolla olete kuulnud, kui kaugele need loomad haistavad inimverd ja kuidas see neid ärritab? Vaevalt olin avanud ukse, kui lõvi välja hűppas ja järgmisel sekundil lebas ta juba minul!

Leonardo oleks võinud edasi tormata, elajat lűűa tolle nuiaga. Aga too mees kaotas närvid! Ma kuulsin teda karjatavat hirmunult ja siis pőőrduvat ning põgenevat. Sel hetkel puudutasid lõvi hambad minu nägu. Palav, roojane hingeõhk műrgitas mind ja ma olin meelt heitmas tolles piinas!

Pűűdsin tõugata enesest auravaid, verdtilkuvaid lõugu ja kriiskasin abi järele. Olin teadlik, et terve laager kihas, ja siis mäletan veel tumedalt meestesalka — Leonardot, Griggsi ja teisi — kiskuvat mind looma lõugade vahelt, ja siis kaotasin teadvuse mitmeks pikaks nädalaks.

Kui omasin jälle niivõrd jõudu, et heita pilku peeglisse, needsin ma seda lõvi — oi, kuidas ma teda needsin! Mitte, et ta oli rőővinud minult mu ilu, vaid et ta polnud võtnud ka minu elu! Omades küllalt raha, oli mul veel űks soov: peita end nii, et keegi ei näeks minu nägu, ning asuda elama sinna, kus keegi, keda

varem olin tundnud, ei pidanud leidma mind! See oli tee, mis mulle oli jäetud — ning mida mõõda ma ka läksin. Vaese haavatud looma lugu, kes põgeneb oma pessa, et seal surra — see on Eugenie Ronderi lõpp!"

Vaikides istusime mõni aeg. Õnnetu naine oli jutustanud oma loo. Siis sirutas Holmes oma käe, silitades naise kätt soojusega, millist olin harva näinud teda avaldavat.

„Vaene, vaene tüdruk!" ütles ta. „Saatuse teed on liialt imelikud, et neid mõista! Aga mis sai sellest Leonardost?"

„Ma ei näinud ega kuulnud temast enam kunagi midagi. Võibolla olin teinud talle ülekohut, mõeldes nii halvasti temast. Ta oleks aga vaevalt veel armastanud vaest olendit, kelle nägu purustas lõvi! Aga naise armastus pole selline, mida võib kergesti lükata kõrvale! Tema jättis mu elaja küünte alla, tema jättis minu maha siis, kui vajasin teda, ja siiski ei suutnud ma end sundida selleks, et saata teda võllasse!

Mis puutub minusse, siis ma ei hoolinud enesest. Mis võis olla hirmsamat veel kui mind ees ootav elu?! Aga ma seisin Leonardo ja ta saatuse vahel."

„Ja ta on nüüd surnud?"

„Ta uppus läinud kuul suplusel Margate'i lähedal. Lugesin sellest ajalehes."

„Mida tegi ta tolle viiekümnelise nuiaga?"

„Ma ei tea seda, mr. Holmes, kuid laagri lähedal asus üks vana lubjaauk, täis seisnud rohelist vett. Võibolla selle lombi sügavuses ..."

„Oh, muidugi, sel on vähe tähtsust nüüd! Asi on lõpetatud!"

„Jah," ütles naine, „asi on lõpetatud!"

Me tõusime, et lahkuda, aga oli midagi naise hääles, mis kõitis Holmesi tähelepanu. Ta pöördus kiiresti naise poole:

„Teie elu ei kuulu teile," ütles ta. „Hoidke oma käed eemal sellest!"

„Mis kasu on kellelgi sest?"

„Kuidas võite öelda seda? Kannatliku kannataja kuju on iseenesest kõige ilusam eeskuju sellele kannatamatule maailmale!"

Naise vastus oli jube: Ta astus valguse kätte ja tõstis loori.

„Ma imestaksin, kui teie salliksite seda!" ütles ta vaid.

Ükski sõna ei suuda kirjeldada näo kuju, kui nägu ennast pole! Kaks elulist ja ilusat pruuni silma, mis vaatasid kurvalt sellest inetust varemest, tegid üldpildi veel õudsemaks.

Holmes tõstis käe, kui kaastundes ja ühtlasi kui tõrjudes, ning me lahkusime toast.

Kaks päeva hiljem, kui mu sõber kutsus mind enese juurde, tähendas ta teatud uhkustundega pudelikesele kaminaäärel. Võtsin selle kätte. Pudelikesel oli punane mürgisedel. Meeldiv mandlilõhn tõusis sellest, kui avasin korgi.

„Sinihape?" küsisin.

„Just! See tuli postiteel. „Saadan Teile oma kiusatuse! Tahan järgneda Teie nõuandele!" — Mõtlen, Watson, me ei pruugi küsida, kes on see vapper naine, kes saatis selle."

SURM PILVEDEST / E. MEOS

Oli üks ilusaid kevad-suvepäevi aastal 1919. Läbi labajalani ulatuva tolmu, mis kattis üht Riia-Pihkva kiviteele suubuvat põikteed, sammusime — mina ja mu kaasvõitleja Ruudi — vaevaliselt, kuid ühtlases taktsammus. Tegime suure käigu, sest teed vene kolmeverstasel kaardil olid valesti märgitud — otsa ei leidnud kuskilt.

Meie väeosas oli võidumeeleolu, kuigi väsinud. Meie füüsilist jõudu oli pingutatud viimse võimaluseni. Vaatamata sellele oli meie meeleolu väga hea, nagu ei enne ega pärast seda Vabadussõjas — ja selles mõttes olime täielikult ülekaalus tehniliselt ja varustuse poolest kõrgel järjel olevast vaenlasest.

Otse püstloodis kõrvetas päike sügavsinisest, pilvitust taevast alla. Ebareeglipäraste ajavahemike järele saatis landesväär oma terasest surmasaadikuid meie poole. See oli närve ja kuulmenahka rebestav, kui need ekrasiitmürakad, meid võikalt ja venivalt saates, tungisid kohutava kärgatusega meie ees, taga ja kõrval liivasesse maapinda. Maapind võnkus. Kaos lii-

vast, mullast ja granaadikildudest lendas igakord vastu taevast, ja mustjashall suitsuvine hõljus viivu plahvatuskohal, rullus viimaks kõheldes edasi ning tõi siis nähtavale uue trehtri, uue haava piinatud emakeses-maas...

Ja ikka jälle ja jälle uute laskude kauge, tume mürin, mis kuulutas lähenevat ohtu. Nii kestis see juba mõnda aega. Meie aga sammusime ängistatud südamega edasi, oodates iga minut oma lõppu. Käsk on käsk, kohusetäitmine — kõik...

Viimaks, pika tampimise järele, jõudsime jälle kiviteele tagasi. Siin kohtasime üht umbes neljakümneaastast sõdurit. See oli päikesest pruunistatud näoga, hallide, unetuist õist veidi punsunud silmadega, habetunud mees, pruunis kodukoetud kuues, inglise kiiver rihmapidi käes ja täägistatud vene püss õlal.

Algasin temaga vestlust. Ta sammus kärmesti, rõõmsa kiiruga minu kõrval. Seitsmekuise rindepõrgu järele ta oli saanud jälle koju — põllutööle kuskile Viljandimaale, naise ja laste juurde. Ta jututas mulle oma väikesest kodust, väikesest talumajast. Ma õppisin iga puud, iga marjapõõsast ta aias tundma, ja lühikese ajaga üldjoontes kõike, mis ta viimase kuue aasta jooksul oli läbi elanud.

Ta oli suure maailmatulikahju puhkedes ratnikuna mobiliseeritud Vene sõjaväkke, kistud põllutöö juurest ära parimal tööajal, set tsaari Venemaa kihutas oma rahvaid, kõrgeid aateid lipule kirjutades, hirmsale tapatandrile. Naine ja väike poeg käekõrval, ta oli läinud kasarmusse. Ei olnud ei nuttu ega meeleheidet, ta oli läinud välja kui kodanik, kuigi seejuures oli

mõtelnud: „Mille eest ma lähen oma verd valama?“ Saatus oli teda hoidnud. Ta oli teinud kaasa loendamatud lahingud Ida-Preisi, Poola, Galiitsia ja Rumeenia väljadel. Ja siis, kui Venemaal kõrgel käisid revolutsioonilained, kui ka eesti rahvas heitis maha raske ajaloolise koorma, said kuju ta peas need mõtted, milliseid ta kaevikus ő salajase sosina all oli mõlgutanud ning sűdamenurka paigale pannud. „Kui meie, eestlased, oma verd valame ja elu ohverdame, et teistele vabadust tuua, kes keelab meid, et meie seda ei saa o m a rahvale?“ Ja siis oli tõusnud temas võitmatu tung pääseda kodumaale — oma rahvusväkke. Koos teiste sadade eesti poegadega ta oli tulnud kaugelt Rumeenia väljadelt tagasi kodumaale. Ta oli palju kannatanud, kodust ja perekonnast eemal olnud ning muutunud selginud pilguga kodumaapojaks. Viljandis ta oli astunud 2. Eesti Sakala polku, mille eluiga ei kestnud aga kaua: varsti pärast Eesti iseseisvuse väljakuulutamist likvideeriti polk ja demobiliseeriti kõik mehed. Vabadussõja puhkedes ta oli űks esimesi, kes astus roostetanud püssiloksuga, mis oli sakslaste eest korstnasse ära peidetud, oma valla kaitseliitu, ja mõni aeg hiljem űhines selle koosseisus űhe meie rahvaväepolguga. Isamaa kutsus — ta läks. Parem vabana surra, kui orjana elada... Võttis osa Sakalamaa vabastmisest ja Vabariigi lõunapiiri kaitsmisest. Nagu lunastusena kõlanud tema kõrvus meie noore, kuid andeka sõjavägede űlemjuhataja ettekande sõnad Vabariigi esimesel iseseisvusepäeval: „Kodumaa pind on vaenlastest puhas!“ Seejärel ta võtnud osa ka Põhja-Lätimaa vabastamisest

vaenlastest ja veidi aega enne landesväärisõja puhkemist ta lastud naise palvel ajutiseks koju — põllutööle. Iagtahes olnud päris hea natuke ega sõjavåsimusest puhata ning põllutööd teha, aga nüüd — —.

„Jaa, egas selle vaenlasega pole nalja!“ tähendas ta lõpuks. „Lähen nüüd tagasi oma polku, rindele. Kas pidin's mina arglikult kodus olema, sellal kui minu kaasvõitlejad võitlevad elule ja surmale vaenlasega? Öid veetsin uneta ja sűda ei annud rahu. Ja kui siis vaenlane sai Võnnu eel mõjuva hoobi, ei kannatanud ma enam välja, jätsin heinateo pooleli ja pistsin kodust tulema.“

„Teil ju täieline õigus põllutööl olla,“ segas end meie keskustellu mu sõber Ruudi.

„Seda'nd kűll. Eks ma pőőrdu siis koju tagasi, kui võitlus vaenlasega läbi. Egas see enam kaua kesta. Peame andma vaenlasele lõpliku hoobi!“

Nii sammusime kolmekesi űksteise kõrval. Meie tundmatu kaasvõitleja näis viibivat mõtetega ikka veel kodus, teises maailmas, kus polnud igavest hävi, ja ei pőőranud mingit tähelepanu aeg-ajalt meie űmber lõhkevaile műrskudele.

Vähe aja pärast sundis űks võõras heli — mootoriműrin — meid kuulatama ning tähelepanelikult űmber vaatama. See oli vaenlase lennuk, mis sundis tegevusse astuma meie õhukaitsekahureid. Sűűtult-valgetena valendasid shrapnellipilvekesed taevasinal. Äkki saime teadlikuks uuest ohust, mis meid ähvardas: lisaks vaenlase műrskudele tuli veel oht tabatud saada neist műrsukildudest ja -kuulidest, mis

õhukaitse poolt vaenlase lennukile välja lasti. Viibisime kűlvisektoris, ja täiesti lagedal kiviteel polnud vähimatki varjendit űlal lõhkevate shrapnellide vastu...

Nűűd pidime pika vahemaaga űksteisest kăima. Kõigepealt mu lahingusõber Ruudi, umbes viiskűmmend sammu tema järele ăkki ebalevaks muutunud, nagu mingist salapărasest, pahaendelisest aimdusest vallutud habemik, lõpus sammusin sama vahemaa järel mina.

Meie kahurite tuli sundis vaenlase lennuki loobuma oma otsesest űlesandest — patareide ja văeosade asupaikade pommitamisest ning sooritama enesekaitseks kõrgusevõtu-manőővreid. Võtnud kaitsva kõrguse, ta algas nűűd pommipildumist. Űks kukkus meie lähedale, kivi- ja raudtee vahelisel heinamaal sőővate patareihobuste sekka, teine plartsatas kesk kõva kiviteed ning lõikas keskelt pooleks űhe meie soomusronglase. — Tuli, suits, tolmusambad, liiva- ja kivisadu... Pommide terava plahvatuse sekka kostis űlalt ekspansiivne hăăl. Hoobilt taipasin, et see on lendurvaatleja kătest juhitud kuulipilduja ragin... Ja jälle rippus meie elu ainult õrna niidi otsas, nagu nii sageli varemgi.

Mu mõtted suundusid tahtmatult seisukorra hindamisele; pilk eksis kűsivalt ringi. Seal silmasin vähe eemal paremat kătt asuva patarei meeskonna varjendeid. See paistis meile nagu saatuse sundiv viibe: sinna! Neli- või viissada sammu — ja me oleme varjatud. Ainult kähku sinna!

Kiireil hűppeil pűűdsime kaduda, pidades silmas kõrgel tiirlevat, aeg-ajalt pikeerivat ja siis

taas ülespoole tõusvat teraslindu, — mustad ristid kandepindadel, — millelt hävi- ja hukkukuulutav ragin kaikus peagu lakkamatult. Teraval vaatlemisel võisin märgata isegi pikka, tumedat kogu seisvat lennukis.

Mu tutvus eluga on kaunis mitmesugune, aga praegune seisund erines endistest täiesti. Olen üldse kainete vaadetega inimene, kuid sellest hoolimata on sõjamehe-eluktse õpetanud mind uskuma teatavaid üleloomulikke asju; usun, et vääramatu saatus juhib sündmusi, usun, et on salajasi jõude, mis on tegevad, kui kuulid su ümber vilistavad.

Jooksime, nagu poleks me jalgu tunnudki, — avaldub ju elualalhoiu-vaistu mõju püüdes tule eest varjulisse kohta jõuda. Seisatusin hetkeks, et hingeldada, kuna süda hakkas ilmsesti streikima. Mõnisada meetrit lahutas meid veel päästvast varjendist. Meil olid küsimuses sekundid. — Pole inimest, kes ei kardaks surma, ja kui mulle keegi ütleks, et ta ei karda surma, ütleksin talle, et ta on rafineerituim valetaja, keda üldse kunagi olen kohanud. Mina ei karda surma mitte vähem kui kõik teised inimesed, aga mul jatkub tahtejõudu seda mitte näidata, kuid samal ajal on sisemine heitlus hirmus.

Lõõtsutades jooksime viimaseid samme. Seal nägin äkki, kuidas mu tundmatu kaasvõitleja järsku nagu võimsast hoobist tabatuna tõmbus kõveraks, siis kätega õhku haaras ning tuikudes tagasi langes. Jooksin ta juurde ja — taipasin kohe, et kõik on mõõdas: lühikese aja kestes olin näinud palju äkilist ja vägivaldest surma ja hävitust. Päranikistud silmad vahtisid mulle sõnulkirjeldamatus tummas valus otsa; näo-

lihased tõmblesid närvlikult, väljendades hämmastust ja valu. Siis tõmbus kare nägu tuhkhalliks, silmalaud värisesid hetke ning vajusid kinni. Veel üks lühike ohe — siis purskus suust hele verejuga... ja maistest kõidikutest vabanenud hing hõljus sinna, kus

Eesti vaprad vanemad
vaimuvallast vaatavad...

Üks kuulipildujakuul oli läbistanud mehe vasema rinna, just kohal, kus asub süda...

Sügavas hardustundes seisime sõbra Ruudiga tundmatu kaasvõitleja laiba ees, kaasvõitleja, kelle süda oli olnud täis sooja armastust oma isamaa ja rahva vastu — viimse hingetõmbeni. Mu mõtted viibisid kaugel Sakalamaal, nende juures, kes ootasid oma mehe ja isa peatset saabumist poolelijäänud põllutööle. Mu silmad muutusid niiskeks, kui ma tema eest saatsin lühikese, harda palve Kõigevägevamale...

Vahepeal juurderutanud patareimehed kandsid ära langenu maise põrmu. Mina ja mu sõber aga pidime edasi ruttama, meie ei tohtinud kaotada aega. Ühtki sajatust ei tulnud meie huulilt. Sisimas aga andsime iseendale tõotuse tasuda armuheitmatult kätte langenu eest. Ja järgnevail päevil, võitlustes Võnnu juures, meie täitsime oma lubaduse.

MAAILM NAERAB

Itaalia anekdoot

Marconi, traadita-telegraafi leiutaja, läks Roomas riigipanka raha järele. Kuna tal aga isikutunnistust kaasas ei olnud, ütles kassapidaja: „Mul on kahju, aga ilma isikutunnistuseta ei tohi ma midagi välja maksta. Usun meeleldi, ekstsellents, et olete Marconi, aga te peate seda tõendama".

„See on kerge", vastas Marconi, võttis taskust tüki traati ja laskis pangaametnikul kuulda Buenos-Airesi ringhäälingut.

„Ehk tahate veel ka San-Franciskosse telefoneerida?" küsis ta siis.

„Tänan, pole tarvis", vastas kassapidaja. Olete Marconi. Siin on teie raha.

Järgmisel päeval tuli panka haridusminister, ka isikutunnistuseta. „Ehk tõendate oma isikut millegagi", ütles kassapidaja. „Eile käis siin Marconi ja lasi mul kuulata väikese traadiotsaga Buenos-Airesi ringhäälingut. Ehk oskavad ekstsellents mulle ka midagi ette teha?"

Haridusminister kehitas õlgu. „Mina ei oska midagi", lausus ta.

„Tänan", vastas kassapidaja. „Sellest on küllalt!"

*

VALIK JUTUD / SISU:

Sireen. A. P. Tšehhov 3
Ma ei kaeba... V. Dale 10
Augustus kaitseb isamaad. Bernhard Shaw 17
Kose laul. M. Olofsson 31
Paenutatud mööbel. E. ja S. Shatrovid 39
Pärsia portfell. S. Rohmer 44
Vastus slt. 7766. P. Lütken 56
Malemäng. Ormus 67
Kosjad vastupidi. I. Björne 72
Rändav laip. Rud. J. Kraav 84
Tabav vastus. V. Rancini 88
Tempo! Tempo! H. Hupka 94
Beebi konto. Astrid Birgers 98
Tants pimeduses. M. Ferguson 111
Kapral Pension sõjas. Eerik Laidsaar 124
Leitud mees. Rud. J Kraav 141
Tema ajutine naine. J. Roberts 147
Võlukarbi tondike. N. Bell 158
Haruldane päästja. Teddy Lennox 163
Õnneseen. A. V. Robertson 173
Õnnepärlid. Olga Rosmanith 178
Armuseiklus. Holger Boetius 191
Üürniku saladus. Sir Arthur Conan Doyle 203
Surm pilvedest. E. Meos 216
Maailm naerab 223

Kes armastab häid ja väärtuslikke jutte, selle parimaks sõbraks on

JUTULEHT

rikkalik nädalaleht valitud sisuga. Maksab tellides kõigest 50 senti kuus. Üksiknumber 12 senti. Tellimisi võtab vastu iga postiasutis. Peakontor Tallinnas, Rataskaevu 9, posti jooksev arve nr. 29, postk. 193.